

Стратегія сталого розвитку України - 2030

Human Rights
Productivity
Rule Of Law
Renewable Resources
Scientific Research
E Government
Development
Inclusive Education
Cultural Space
Economic Activity
Health Care
Security
International Cooperation
Ukraine
Infrastructure
Regional Development
Justice
De-occupation
Performance
Efficiency
Sectoral Development
Investment
Governance
Protection Of Rights
Balanced Production
Ecology
Energy Saving
Law And Order
National Interests
Energy Efficiency
Modernization
Equal Opportunities
National Interests
Energy Efficiency
Modernization
Investment
Governance
Protection Of Rights
Balanced Production
Ecology
Energy Saving
Law And Order

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ
СЛУЖБА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

«Стратегія сталого розвитку України-2030»

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Головний редактор збірника

С. В. Полтавець, т. в. о. директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, старш. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

М. Б. Кушнарьова, наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. філос. наук,
Л. М. Степченко, мол. наук. співроб. інформаційно-аналітичного
відділу Фонду Президентів України

Інформаційні та аналітичні матеріали підготували

Л. Г. Дем'яненко, старш. наук. співроб., М. Б. Кушнарьова, наук. співроб.,
О. М. Бойко, мол. наук. співроб., Є. В. Глушук, мол. наук. співроб.,
Л. І. Кукоба, мол. наук. співроб.

Заснований у 2020 р.

Виходить двічі на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр-т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 525-54-70

E-mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2020

«Стратегія сталого розвитку України-2030»

Випуск 16

(огляд матеріалів ЗМІ за 19 листопада – 16 грудня 2020 р.)

Зміст

Головні новини	4
Аналітичний коментар із онлайн-ЗМІ.....	5
Економічний аудит країни: підсумки та перспективи	5
Огляд зарубіжних ЗМІ.....	11
Реалізація ініціатив у межах «Стратегії сталого розвитку-2030»	16
Офіційна інформація.....	16
Дерегуляція та розвиток підприємництва	20
Реформа енергетики, програми енергоефективності та енергонезалежності	23
Програма розвитку українського експорту.....	24
Реформа системи національної безпеки та оборони	25
Антикорупційна реформа	27
Децентралізація та реформа державного управління.....	28
Євроінтеграційний курс України.....	29
Програма популяризації України у світі	32
Реформа освіти та науки.....	33
Реформа охорони здоров'я.....	35
«Велике будівництво»	36
Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій	37
Новини із соціальних мереж.....	38
Експертний погляд.....	42
Протидія пандемії Covid-19	42
Конституційна криза.....	46
Бюджет-2021	51
Окремі питання суспільно-економічного життя України	53
Тимчасово окуповані території, учасники бойових дій та тимчасово переміщені особи....	69
Офіційна інформація.....	69
Підтримка внутрішньо переміщених осіб	73
та жителів Сходу України.....	73
Проекти з відновлення регіону	79
Опікування населенням тимчасово окупованих територій	82
Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій	85
Новини із соціальних мереж.....	97
Експертний погляд.....	99
Прогнози.....	111
Інфографіка	114

Головні новини

Протягом тижнів з 19 листопада до 16 грудня 2020 року сталися такі найголовніші події:

[Верховна Рада на засіданні 15 грудня ухвалила в другому читанні та в цілому законопроект про бюджет України на 2021 рік.](#)

Документ підтримали 289 нардепів.

[У листопаді 2020 року до загального фонду держбюджету надійшло 85,5 млрд грн – з перевиконанням на 5 млрд грн.](#)

Основними платежами, за рахунок яких відбулось перевиконання, стали податок на додану вартість (+6,3 млрд), податок на доходи фізичних осіб та військовий збір (+1,0 млрд), у тому числі у зв'язку з поступовим відновленням економічної активності.

[У допрацьованому проекті Держбюджету-2021 зменшено дефіцит з 6 % до 5,5 %.](#)

Доходи проекту Держбюджету на 2021 р. передбачено в сумі 1 трлн 92 млрд грн, а видатки – у сумі 1 трлн 328 млрд грн.

[Україна отримала 600 млн євро макрофінансової допомоги ЄС.](#)

Усі зазначені кошти, згідно з умовами відповідних меморандумів з Європейським Союзом, використовувались для зменшення зовнішнього фінансового навантаження на Україну, поліпшення її платіжного балансу і забезпечення бюджетних потреб.

[П'ять об'єктів ДП «Укрспирт» перейшли в приватну власність.](#)

Загальна вартість продажу підприємств становила 301 млн грн.

[Венеційська комісія 10 грудня оприлюднила висновок щодо рішення КСУ від 27 жовтня 2020 року.](#)

Експерти комісії вважають, що рішення КСУ містить можливий конфлікт інтересів, а також, що зазначене рішення КСУ є неповним і непереконливим.

[МОН та Мінцифри запустили платформу «Всеукраїнська школа онлайн» для дистанційного та змішаного навчання учнів 5–11 класів.](#)

Платформа «Всеукраїнська школа онлайн» покликана стати незамінним інструментом як при дистанційному, так і при звичайному режимі навчання.

Аналітичний коментар із онлайн-ЗМІ

Євгенія Глушук, мол. наук. співроб.
інформаційно-аналітичного відділу ФПУ

Економічний аудит країни: підсумки та перспективи

Однією з передвиборчих обіцянок Президента України Володимира Зеленського та його команди було проведення аудиту економіки країни. Упродовж півроку ціла низка наукових організацій, асоціацій, різноманітних бізнес-структур були долучені до аудиту економіки держави.

Тож 6 листопада уряд презентував економічний аудит країни та економічну візію до 2030 р. Економічний аудит країни отримав назву RE:think, тобто переосмислення українського потенціалу.

«Ми будемо чітко розуміти – куди і чому буде рухатись наша економіка. Для того щоб постійно зростати, реалізовувати вже існуючий потенціал та створювати нові, проривні ідеї. Не наздоганяти, а бути на кілька кроків попереду. Аудит держави – це шлях до правильних відповідей на всі ці важливі питання. Вперше було зроблено комплексний аналіз стану України. Щоб зрозуміти, де саме і які помилки були допущені за ці роки», – наголосив Володимир Зеленський ([Кабінет Міністрів України](#)).

Аудит В. Зеленський назвав знаковим моментом для кожного українця. «Україна не хвора. Весь цей час вона була занадто скромна. Соромилася мріяти... Аудит – аналіз наших комплексів», – заявив він ([LB.ua](#)).

У презентації взяли участь Президент України Володимир Зеленський, Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, Голова Верховної Ради Дмитро Разумков, перший заступник Голови Верховної Ради Руслан Стефанчук, представники бізнесу, науковці та інші.

Загалом до підготовки економічного аудиту було залучено понад 300 експертів, 20 експертних груп, 16 провідних think tanks, до складу яких увійшли урядовці, народні депутати, бізнес-асоціації, галузеві об'єднання, міжнародні консультанти ([Мінрегіон](#)).

На основі результатів аудиту та векторів уряд розробить Національну економічну стратегію до 2030 р.

Ця стратегія, на переконання Володимира Зеленського, повинна стати економічною Конституцією України та великою національною ідеєю України й не змінюватися з кожним новим Президентом, парламентом або урядом. «Стратегія має стати не декларацією, не обов'язковою для виконання, а головним планом та дорожньою картою для всіх гілок влади в Україні. Вона має отримати широке схвалення громадян, перш за все, і бути свого роду

економічною конституцією України. Великою нашою національною ідеєю», – наголосив Президент ([УНН](#)).

Голова Верховної Ради Дмитро Разумков підтримав главу держави, зауваживши, що одна з базових складових досягнення успіху – правильно поставлене завдання. «Щоб пройти шлях до успіху, треба мати стратегію рухів. І для того, щоб ці рухи та кроки були ефективними, треба розуміти, якими ресурсами ти сьогодні можеш оперувати. Щоб мати це розуміння, і потрібен аудит», – зауважив він ([Укрінформ](#)).

Водночас міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко заявив, що дуже важливо те, що до створення цього програмного документа залучені абсолютно всі сторони. «Це і експертне середовище, і бізнес, і представники влади, науковці, міжнародні аналітики. Стратегія стане нашою дорожньою картою і чітким орієнтиром до якісних змін», – підкреслив міністр ([Міністерство економіки України](#)).

Представляючи результати аудиту, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль зазначив, що нереалізований потенціал нашої країни становить 1 трлн дол. США. І завданням влади є його реалізація. Це стало зрозуміло після оцінки природного, географічного та людського потенціалу України.

За словами очільника уряду, нереалізований потенціал лише української землі становить 85 млрд дол., надр – 409 млрд дол., води – 12 млрд дол., а лісів – 40 млрд дол. Нереалізований потенціал географічного розташування України оцінюється у 407 млрд дол.

Згідно з аудитом, за роки незалежності Україна демонструвала значно нижчі темпи економічного зростання, ніж країни Центральної Європи. Це позначилося на добробуті населення, зокрема, рівень ВВП з 1996 р. зріс на 85 %, водночас у Центральній Європі цей показник становив 125 %. У перерахунку на одну особу ВВП нині в Україні у 5,2 раза нижчий за середньоєвропейський. З 1991 р. Україна втратила значну частину технологічної промисловості та високомаржинального сільського господарства, натомість було нарощено сферу послуг з низькою доданою вартістю.

Є проблеми з трудовими ресурсами. Згідно з аудитом, у нашій країні неофіційно працевлаштовано 3,3 млн осіб. Україна також програє у продуктивності праці – показник валової доданої вартості на одного працівника в 5,5 раза нижчий, ніж у Центральній Європі.

Низька продуктивність праці частково пов'язана з недостатніми інвестиціями – частка інвестицій в основний капітал у ВВП України становить 18 % (для порівняння, в Центральній Європі цей показник – 22 %).

Як зазначив Прем'єр-міністр, на основі цих даних були визначені економічні вектори, які зможуть забезпечити відновлення та майбутнє зростання економіки України. «Уряд визначив 30 пріоритетних проектів до

2030 року. Це вектори, які ляжуть в основу нашої довготермінової стратегії розвитку», – зазначив Денис Шмигаль ([Новини Полтавщини](#)).

Зокрема, Д. Шмигаль назвав деякі з 30 пріоритетних векторів, які уряд визначив до 2030 р.: зменшення частки держави в економіці, розвиток фінансового сектора, зменшення регуляторного навантаження на бізнес, значне зростання обсягів розвідки та видобутку власних корисних копалин, розвиток інфраструктури в сільськогосподарському секторі, сприятливий податковий та правовий режим для інноваційних та дослідницьких компаній, цифрова економіка, репутація України у світі та посилення торговельної дипломатії, створення економічного підґрунтя для розвитку освіти, медицини, культури та соціальних послуг ([Укрінформ](#)).

За словами радника Президента України з питань економіки, економіста Олега Устенка, проведення такого широкомасштабного аудиту було конче необхідно, а результати проведеного економічного аудиту – це початок нової історії з точки зору ефективного державного менеджменту в Україні. «Економічний аудит – дуже важлива частина будь-якої роботи, саме такий аналіз має визначити, що взагалі впливає на економічний розвиток держави. На основі чого будуть зроблені відповідні висновки в подальшій роботі державного сектора загалом. Наприклад, отримати відповіді на питання, яким чином так сталося, що за останні 30 років світова економіка зросла в 2,5 рази, а українська економіка перебуває нижче рівня 1991 р. Далі – чому польська економіка подвоїлася, а українська економіка збільшилася лише на 20 %. І наостанок – хто цьому всьому заважає, але не тільки хто винен, а що ми маємо і що треба робити з усім тим, що ми зараз маємо», – сказав О. Устенко ([Главком](#)).

Водночас в Українській раді бізнесу відзначали, що представлені документи аудиту містять аналіз системних помилок в економічній політиці попередніх 30 років та дають розуміння, що потрібно зробити для переходу до сталого економічного розвитку. Виконавчий директор Української асоціації прямого продажу, член Наглядової ради Української ради бізнесу Надія Бедричук, яка взяла участь у презентації документа, наголосила: «Економічний аудит – це перший крок до створення Національної стратегії України, яка потрібна, щоб визначити свої сильні та слабкі сторони і щоб країна рухалася вперед, незалежно від прізвищ політиків та урядовців. В УРБ висловлюють сподівання, що цей важливий документ буде фіналізовано до кінця року та прийнято Кабінетом Міністрів, як базова економічна стратегія» ([Українська Рада Бізнесу](#)).

Однак презентація Економічного аудиту країни прогнозовано викликала бурхливу реакцію фахівців та експертів, особливо у сфері економіки. Претензії стосуються як форми і змісту документа, так того, що чинна влада не готова до реалізації власних порад.

Зокрема, журналіст Анна Пешкова у статті [«Зе-інвентаризація держави замість Зе-аудиту: як чиновники шукали в Україні 1 трлн дол. "ресурсу"»](#),

посилаючись на економічного експерта Олега Пендзина, заявила, що до надійності обчислення командою Президента «втрачених можливостей» для української економіки 1 трлн дол. за 10 років, є питання. «Щонайменше тому, що озвучена сума вийшла красивою, “круглою”. Чомусь країна втратила саме трильйон, а не, наприклад, 999 млн дол. Крім того, не дуже віриться в те, що чиновники знайшли під час пандемії коронавірусу мільйони гривень на глибинний аудит трьох десятиліть економіки України. Про методологію обчислення нічого не відомо, як і про те, чи зверталися до Держстату, до академічних інститутів, для яких аудит – це профільна робота».

«Це “казки про білого бичка”, цифри, не підкріплені нічим. Хвастощі Шмигалья про те, що ми не отримали трильйон доларів, нагадує старий анекдот. Хлопчик розповідає, як біг за автобусом і заощадив 15 копійок на проїзд. А в нього запитують: чому ж він у такому разі не біг за таксі? Адже міг заощадити і гривню. Так от, якби ми бігли за таксі, це було б хоч щось. Але ми просто стоїмо на місці», – заявив економічний експерт Олег Пендзин.

Автор матеріалу також вказує на низькі шанси здійснення закладених у нову Стратегію планів, оскільки тривалість роботи команди нинішнього Президента і поточного складу Кабміну з великою ймовірністю не досягне 10 років. Навіть обіцянки, котрі представники влади дали цьогоріч, виявляється складно реалізувати. Крім того, досі не ухвалена програма дій уряду-2020 (112.ua).

У свою чергу директор аналітичного центру «CASE Україна» Дмитро Боярчук, коментуючи проведення аудиту, заявив, що Україна не має дефіциту таких документів, як «аудит держави» та різноманітні стратегії, але головна проблема – що кожна влада не хоче або не може реалізувати написане. «Таких документів написано багато, у принципі, вони всі правильні. Візьмімо меморандум з МВФ: це прекрасна стратегія, чимало її важливих тез повторює цей аудит. Питання в тому, що їх треба виконувати! Чудово описані проблеми, цілі та задачі були і в стратегії Віктора Януковича, як ми пам’ятаємо, вона теж не виконувалася. Відтоді такі документи не особливо змінювалися за змістом, майже все повторюється, однак реалізація завжди є проблемою. Нинішні лідери держави та урядовці вирізняються хаотичністю, тож аудит держави навряд чи їм допоможе», – зауважив Д. Боярчук.

З іронією поставився до аудиту країни й інвестиційний банкір Сергій Фурса, заявивши, що зміст економічного аудиту держави викликає запитання, однак ще більшим є запитання – навіщо його готували? «Аудит не потрібен, бо сама ця тема – безглузда. Ми чуємо про неймовірний потенціал України з 1991 року, і щоразу на виході – суцільна імпотенція. І якщо ви таки робите цей аудит, то скажіть: що нового ви там побачили, що вам відкрилося? Те, що треба робити реформи? Оце так сюрприз!» – іронізує експерт.

А політолог Євген Магда бачить в «аудиті Зеленського» передовсім політичний популізм. «Добре, аудит вони провели, і все навколо – погано. Але ж півтора року в Україні інша влада, вже все має бути добре! Адже нова влада не мала жодних політичних перепон. Констатували, що все погано – то яким має бути наступний крок? Якщо уряд робить аудит попередників, то це виглядає наче відомий вислів: “Всі – кнури, а я – Онегін”. Це якийсь новий вимір популізму, і це дуже нагадує п'ять запитань Володимира Зеленського у день виборів», – наголосив Є. Магда ([Радіо Свобода](#)).

Скептицизм червоною ниткою проходить і через думки експертів, що розглядають вектори розвитку України до 2030 р. На думку директора спеціальних проєктів Науково-технічного центру «Психея» Геннадія Рябцева, самих векторів занадто багато, немов Україна збирається разом рухатися у всіх напрямках, а на питання про ресурси, які потрібні для реалізації цих ідей, немає відповіді. «Якщо ресурси не визначені, то можна скільки завгодно розробляти різноманітні документи і як завгодно їх називати, але де брати кошти на виконання завдань? У цьому документі все тримається на залученні інвестицій, але всі дії уряду до цього дня свідчили, що ні про яке залучення інвестицій воно навіть уявлення не має. Навіть бюджет зверстаний, виходячи із запозичень», — заявив Г. Рябцев. Він вважає, що набагато доречнішим було б представлення плану дій уряду, який влітку цього року Верховна Рада не прийняла і відправила на доопрацювання, але його немає й досі. «А цей документ – це трактат, який справляє на дилетантів враження науково обґрунтованого дослідження», – сказав він ([Політичний Тернопіль](#)).

Проте важливо зазначити, що проведення економічного аудиту – це не українське ноу-хау. Такий підхід використовували Польща, Естонія, Китай. За десять років, створивши чітку стратегію та єдність у роботі державної команди, ці країни змогли значно підвищити свої ВВП ([Money](#)).

Загалом в Офісі Президента суть і мету цього аналізу пояснюють так: «Аудит економіки – це рахунок Україні за останні 30 років. Рахунок за недосконалу економічну політику, за відсутність доведених до кінця реформ, за постійну підміну понять у баченні розвитку країни та тотальну безвідповідальність. Час це зупинити. Держава має злагоджену команду, яка прагне змін і готова вести Україну до економічного лідерства в регіоні» ([Офіс Президента](#)).

Отже, передвибоча обіцянка виконана, але залишилось багато питань та мало відповідей.

Згідно з прогнозами уряду, українська економіка почне відновлюватися з 2021 р. за рахунок державних інвестицій та підтримки бізнесу. Звідки візьмуться ті інвестиції, коли в Державному бюджеті на той же наступний рік – дірка, удвічі більша за допустиму норму? І питання із запозиченнями (вибачте за тавтологію) – під питанням, та й велика приватизація ще ніколи

не давала бажаного результату. Плюс війна, коронавірус, планетарна економічна криза.

Довготермінова стратегія уряду розрахована на 10 років. У політиці – це тривалий термін. За стільки років легендарний Ходжа Насреддін обіцяв еміру навчити свого віслюка говорити людською мовою. Він розраховував на те, що за цей час або віслюк помре, або емір, або він сам. От тільки хто в нашій ситуації емір, хто Ходжа, а хто віслюк? ([Кропивницький час-тайм](#)).

Проте сподіваємось, що економічний аудит країни все ж таки стане відправною точкою не лише для створення Національної економічної стратегії-2030, але й початком світлого майбутнього нашої держави з чітко визначеними цілями та механізмами їх досягнення.

Огляд зарубіжних ЗМІ

([Hungary today](#))

Після того, як українська націоналістична організація «Миротворець» додала до списку «ворогів України» євродепутатку від Fidesz Андреа Бочкор, яка нібито «атакувала суверенітет і територіальну цілісність України», багато членів Європарламенту висловилися із засудженням інциденту.

Група депутатів ЄНП засудила нещодавні погрози Андреа Бочкор, угорсько-українському євродепутату від Fidesz, повідомляє група на своєму веб-сайті у вівторок.

Від імені парламентської групи євродепутати Сандра Калніете та Майкл Галер висловили свою солідарність із колегою. «Відвертий діалог або критика є основою демократії та свободи. Але це не повинно хибно трактуватися та хибно використовуватися», – наголосили вони.

Депутати Європарламенту заявили, що вони усвідомлюють напружені відносини між Угорщиною та Україною і шкодують про це. Однак «лише справжній діалог та воля зрозуміти позицію іншого призведуть до стійкого рішення», – додали вони.

«Матеріали, що розпалюють ненависть на українському веб-сайті «Миротворець», є абсолютно неприйнятними», – заявив у вівторок під час дебатів щодо «Східного партнерства ЄС» Верховний представник ЄС з питань зовнішньої політики та політики безпеки Джозеп Боррелл.

Європейська парламентська група угорської влади Fidesz та KDNP (християнські демократи) також написали лист до президента ЄП Давида Сассолі через цей інцидент.

Дипломатична напруженість між Угорщиною та Україною швидко зростала протягом останніх років, головним чином завдяки прийняттю Києвом законів про використання мови та освіти, які дискримінують національні меншини.

Але двосторонні відносини нещодавно досягли нового мінімуму, після того як Київ звинуватив уряд Орбана у безпосередньому втручанні в місцеві вибори в Україні, що відбулися в жовтні. Як покарання, наприкінці минулого місяця Україна відмовила в'їзду уповноваженому міністру Угорщини Іштвану Грежі.

Незабаром, 30 листопада, спецслужба України здійснила рейд у штаб-квартирі Закарпатської угорської культурної асоціації, в будинку її президента, II Угорському коледжі імені Ференца Ракоці, та в офісах угорської благодійної організації, що відповідає за фонди розвитку регіону. Рейди відбулися після рішення суду у зв'язку зі звинуваченням у сепаратизмі.

Пізніше асоціація заявила, що процедура базується на сфабрикованих політичних звинуваченнях з метою стримування діяльності угорських організацій та залякування угорців Закарпаття та їхніх керівників.

Кілька днів тому також почали поширюватися повідомлення в пресі про те, що служба безпеки України розпочала кримінальне провадження проти місцевих радників села Зюрте (Сюрте) Західної України в Закарпатті за підозрою в державній зраді після того, як вони заспівали гімн Угорщини після святкового засідання.

Тим часом деякі українські націоналістичні групи, які намагаються залякати етнічну угорську громаду Закарпаття, ще більше погіршують ситуацію.

Нещодавно новинний сайт karpatija.ma повідомив про лист, у якому угорцям Закарпаття давали тиждень на вихід з України, інакше їх усіх отруїли б.

Також кілька днів тому невідомі зловмисники написали антиугорську погрозу на стіні ратуші в Тисапийтерфолво (Пийтерфолво) в Закарпатській області України. Там сказано: «Закарпаття – це Україна, ми приїдемо за вами».

[\(Reuters\)](#)

Україна продовжила дію спеціального ввізного мита на кілька видів російського палива, заявив у середу Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль.

Прийняті у 2019 р. у відповідь на російські економічні санкції проти Києва мита залишатимуться чинними до кінця 2021 р. Вони застосовуються до газойлю, скрапленого газу та більшості видів вугілля з Росії, свідчать урядові документи.

Мита коливаються від 3 % для зрідженого газу та 4 % – для газойлю, до 65 % – для вугілля.

Відносини між Україною та Росією зіпсувались після того, як Москва у 2014 р. анексувала Крим і ввела свої війська на Донбас.

[\(Business Recorder\)](#)

На сьогодні експорт зерна в Україні впав до 23,8 млн т за сезон, який триває з липня 2020 р. до червня 2021 р., з 27,7 млн за той самий період у 2019/20 рр.

Трейдери продали за кордон 12,17 млн т пшениці, використовуючи близько 69,5 % квоти сезону в 17,5 млн т, свідчать дані.

Експорт також включає 7,2 млн т кукурудзи та 3,7 млн т ячменю.

На Україну припадає близько 16 % світового експорту зерна, і вона продала близько 57 млн т іноземним покупцям у сезоні 2019/20.

Уряд заявив, що експорт може скоротитися до 44,8 млн т у 2020/21 рр. через зменшення врожаю.

Міністерство економіки заявило у вівторок, що врожай зернових 2020 р. становив 65,4 млн т проти рекордних 75,1 млн т 2019 р.

(Splash247.com)

Найбільший порт Польщі, порт Гданськ, підписав лист про наміри з Управлінням морських портів України щодо відкриття нового альтернативного транспортного коридору між Чорним морем і Балтією.

Контейнери перевозитимуться залізничним транспортом між Гданськом та Одесою, найбільшим портом України. Один раз на тиждень залізничне сполучення також зупинятиметься у Варшаві та Києві за маршрутом.

«Новий інтермодальний коридор із Чорного моря до Балтійського дозволяє досягти двох головних цілей, – сказав президент порту Гданська Лукаш Грейнке. – По-перше, ми хочемо запропонувати альтернативний шлях до Західної Європи для товарів, що надходять із великих міст внутрішнього Китаю, таких як Сіань, уздовж Шовкового шляху через Казахстан, через Каспійське море до Азербайджану та Грузії та через Чорне море до України. По-друге, ми хочемо запропонувати новий маршрут для українських та турецьких компаній, які бажають перевозити вантажі, зокрема, того, до Центральної та Західної Європи та до Скандинавії через Гданськ».

Порт спілкується з турецькими судновласниками та експедиторами про переваги нового коридору з точки зору швидкості та ефективності.

(Bloomberg)

Президент України програє битву з незмінною темною політичною системою, заради боротьби з якою його обрали...

Через півтора року свого правління Володимир Зеленський хитається, коли реформи, які були так важко здобуті у 2014 році, коли було скинуто лідера, якого підтримував Кремль. Крім виявлення своєї недосвідченості – 42-річний чоловік був найпопулярнішим телевізійним коміком до вступу на посаду – цей відступ ставить під сумнів майбутнє нації, яка десятиліттями відігравала неабияку роль у геополітиці, неодноразово підштовхуючи Захід і Росію до перетягування каната.

Теперішнє протистояння утворило прірву між Зеленським та Конституційним Судом, який скасував закони про боротьбу з корупцією, які є ключовими для потоку мільярдів доларів іноземної допомоги та безвізового в'їзду українців до Європейського Союзу. Незважаючи на спекуляції навколо приналежності суддів цього суду, спроба звільнити їх усіх нічим не закінчилася, продемонструвавши недостатність влади Президента.

Надії на поновлення замороженої позики Міжнародного валютного фонду до кінця року на 5 млрд дол. для полегшення пандемії Covid-19 майже розтанули на цьому тижні.

В. Зеленський «грає в небезпечну гру, таку, яка дуже легко призведе до демонстрації своєї нездатності керувати політичними подіями», – заявив електронною поштою Марк МакНамі, керівник європейського напрямку в дослідницькій та консультативній компанії DuckerFrontier. «Структурно

країна залишається незмінною: керована олігархами, а парламент і судова влада пронизані корупцією та зовнішнім впливом».

Офіс В. Зеленського заявив, що поштовх до перезавантаження Конституційного Суду необхідний для відновлення довіри громадськості. Парламент прийняв або буде обговорювати понад 10 законопроектів про припинення кризи, спровокованої суддями суду, йдеться у відповіді Bloomberg, надісланій електронною поштою.

Але боротьба зі старою гвардією почала згасати ще до того, як розгорнулася юридична битва.

Незважаючи на критику В. Зеленським відсутності кримінального переслідування за його попередника, жоден високопоставлений чиновник не опинився за ґратами за президентства Зеленського. Прихильники ринку, найняті для завершення історії пострадянської політики України, були змінені шляхом перестановок, тоді як деякі західні члени правління державних компаній були витіснені.

Неможливість повністю відірватися від минулого обтяжує народну підтримку В. Зеленського, яка кілька місяців тому була співставна з підтримкою росіянами В. Путіна. Його партія теж постраждала: вона провалилася на місцевих виборах. Опитування, проведене в листопаді, показало, що проросійський конкурент мав найбільшу підтримку серед виборців на національному рівні.

Респонденти опитування, опублікованого цього тижня, оголосили Зеленського «розчаруванням» № 1 серед українських політиків у 2020 р.

Багатьом цей спад нагадує президента В. Ющенка – лідера Помаранчевої революції 2004 р., чия проєвропейська адміністрація прагнула підвищити прозорість, перш ніж загрузла в міжусобицях. Орієнтований на Росію В. Янукович урешті прийшов на посаду, створивши підґрунтя для наступного повстання України через десять років, коли він привласнив цілих 100 млрд дол.

«Зеленський не може подолати корупцію, оскільки це система добре продуманих схем, заснованих на законодавчих лазівках», – сказав Михайло Косів, 85-річний колишній депутат, який воював з комуністичним режимом до його розвалу в 1991 р. «Потрібні величезний досвід і знання, яких Зеленський – як політичний новачок – не має».

Натомість В. Зеленський покладається на радників, хоча багато хто з них – з його колишнього життя в шоу-бізнесі й однаково не знайомі з урядом. Зарубіжна підтримка також була меншою, і президент США Дональд Трамп мало цікавився Україною, крім того, що було пов'язано з його імпичментом.

Це, ймовірно, зміниться. Обраний президент Джо Байден неодноразово їздив до Києва за часів Барака Обами, переконуючи депутатів проголосувати за реформи. У 2015 р. він нагадував про загиблих протестувальників, коли казав парламенту, що «їхня жертва – прямо кажучи – тепер ваш обов'язок».

Але В. Зеленському потрібен не лише оновлений фокус Вашингтона. Загальновизнано, що частина його власної партії перебуває під контролем мільярдера Ігоря Коломойського, колишнього бізнес-партнера, який розсварився з урядом через націоналізацію Приватбанку, яким він раніше володів, і шахрайства якого розслідує ФБР.

Незважаючи на те, що партія Зеленського контролювала більшість місць, парламент цього місяця кинув виклик йому, відмовившись повністю відновити законодавство про декларації активів чиновників, що вимагають західні донори. Він також потребував допомоги опозиції у прийнятті бюджету, тоді як суди нижчих інстанцій регулярно ігнорують закон, який він просунув, щоб захистити державне поглинання Приватбанку.

Парламент у четвер відхилив кандидатуру реформатора на чолі Міністерства енергетики.

Президент міг би звернутися до вулиці з проханням піднятися за ним, як це було в минулому: уже відбулися демонстрації, які звинувачують суддів Конституційного Суду у дії за вказівкою магнатів. Але цей шлях загрожує небезпекою.

Р. Рябошапка, колишній чиновник Transparency International і перша особа, призначена В. Зеленським Генеральним прокурором, вважає, що його колишній бос повинен переосмислити свою команду, щоб повернути свої плани в потрібне русло. Він згадує про «бажання викоринити корупцію» під час їхніх перших зустрічей.

Однак він попереджає, що В. Зеленський змінився після початкового шквалу реформ, який порадував виборців та інвесторів, сказавши, що «щось зламалося, і його погляди почали поступово змінюватися».

44-річний Р. Рябошапка більше не говорить про В. Зеленського з оптимізмом.

«Замість того, щоб битися з олігархами, він вирішив мирно співіснувати з ними», – сказав він. «2020 рік став черговим роком втрачених надій і можливостей».

Реалізація ініціатив у межах «Стратегії сталого розвитку-2030»

Офіційна інформація

Верховна Рада на засіданні 15 грудня ухвалила в другому читанні та в цілому законопроект про бюджет України на 2021 рік ([Економічна правда](#)).

Документ підтримали 289 нардепів.

Представляючи проект бюджету-2021, міністр фінансів Сергій Марченко вкотре назвав його “бюджетом можливостей”. Зокрема, він заявив, що до другого читання капітальні видатки збільшили на 10,2 млрд грн до 100 млрд грн. Він додав, що бюджет збалансований та реальний до виконання і закликав нардепів підтримати його.

У листопаді 2020 року до загального фонду держбюджету надійшло 85,5 млрд грн – з перевиконанням на 5 млрд грн ([Урядовий портал](#)).

За оперативними даними Державної казначейської служби, у листопаді 2020 р. до загального фонду державного бюджету надійшло 85,5 млрд грн, розпис виконано на 106,2 % або +5,0 млрд грн.

За платежами, справляння яких контролює ДПС, надходження становили 53,3 млрд грн, затверджений показник виконано на 111,6 %, або +5,5 млрд грн.

Основними платежами, за рахунок яких відбулось перевиконання, стали податок на додану вартість (+6,3 млрд)(...); податок на доходи фізичних осіб та військовий збір (+1,0 млрд), у тому числі у зв'язку з поступовим відновленням економічної активності та збільшенням мінімальної заробітної плати з 1 вересня до 5000 грн; акцизний податок з вироблених в Україні товарів (+0,4 млрд).

Находження до загального фонду держбюджету митних платежів становили 29,8 млрд грн, або 100,2 % від місячного розпису.

Уперше з почату поточного року, наростаючим підсумком, виконаний розпис надходжень до загального фонду державного бюджету. Так, за січень-листопад 2020 року при розписі 802,6 млрд грн до бюджету надійшло 805,9 млрд грн, виконання становить 100,4 %, або +3,3 млрд грн.

При цьому, Державна податкова служба України за підсумками січня-листопада 2020 року вже перевиконала річний показник розпису до загального фонду державного бюджету. При річному розписі 458,3 млрд грн за платежами загального фонду державного бюджету, закріплених за Державною податковою службою до загального фонду державного бюджету

на поточну дату надійшло 472,8 млрд грн, виконання становить 103,1%, або +14,5 млрд грн.

За оперативними даними ДКСУ за січень-листопад 2020 року видатки за загальним фондом державного бюджету становили 940,6 млрд грн, або 90,3 % від розпису звітнього періоду. При цьому, соціальні видатки, видатки на оборону, на обслуговування боргу та субвенції і дотації місцевим бюджетам повністю профінансовано відповідно до розпису на підставі платіжних доручень.

За січень-листопад 2020 р. державний бюджет було виконано з дефіцитом у розмірі 117,2 млрд грн, у тому числі загальний фонд – з дефіцитом у сумі 130,7 млрд грн при розписі загального фонду звітнього періоду у сумі 236,9 млрд грн.

Фактичні державні запозичення до загального фонду державного бюджету за січень-листопад 2020 р. становили 455,5 млрд грн, або 75,6 % від запланованих на цей період.

Усього державні внутрішні запозичення за січень-листопад 2020 р. становили 275,6 млрд грн (78,3 % від плану), у тому числі: від розміщення ОВДП на фінансування державного бюджету залучено 268,7 млрд грн, у тому числі за рахунок випуску ОВДП в іноземній валюті – 102,7 млрд грн (2,9 млрд дол. США та 0,8 млрд євро) (...).

Із зовнішніх джерел за цей період залучено 179,9 млрд грн (71,8 % від плану), у тому числі: 3,9 млрд грн (1,25 млрд євро) шляхом розміщення 10-річних євробондів у євро під 4,375 % річних; 2,7 млрд грн (96,0 млн дол. США) отримання коштів позики МБРР; 55,2 млрд грн (1,5 млрд СПЗ) отримання кредиту МВФ в рамках програми Stand-by-2020; 15,0 млрд грн (500 млн євро) надходження коштів позики в рамках макрофінансової допомоги ЄС; 55,4 млрд грн (2,0 млрд дол. США) шляхом розміщення 12-річних євробондів у дол. США під 7,253 % річних тощо.

При цьому платежі з погашення державного боргу за січень-листопад 2020 р. становили 357,4 млрд грн (98,1 % плану), платежі з обслуговування – 117,3 млрд грн (94,6 % плану).

Доходи держбюджету-2021 до другого читання збільшили на 20,9 млрд грн та передбачені в сумі 1 трлн 92 млрд грн, видатки передбачені у розмірі 1 трлн 347 млрд грн (+13,5 млрд грн) ([Економічна правда](#)).

За словами міністра фінансів Сергія Марченка, дефіцит сектора загального державного управління щодо ВВП зменшився з 5,8 % до 5,24 %, а дефіцит держбюджету – з 6 % до 5,5 % і становить 246,6 млрд грн.

У середньостроковій перспективі планується поступове зниження дефіциту бюджету: 4,5 % ВВП – у 2022 р. та 3,5% ВВП – у 2023 р.

Бюджет передбачає підвищення зарплат лікарям на 30 % та вчителям – на 25 %. Витрати на безпеку й оборону становитимуть 5,93 % від ВВП України. На охорону здоров'я держбюджетом передбачено 4,3 % ВВП.

Відповідно до бюджету, прожитковий мінімум встановлюється в розмірі 2 189 грн (з 1 січня 2021 р.). Мінімальна зарплата з 1 січня 2021 р. становитиме 6 тис. грн грн, з 1 грудня 2021 р. заплановане підняття до 6,5 тис. грн.

Бюджет Мінмолодьспорту на 2021 рік становить рекордні 7,76 млрд грн ([Міністерство молоді та спорту України](#)).

У наступному році видатки на розвиток вітчизняного спорту, молодіжної політики та політики з національно-патріотичного виховання зростуть у 2,7 рази проти показників поточного року, для чого в проекті Державного бюджету на 2021 р. враховано кошти в сумі 7,76 млрд грн.

Міністр молоді та спорту Вадим Гутцайт:

Це великий позитив, що в проекті Державного бюджету на 2021 р. міністерству за багатьма напрямками витрат, у межах бюджетних програм, потреба в коштах забезпечена на 100 %. Тим паче, наступний рік стане олімпійським. Ми повинні повністю забезпечити потреби наших спортсменів, щоб вони змогли показати найкращі результати.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль та Естонії підписали міжурядову Угоду про технічне та фінансове співробітництво ([Урядовий портал](#)).

Дія Угоди поширюватиметься на всі програми й проекти технічної та фінансової допомоги, які реалізуються в Україні та фінансуються повністю або частково за рахунок Естонської Республіки.

Угода покликана створити сприятливі рамки для подальшої співпраці та реалізації нових проектів між Україною та Естонією. Цей документ закріпить наші добрі наміри, перспективи та пріоритети. Це буде один з історичних кроків для наших держав, який дасть нам можливість спільно рухатись уперед.

Прем'єр-міністр Естонської Республіки Юрі Ратас:

Після підписання цієї Угоди співпраця між Україною та Естонською Республікою вийде на новий рівень якості, і Естонія зможе надавати більш практичну допомогу Україні.

(...). Україна – одна з найбільш вагомих партнерів для Естонії. І Естонська Республіка зацікавлена в посиленні співпраці з Україною у сфері освіти, спорту та реформи державного управління.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль: У допрацьованому проекті Держбюджету-2021 зменшено дефіцит з 6 % до 5,5 % ([Урядовий портал](#)).

Кабінет Міністрів України на позачерговому засіданні 26 листопада схвалив два проекти законів: «Про Державний бюджет України на 2021 рік» (підготовлений до другого читання) та «Про Національне антикорупційне бюро України».

(...) Доходи проекту Держбюджету на 2021 р. передбачено в сумі 1 трлн 92 млрд грн, а видатки – у сумі 1 трлн 328 млрд грн.

Знайдено можливість зменшити дефіцит держбюджету по відношенню до ВВП з 6 % до 5,5 %. У бюджеті цього року дефіцит закладався на рівні 7,5 %.

На 2021 р. пропонується збалансований бюджет, у якому не передбачається збільшення податків для бізнесу й водночас покращується фінансування соціальної сфери, медицини, передбачена підтримка підприємцям, які постраждали від пандемії.

Цей бюджет залишається бюджетом можливостей для розвитку і для промисловості, і для малого та середнього бізнесу.

Мінфін успішно завершив переговори з МВФ щодо проекту держбюджету на 2021 рік ([Урядовий портал](#)).

Міністерство фінансів успішно завершило переговори з МВФ стосовно основних параметрів проекту держбюджету на 2021 р., що було однією з головних передумов для початку першого перегляду спільної з МВФ Програми Stand-by для України, визначення дати візиту місії Європейського департаменту МВФ та отримання чергового траншу.

Основний акцент перемовин стосувався формування спільного з МВФ бачення основних бюджетних показників – рамки доходів, видатків і дефіциту.

Мінфін проводив щоденні консультації з експертами Фонду щодо можливостей фінансування дефіциту та пріоритетних видатків бюджету у 2021 р.

У цілому, параметри бюджету-2021 збігаються з оцінками фахівців Фонду, що було важливим для продовження успішної співпраці між Україною та МВФ.

Уряд та Світовий Конгрес Українців підписали Меморандум про співпрацю ([Урядовий портал](#)).

Кабінет Міністрів України та Світовий Конгрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. Відповідні домовленості Прем'єр-міністр Денис Шмигаль та президент СКУ Павло Грод уклали під час онлайн-зустрічі 10 грудня.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль:

Надзвичайно важливою є злагоджена та скоординована робота українських громад за кордоном. Хочу наголосити на важливості продовження спільної роботи з відстоювання інтересів України у світі.

Відповідно до Меморандуму, сторони домовилися розвивати та підтримувати співробітництво, зокрема, в питаннях розвитку торговельно-економічних відносин України з іншими державами, залучення інвестицій в українську економіку, відновлення територіальної цілісності України,

розбудови громадянського суспільства в Україні, розвитку українського громадського життя в діаспорі тощо.

(...) Для уряду пріоритетами співпраці серед іншого є залучення іноземних інвестицій в Україну та просування українського експорту, сприяння розширенню торговельних можливостей України у світі, залучення впливу української діаспори для отримання Україною допомоги в рамках боротьби з пандемією COVID-19, підтримка українського шкільництва за кордоном та популяризація української мови.

Мінфін: Україна отримала 600 млн євро макрофінансової допомоги ЄС ([Урядовий портал](#)).

Україна отримала від Європейської комісії перший транш у рамках нової (виняткової) програми макрофінансової (кредитної) допомоги ЄС номінальним обсягом 600 млн євро у вигляді довгострокової позики під відсоткову ставку 0,125 % з терміном погашення у червні 2035 р. Для надання траншу Європейська комісія здійснила розміщення власних облігацій з негативною дохідністю – 0,143 %, завдяки чому після відрахувань комісій за випуск Україна фактично отримала 623,5 млн євро.

Міністр фінансів Сергій Марченко:

(...) Вказані кошти отримано Україною в рамках реалізації вже п'ятої за рахунком програми, що реалізується відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння та Кредитної угоди з ЄС (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС на суму до 1,2 млрд євро), укладених сторонами 23 липня 2020 р. в м. Брюсселі.

На сьогодні загальна сума пільгової кредитної допомоги ЄС, отриманої Україною в рамках реалізації протягом 2014–2020 рр. п'яти програм макрофінансової допомоги, сягнула 4,41 млрд євро.

Усі зазначені кошти, згідно з умовами відповідних Меморандумів з Європейським Союзом, використовувались для зменшення зовнішнього фінансового навантаження на Україну, поліпшення її платіжного балансу і забезпечення бюджетних потреб.

Дерегуляція та розвиток підприємництва

Понад 33 тисячі українців успішно подали заяви на отримання матеріальної допомоги ФОПам у Дії ([Урядовий портал](#)).

За ініціативи Президента України запущено послугу з оформлення одноразової матеріальної допомоги ФОПам та найманим працівникам у застосунку та на порталі Дія.

Команда Мінцифри розробила технічну частину надання послуги. Уже понад 33 тис. українців успішно подали заяви. Про це повідомили перший заступник міністра цифрової трансформації Олексій Вискуб та керівник проекту Дія Мстислав Банік під час [онлайн-брифінгу](#).

Перший заступник міністра цифрової трансформації Олексій Вискуб:

Подати заяву на отримання допомоги можна до 31 грудня. Тому всі українці, які мають право на отримання такої допомоги, точно зможуть скористатися цим сервісом. Послуга доступна на порталі та у застосунку. Ще є понад два тижні, щоб скористатися нею.

Підсумки тижня за результатами програми «Доступні кредити 5–7–9 %»: 246 кредитних угод на 696 мільйонів гривень ([Урядовий портал](#)).

Від моменту старту Програми «Доступні кредити 5–7–9 %» уповноважені банки вже видали 6059 позик на загальну суму в 14,154 млрд грн. З них 9,883 млрд грн були видані як рефінансування попередньо отриманих позик, 2,705 млрд підприємці отримали на капітальні інвестиції та 1,566 млрд грн як антикризові кредити під 3 %.

За останній тиждень уповноважені банки видали 246 кредитів на загальну суму понад 696 млн грн.

52,3 % (364 млн грн) від загальної суми укладених за останній тиждень угод становлять угоди з рефінансування попередньо виданих кредитів. 14,8 % (103 млн грн) – це видані уповноваженими банками інвестиційні кредити. І антикризові кредити під 3 % становлять 32,9 % (229 млн грн).

Ще 5 об'єктів ДП «Укрспирт» переходять у приватну власність (Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України).

На цьому тижні було приватизовано ще п'ять об'єктів спиртової галузі, загальна вартість продажу яких становила 301 млн грн. Це свідчить про значну зацікавленість бізнесу в інвестиціях у спиртову галузь.

30 листопада відбувся аукціон з продажу Лужанського місця провадження діяльності та зберігання спирту (МПД) з переліку об'єктів ДП «Укрспирт». В аукціоні на конкурентних торгах змагалися троє учасників, які підвищили ціну в 2,4 раза від стартових 8,6 млн грн до 21 млн грн.

Також 30 листопада відбувся ще один відбувся приватизаційний аукціон – нового власника знайшли для майна Хоростківського МПД. За об'єкт приватизації на торгах змагалися чотири компанії, а стартова ціна зросла на 75 % – з 31,4 млн грн до 55 млн грн.

Хоростківське МПД розташоване в Гусятинському районі Тернопільської області в м. Хоростків та складається з 653 найменувань будівель, обладнання, рухомого та іншого майна. Майбутній власник цього об'єкта отримає також можливість участі в новому ринку виробництва спирту.

2 грудня на аукціоні ДП Прозорро.Продажі було приватизовано майно Залозецького МПД. За право власності на торгах змагалися шість компаній, а стартова ціна зросла у 2,5 раза – з 32 млн грн до 80 млн грн. Новий власник

отримає, зокрема, головний корпус сепараторного пункту, спиртосховище, виробничий корпус, зерносклад, а також транспортні засоби та устаткування.

3 грудня 2020 р. відбулися торги з приватизації Довжоцького місця провадження діяльності та зберігання спирту. За об'єкт приватизації на аукціоні змагалися дві компанії, стартова ціна зросла більш ніж вдвічі – з 29,3 млн грн до 61 млн грн.

Новий власник отримає, зокрема, головний корпус заводу, спиртосховище, вуглекислотний цех, склад мінводи, приміщення цеху денатурації, а також транспортні засоби та устаткування.

4 грудня 2020 р. завершився онлайн-аукціон з приватизації Мартинівського місця провадження діяльності та зберігання спирту з переліку об'єктів ДП «Укрспирт» з переможною ставкою в розмірі понад 84 млн грн.

В аукціоні за право власності на цей об'єкт спиртової галузі змагалися п'ять учасників, ціна зросла у 2,7 раза від стартової.

Загалом з 15 жовтня 2020 р., від старту приватизації спиртової галузі, було продано 13 МПД загальною вартістю понад 748 млн грн, які після підписання договорів надійдуть до держбюджету.

Віце-прем'єр-міністр, міністр цифрової трансформації Михайло Федоров: Підприємці можуть отримати допомогу від держави в розмірі 8 тис. грн у Дії ([Урядовий портал](#)).

Мінцифри продовжує працювати над створенням найзручніших умов для бізнесу в Україні. Сервіс можна буде отримати за 5 хв у застосунку Дія чи на порталі.

Понад 1 млн українців отримають виплати, а загальний обсяг за цим напрямом становитиме 10 млрд грн. Фінансова допомога надаватиметься одноразово ФОПам та найманим працівникам, які призупинили роботу на час карантину.

(...) Ухвалені рішення передбачають: допомогу ФОП та найманим працівникам, що працюють у сферах діяльності, які можуть бути закритими через карантин; програму збереження робочих місць. У разі посилення карантину роботодавці зможуть отримати до 8 тис. грн одноразової матеріальної допомоги на кожного працівника, робочий час якого скорочено/буде скорочено; ініціативи щодо ЄСВ. Підприємства, що зупиняють роботу в разі запровадження жорсткого карантину, отримають компенсацію витрат на сплату єдиного соціального внеску за найманих працівників.

Таку допомогу в розмірі 8 тис. грн можна буде отримати на порталі та в застосунку Дія. Для того, щоб скористатися допомогою, потрібно подати заявку на порталі Дія або в мобільному застосунку. Для заповнення заяви знадобиться до 5 хв часу.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко: За III квартал 2020 року обсяг наданих за програмою «5–7–9» кредитів збільшився майже в 10 разів ([Урядовий портал](#)).

За попередній тиждень до участі в програмі «Доступні кредити 5–7–9» доєдналося 222 нових підприємці, з якими підписано договори на суму 324 млн. Усього ж, станом на сьогодні, видано 5 813 кредитів на загальну суму 13,5 млрд грн.

З кожним днем кількість підприємців, які підписують угоди за «5–7–9», стає більшою. Це свідчить про те, що навіть в умовах світової економічної невизначеності та логічного спаду у плануванні кредитних зобов'язань попит на програму залишається.

За III квартал 2020 р. обсяг наданих за програмою «5–7–9» кредитів збільшився майже в 10 разів – з 1 млрд грн (станом на 1.07) до 9,9 млрд грн (станом на 1.10). Натомість кількість підписаних договорів зросла в чотири рази з 1 033 до 4 127 за аналогічний період.

Підсумки тижня за результатами програми «Доступні кредити 5–7–9 %»: 275 кредитних угод на 520 мільйонів гривень ([Урядовий портал](#)).

Від моменту старту Програми «Доступні кредити 5–7–9 %» уповноважені банки вже видали 6334 позик на загальну суму в 14,674 млрд грн. З них 10,015 млрд грн були видані як рефінансування попередньо отриманих позик, 2,824 млрд підприємці отримали на капітальні інвестиції та 1,835 млрд грн – як антикризові кредити під 3 %.

За останній тиждень уповноважені банки видали 275 кредитів на загальну суму понад 520 млн грн.

25,38 % (132 млн грн) від загальної суми укладених за останній тиждень угод становлять угоди з рефінансування попередньо виданих кредитів. 22,88 % (119 млн грн) – це видані уповноваженими банками інвестиційні кредити. І антикризові кредити під 3 % становлять 51,73 % (269 млн грн).

Реформа енергетики, програми енергоефективності та енергонезалежності

В Україні відбудеться перший регіональний інвестиційний форум з відновлюваної енергетики під егідою IRENA ([Урядовий портал](#)).

7 грудня міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів переговори з генеральним директором Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA) Франческо Ла Камера в рамках робочого візиту глави МЗС України до Об'єднаних Арабських Еміратів.

Співрозмовники обговорили залучення інвестицій в українську енергетику за посередництва IRENA.

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба:

Україна ставить перед собою амбітну мету декарбонізації енергетики, промисловості і транспорту. Використання «зеленого» водню є одним з ключових інструментів її досягнення. Ми також розглядаємо цю мету в рамках ширшої стратегії нашої інтеграції з Європейським Союзом.

Завдяки потенціалу України з виробництва «зеленого» водню, ЄС визнав нашу державу пріоритетним партнером у своїй Водневій стратегії для кліматично-нейтральної Європи до 2050 р.

Цей форум об'єднає країни Центральної Європи та ширшого регіону довкола амбітних проєктів з відновлюваної енергетики. Ми готові провести захід в Україні. Можу запевнити, що організація та підтримка будуть на найвищому рівні.

Україна прагне підвищити представленість у Секретаріаті організації.

Програма розвитку українського експорту

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба: Ми започаткували оборонний діалог України та Бразилії, аби відкривати нові можливості торгівлі та експорту ([Міністерство закордонних справ України](#)).

(...) Сьогодні ми започаткували нову сторінку співробітництва України та Бразилії у сфері оборонної промисловості. Це нові можливості для українського експорту та торгівлі.

Співробітництво України та Бразилії не має обмежуватися лише двосторонньою торгівлею, але і передбачати амбітні плани спільного виходу на ринки третіх країн, зокрема в Латинській Америці, Азії, Африці та Європі.

Цей діалог закладає надійну основу для взаємовигідного довготривалого співробітництва між представниками оборонних відомств і підприємств наших двох країн.

Консультації з бразильською стороною вже засвідчили зацікавленість бразильських підприємств сфери оборонно-промислового комплексу у встановленні діалогу з Україною. Такий діалог Бразилія веде тільки з п'ятьма країнами: Аргентина, США, Португалія, Франція та Індія.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль обговорив торгово-економічні питання з міністром промисловості та технологій Туреччини ([Урядовий портал](#)).

Під час робочого візиту до Турецької Республіки 29 листопада Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль провів зустріч із міністром промисловості та технологій Туреччини Мустафою Варанком.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Упевнений, що з підписанням Угоди про вільну торгівлю між нашими країнами ми подвоїмо цей потенціал з 5 млрд дол. щорічного обороту сьогодні до 10 млрд дол., які можна досягнути разом.

Денис Шмигаль запропонував Мустафі Варанку відновити регулярні засідання Спільної українсько-турецької групи з координації стратегічного співробітництва у сфері ОПК. Це дасть можливість ефективно імплементувати домовленості, досягнуті на рівні президентів України й Турецької Республіки.

Міністр промисловості та технологій Турецької Республіки Мустафа Варанк:

Угода України з ЄС відкриває нові можливості для української продукції на європейських ринках.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор Петрашко обговорив з Послом Пакистану перспективи поглиблення торговельно-економічної співпраці ([Урядовий портал](#)).

17 грудня відбулася зустріч Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігоря Петрашка з Надзвичайним та Повноважним Послом Ісламської Республіки Пакистан в Україні Ноелем Ізраелем Хохаром. Сторони висловили зацікавленість в активізації взаємовигідного співробітництва в питаннях економіки, торгівлі та інвестицій.

За 9 місяців 2020 р. обсяг двосторонньої торгівлі між Україною і Пакистаном становив 237,5 млн дол., що у 2,3 раза більше, ніж за весь минулий рік. Однак потенціал нашої співпраці використовується не повністю. Україна готова до розширення експорту сільгосппродукції на ринок Пакистану, також перспективною є реалізація проектів у сфері будівництва та в агропромисловому комплексі.

Реформа системи національної безпеки та оборони

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль дав старт Першому діалогу оборонної промисловості між Україною та Бразилією ([Урядовий портал](#)).

Україна зацікавлена залучити економічні сили й засоби для підтримки високого рівня кооперації з Федеративною Республікою Бразилія у сфері оборонної промисловості для реалізації спільних проектів. Про це зазначив Прем'єр-міністр Денис Шмигаль 1 грудня під час офіційного відкриття Першого діалогу оборонної промисловості між Україною та Бразилією в Києві.

Участь у заході взяла бразильська делегація на чолі із Секретарем з питань оборонної продукції, заступником міністра оборони Федеративної Республіки Бразилія М. Р. Д. Понтесом, а також віце-прем'єр-міністр України, міністр з питань стратегічних галузей промисловості Олег

Уруський, міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба та інші поважні особи.

(...) Започаткування Діалогу оборонної промисловості між Україною та Бразилією є черговим етапом зміцнення двосторонніх відносин. Під час зустрічі обидві сторони зможуть чітко визначити шляхи активізації двостороннього співробітництва.

(...) У рамках Першого діалогу оборонної промисловості між Україною та Федеративною Республікою Бразилія відбудеться підписання Меморандуму про взаєморозуміння щодо науково-технічного співробітництва та комерціалізації оборонної продукції.

Міністр оборони України Андрій Таран: Міноборони розглядає можливість залучення до проєктів Програми структурованого співробітництва ЄС (PESCO) ([Міністерство оборони України](#)).

Міністерство оборони України зацікавлене у співробітництві в рамках Програми структурованого співробітництва Європейського Союзу (PESCO). Наразі українською стороною розглядаються можливості залучення до певних проєктів програми. Про це йшлося, зокрема, під час зустрічі міністра оборони України Андрія Тарана з главою Представництва ЄС в Україні Матті Маасікасом.

Міністр оборони України Андрій Таран:

Оборонне відомство готове й надалі розширювати співробітництво з ЄС за всіма напрямками, зважаючи на європейські та євроатлантичні орієнтири України, закладені в Конституції.

З цією метою оборонне відомство продовжує імплементацію комплексної оборонної реформи, спрямованої на посилення спроможностей ЗС України та досягнення критеріїв членства в Північноатлантичному альянсі.

Міністр оборони України Андрій Таран: Амбіції України – отримати План дій щодо членства на Саміті НАТО у 2021 році ([Урядовий портал](#)).

Україна чітко окреслює свої амбіції отримати План дій щодо членства в НАТО і сподівається на всебічну політико-військову підтримку щодо прийняття такого рішення на наступному Саміті Альянсу у 2021 р.

Поінформуйте, будь ласка, свої столиці, що ми сподіватимемось на вашу всебічну політико-військову підтримку щодо прийняття такого рішення на наступному Саміті НАТО у 2021 р. Це стане практичним кроком та демонстрацією відданості рішенням Бухарестського саміту 2008 р.

Сьогодні курс України на повноправне членство в НАТО закріплений у Конституції України. А швидке отримання Плану дій щодо членства в НАТО – мета, зафіксована в нещодавно прийнятій Стратегії національної безпеки України. За останні сім років Україна твердо відстоює не лише власну

незалежність, а й безпеку та стабільність Європи, виступає потужним форпостом на східному фланзі НАТО.

Антикорупційна реформа

Венеційська комісія вказала на серйозні недоліки в рішенні КСУ від 27 жовтня 2020 року у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо конституційності окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» ([Укрінформ](#)).

Про це йдеться у висновках Комісії від 10 грудня за терміновим поданням Президента України.

«Підсумовуючи, рішення 13-р/2020 показує, що стиль обґрунтування і підготовки рішення Конституційним Судом мають серйозні недоліки, не відповідають стандартам чіткості обґрунтування в конституційних процедурах та потребує вдосконалення», – заявили у Венеційській комісії.

Зокрема, як пояснюється, рішення КСУ містить можливий конфлікт інтересів, розширює сферу дії правових норм, які визнані неконституційними, а також невизначеність часових рамок для виконання цього рішення парламентом.

Крім того, експерти Комісії вказали, що зазначене рішення КСУ є неповним й непереконливим.

Також у висновках зазначається, що рішення містить багато посилань на міжнародні стандарти, але не порушує дискусію в контексті українського національного законодавства.

Верховна Рада ухвалила закон «Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції” щодо відновлення інституційного механізму запобігання корупції» (№ 4470) ([Укрінформ](#)).

За закон проголосували 300 народних депутатів.

Законом передбачається відновити інституційний механізм запобігання корупції з урахуванням рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 р., яким було визнано неконституційними окремі частини Закону України «Про запобігання корупції», і внаслідок якого НАЗК втратило значну частину своїх повноважень.

Загалом законом пропонується відновити повноваження НАЗК шляхом наділення його необхідними повноваженнями та правами з метою їх реалізації. Зокрема, визначено порядок реагування НАЗК на виявлення порушень закону, ознак корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень.

Водночас закон встановлює деякі особливості реагування в разі вчинення судьями або судьями Конституційного Суду України корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. Також закон встановлює

особливості проведення повних перевірок декларацій та моніторингу способу життя стосовно суддів, суддів Конституційного Суду України.

Децентралізація та реформа державного управління

Президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій» (реєстр. № 3651-д) ([Урядовий портал](#)).

Закон дасть можливість урегулювати питання правонаступництва комунального і державного майна, у тому числі земельних ділянок, що розташовані на території сформованої територіальної громади. Також ідеться про бюджетні ресурси, права та обов'язки районних рад, ліквідованих постановою Верховної Ради районів.

Закон розблоковує початок роботи органів місцевого самоврядування новоутворених громад, вибори в яких відбулися 25 жовтня, та відкриває процес реорганізації місцевих органів влади попередніх територіальних громад. Законом також врегульовуються питання розмежування та фінансування соціально важливих об'єктів комунальної власності між районами та новоутвореними громадами, зокрема закладів охорони здоров'я, освіти, культури, спорту та інших. Залишки коштів у бюджетах розформованих громад у кінці бюджетного періоду перераховуються до бюджету новоствореної громади.

З набуттям чинності закону буде впорядкована юрисдикція районних державних адміністрацій та районних рад з новим територіальним устроєм. Це сприятиме налагодженню координації державних органів на районному рівні та виконання відповідних державних програм та інших заходів, які здійснюють сьогодні РДА.

Уряд запровадив до 1 липня 2021 року перехідний період для формування територіальних органів Нацсоцслужби ([Урядовий портал](#)).

На черговому засіданні уряду затверджена постанова щодо запровадження до 1 липня 2021 р. перехідного періоду для формування територіальних органів Національної соціальної сервісної служби України.

Рішення щодо формування структури територіальних органів Нацсоцслужби, її кадрового потенціалу прийняте для забезпечення поступовості передання таким органам повноважень з реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей, а також здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства в зазначеній сфері.

Віце-прем'єр-міністр, міністр цифрової трансформації Михайло Федоров: Цифровізуємо регіони разом із CDTO та створюємо у громадах зручні онлайн-сервіси ([Урядовий портал](#)).

Цифровізація регіонів є дуже важливою складовою трансформації України. Щоб прискорити зміни в цьому напрямі, Мінцифри створило нові посади CDTO на різних рівнях управління – це і Комітет ВРУ, і заступники з цифровізації у міністерствах та обласних державних адміністраціях.

Заступник із цифрової трансформації (або CDTO) – це людина, яка за допомогою цифрових рішень впроваджує зміни в життєдіяльності регіону, координує цифрову трансформацію, займається електронними реєстрами, процесами та послугами.

Одещина стала другим регіоном, де призначено заступника голови ОДА з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації. Нею стала Анастасія Бондар.

Обласні CDTO займатимуться цифровізацією своїх регіонів. Зокрема, пріоритетними для Одеси є впровадження цифрових державних послуг, забезпечення жителів області доступом до високошвидкісного інтернету, цифрова освіта та підвищення цифрової грамотності в регіоні.

Євроінтеграційний курс України

Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина: Маємо три пріоритети щодо інтеграції України до НАТО ([Урядовий портал](#)).

З часів Революції Гідності ми значно вдосконалили і розвинули наше співробітництво з НАТО, що врешті-решт і дало змогу Україні отримати статус партнера з розширеними можливостями (EOP). Це має активізувати реформу сектора безпеки і оборони, розширення участі України в навчаннях і тренуваннях НАТО, взаємодію з Альянсом у всіх секторальних напрямках. Враховуючи те, що зараз формується нова стратегія НАТО на 10 років, Україна очікує побачити там перспективу отримання Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ).

Сьогодні ми вже започаткували велику роботу разом зі Службою безпеки України і Держспецзв'язку для переходу на стандарти НАТО у сфері закритих даних, інформаційних систем. Верховна Рада вже прийняла закони про оборонні закупівлі і розвідку. Наступні кроки – це ухвалення закону про Службу безпеки України і завершення роботи стосовно парламентського нагляду і контролю за сектором безпеки і оборони.

За останні чотири місяці уряд уже напрацював пропозиції щодо змісту партнерства в рамках Комісії з питань координації євроатлантичної інтеграції, спрямував їх на розгляд Президенту. Після узгодження пропозицій Президентом їх спрямують у штаб-квартиру НАТО та членам Альянсу на розгляд і напрацювання спільної програми.

У рамках ЕОР Україна бачить свій вклад у посиленні стратегії безпеки в Чорноморському регіоні і боротьбу з гібридними загрозами. Зараз ми говоримо про створення Центру з питань стійкості як державного аналітичного центру, який акумулюватиме таку експертизу і напрацьовуватиме методології.

ЄС стає ще ближче: у бюджеті-2021 передбачені кошти на початок відновлення євроколії від Ужгорода до кордону ([Урядовий портал](#)).

У Державному бюджеті на 2021 р. закладено фінансування на проектування та початок робіт із відновлення євроколії шириною 1435 мм від станції Чоп до Ужгорода.

У 2021 р. планується підготувати проектну документацію та розпочати відновлення раніше демонтованої колії від Чопа до Ужгорода. Реалізація цього проекту дасть можливість створити в обласному центрі Закарпатської області місті Ужгород транспортний хаб для пересадки з пасажирських поїздів із різних куточків України, що їдуть «широкою» колією (1520 мм), на поїзди європейської колії (1435 мм) – до Словаччини, Чехії, Угорщини, Румунії, Австрії і до інших країн Європи.

Головне завдання транспортного хабу в Ужгороді – це створення можливості подорожувати між Україною та країнами ЄС швидко, безпечно і комфортно. Прийшов час позитивних змін для пасажирів і в Україні.

Завдяки цьому проекту з відновлення залізниці європейської ширини (...) подорож від Ужгорода до Будапешта буде тривати до 4-х годин.

Заступник міністра фінансів Олександр Кава:

Важливо зазначити, що для більшої зручності пасажирів та економії часу на вокзалі Ужгорода заплановано облаштувати пункт митного і прикордонного контролю, що дасть можливість не зупиняти поїзди на державному кордоні.

Така ініціатива повністю відповідає нещодавно ухваленій транспортній стратегії ЄС, за якою залізниця визначена пріоритетним видом транспорту, на розвиток якого країни-члени ЄС будуть спрямовувати державні інвестиції. Пасажирські перевезення цим видом транспорту мають збільшитися удвічі в найближчі 10 років.

Віце-прем'єр-міністр із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина: Рада асоціації Україна – ЄС відбудеться в лютому 2021 року ([Урядовий портал](#)).

Україна та ЄС домовилися провести засідання Ради асоціації Україна – ЄС за фізичної участі делегацій у лютому 2021 р.

З європейськими партнерами ми вирішили провести Раду асоціації саме у форматі фізичної зустрічі. Але у зв'язку з жорстким локдауном у Брюсселі, який не дає змоги провести візит офлайн, ми погодили доцільність його перенесення на лютий 2021 р. Тим часом домовилися тримати діалог на

високому політичному рівні до найшвидшої можливості фізичного візиту української делегації до Брюсселя.

Серед питань щогорічної Ради асоціації – продовження роботи на основі спільної заяви 22-го Саміту Україна – ЄС, зокрема, щодо оцінки результатів Угоди про асоціацію, започаткування процесу оновлення Угоди про асоціацію, підписання Угоди про спільний авіаційний простір, обговорення прогресу у запровадженні «промислового безвізу», діалог про залучення України до реалізації можливостей Європейського зеленого курсу, зміцнення економічної інтеграції та подальші кроки щодо виходу із кризи, спричиненої рішеннями Конституційного Суду тощо.

Віце-прем'єр-міністр Ольга Стефанішина: Оновлена Угода з ЄС – інвестиційно приваблива Україна (Урядовий портал).

Початок оновлення Угоди про асоціацію Україна – ЄС уже у 2021 р. відкріє можливості для українського бізнесу, зокрема, завдяки розширенню торговельно-економічного співробітництва між партнерами ЄС і дасть можливість розвивати інвестиційну привабливість України.

У процесі оновлення Угоди ми ставимо більш амбітні завдання – зняття обмежень щодо участі українських компаній з товарами, виробленими в Україні, у державних та муніципальних закупівлях ЄС. А також зняття обмежень, пов'язаних із технічною відповідністю товарів, вироблених в Україні, не лише у сфері агропромислового комплексу, але й, насамперед, у сфері промисловості. Таким чином, оновлена Угода про асоціацію дасть Україні змогу активніше використовувати можливості для торгівлі та інвестиційної співпраці з ЄС.

Експорт з України до ЄС займає понад 40 % загального експорту, при цьому є великий потенціал для приросту, який можливий за рахунок експорту продуктів з високою доданою вартістю.

Україна веде переговори з ЄС щодо підписання Угоди АСАА, інакше кажучи, «промислового безвізу», що знімає необхідність проходити додаткову дороговартісну сертифікацію на території українських товарів у ЄС. Таким чином, українські виробники матимуть доступ до 500-мільйонного ринку ЄС, і це створить практичні передумови організації в Україні підприємств із виробництва технічно складних товарів. Також можна очікувати інвесторів з ЄС та з інших юрисдикцій, які прагнуть зменшити собівартість продуктів та зацікавлені в експорті на ринок ЄС.

Україна та ЄС домовилися провести Раду асоціації 11 лютого 2021 року (Урядовий портал).

Для України є дуже важливою практична взаємодія з ЄС у питанні забезпечення доступу нашої країни до майбутньої вакцини проти COVID-19.

Прем'єр-міністр запропонував розглянути можливість налагодження діалогу між українськими та європейськими компаніями та асоціаціями з

метою прискорення взаємної інтеграції у ланцюжки виробництва та постачання продукції.

Під час 7-го засідання Ради асоціації будуть обговорені пріоритетні напрями взаємодії та сфери спільного інтересу для виконання Угоди про асоціацію та досягнення її цілей.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Наш особливий інтерес стосується початку огляду досягнення цілей Угоди про асоціацію. Ми також зацікавлені в оновленні параметрів Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, які б уможливили подальший розвиток торгівлі та посилення секторальних положень Угоди.

Сторони також домовилися докласти зусиль з метою підписання Угоди про Спільний авіаційний простір під час 7-го засідання Ради асоціації.

Програма популяризації України у світі

Про інвестиційні можливості України дізналися потенційні інвестори з 60 країн світу ([Урядовий портал](#)).

11 грудня 2020 р. відбулась міжнародна конференція «Україна: інвестиційна гавань в часи змін», яку організував урядовий Офіс із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Зібравши онлайн близько 1000 учасників з понад 60 країн світу, захід став інтерактивною платформою для інформування міжнародної та української інвестиційної спільноти щодо прогресу реформ і розвитку інвестиційного клімату в Україні протягом 2020 р.

У заході взяло участь понад 40 спікерів, серед яких – представники уряду, бізнесу, міжнародних організацій. Ключовими темами стали: посилення захисту прав інвесторів, стимулювання залучення інвестицій у малий та середній бізнес, перспективи релокації виробничих потужностей в Україну, посилення комунікації між регіонами та світом, а також успішні кейси інвесторів в Україні.

Під час заходу було окреслено стратегічні плани держави на 2021 р., зокрема пріоритетність Стратегії залучення інвестицій в економіку України.

Міністр Кабінету Міністрів України Олег Немчінов:

Залучення інвестицій в економіку України є пріоритетом для уряду на 2021 р. Офіс із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest посилює свою роль у розвитку діалогу між державою та бізнесом та ініціює ряд заходів, спрямованих на покращення бізнес-клімату.

Україна увійшла в європейський рейтинг відкритих даних Open Data Maturity Report 2020 ([Урядовий портал](#)).

17 грудня Європейський портал даних (EDP) опублікував шостий щорічний звіт [Open Data Maturity Report 2020](#) щодо рівня розвитку сфери

відкритих даних. Україна вперше брала участь у визначенні рейтингу й увійшла до переліку країн, що швидко розвиваються (Fast-trackers), разом із Болгарією, Грецією, Італією, Кіпром, Латвією, Литвою, Нідерландами, Німеччиною, Словенією, Фінляндією, Хорватією і Швецією. Набравши 2 180 балів із 2 600 можливих, Україна посіла 17-те місце в рейтингу, продемонструвавши рівень зрілості сфери відкритих даних на рівні 84 %, при цьому середній показник зрілості сфери у Європі становить 78 %.

Відкриті дані – це інформація, яку має публікувати держава у відкритому для всіх громадян доступі та у машиночитному форматі. Бюджет громади, показники забруднення води, рух громадського транспорту, виплати лікарям, дороги, що внесені до переліку ремонтів, – ці та інші дані є у володінні держави і є корисними для громадян, а тому мають бути відкритими. В Україні сфера відкритих даних стрімко розвивається від 2015 р. та підтримується міжнародними донорами, адже відкриті дані допомагають боротися з корупцією завдяки відкритості та прозорості інформації для всіх.

Реформа освіти та науки

МОН та Мінцифри запустили платформу «Всеукраїнська школа онлайн» для дистанційного та змішаного навчання учнів 5–11 класів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Т. в. о. міністра освіти і науки України Сергій Шкарлет:

В умовах стрімкого поширення пандемії насамперед важливо забезпечити захист здоров'я та життя кожного учасника освітнього процесу. Водночас ми розуміємо, що процес навчання не повинен зупинятися. Саме тому, аби всі учасники освітнього процесу отримали належну підтримку насамперед у разі впровадження дистанційного навчання, ми запустили «Всеукраїнську школу онлайн». Та актуальність створення національної освітньої платформи зумовлена не тільки викликами, пов'язаними з поширенням COVID-19, а й стратегічною необхідністю забезпечення сталості та якості навчального процесу та рівного доступу до знань для всіх учнів України, незалежно від їхнього місця проживання та наявних ресурсів.

(...) Платформа «Всеукраїнська школа онлайн» покликана стати незамінним інструментом і при звичайному режимі навчання. Діти зможуть користуватися платформою не тільки під час карантину, а й для ознайомлення з темою, яку пропустили у школі через хворобу або з інших причин.

Заступник міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан:

Сьогодні ви бачите першу версію платформи. Уже на початку 2021 р. ми плануємо презентувати функціонал «Кабінету вчителя», де він зможе відслідковувати прогрес своїх учнів і модифікувати курси спеціально для них, або навіть створювати власні. Також ми вже працюємо над розробкою

мобільних застосунків, щоб онлайн-навчання для дітей стало ще зручнішим та доступнішим. Ми знаємо, наскільки важлива в часи розвитку дистанційного та змішаного навчання цифрова грамотність. Тож маю сказати, що ВШО є частиною глобальної ініціативи з цифрової грамотності – «Дія.Цифрова освіта», яку Мінцифри разом із партнерами запустили цього року.

(...) Всеукраїнську школу онлайн підтримали також три мобільні оператори – Київстар, Vodafone та lifecell. Вони забезпечать безлімітний нетарифікований доступ до сайту платформи та її мобільного застосунку для всіх абонентів (перегляд навчальних відеоматеріалів на каналі YouTube тарифікується згідно з умовами тарифного плану абонента).

(...) Платформа створена за підтримки Швейцарії в межах Швейцарсько-українського проекту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». Фінансування проекту здійснюється в межах видатків, передбачених Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік».

З 8 до 24 січня заклади профтехосвіти мають здійснювати навчання учнів виключно в дистанційній формі ([Урядовий портал](#)).

Адміністраціям потрібно внести зміни до розкладу занять і погодити з роботодавцями графік і формат, за яким учні проходитимуть практику в цей період. Таке роз'яснення надає Міністерство освіти і науки в листі, який 17 грудня 2020 р. розміщено на сайті відомства.

Складати окремий графік для відпрацювання практики потрібно лише в разі, якщо її проходження припадає на січень 2021 р. За таких обставин графік погоджується також з учнем, а далі затверджується наказом директора профтеху. Якщо організувати практику в такий спосіб неможливо через особливість професії, то її слід провести після завершення посиленних карантинних обмежень.

Уряд перерозподілив 490 млн грн на придбання шкільних автобусів у 2021 році ([Урядовий портал](#)).

Кабінет Міністрів спрямував місцевим бюджетам 490 млн грн на придбання шкільних автобусів на умовах співфінансування у 2021 р. Відповідне рішення уряд ухвалив сьогодні, 16 грудня 2020 р.

Враховуючи високу вартість придбання шкільних автобусів, місцеві бюджети щорічно потребують додаткової державної підтримки для здійснення таких закупівель. Кошти на придбання автобусів спрямовано, зокрема, за рахунок розподілу 161,9 млн грн резерву освітньої субвенції та перерозподілу залишків за окремими бюджетними програмами МОН у сумі 328,1 млн грн.

Очільник МОН Сергій Шкарлет:

Рішення має на меті забезпечити заклади загальної середньої освіти шкільними автобусами, зокрема – обладнаними місцями для дітей з

особливими освітніми потребами, для перевезення дітей та педагогічних працівників, що проживають у сільській місцевості. Підвезення до закладів загальної середньої освіти покликане забезпечити рівний доступ до якісної освіти дітей у різних регіонах і населених пунктах України.

Сергій Шкарлет під час зустрічі з Послом ЄС в Україні Матті Маасікасом підтвердив незмінність курсу реформ ([Вища освіта](#)).

(...). Під час онлайн-зустрічі з Послом ЄС, головою Представництва Європейського Союзу в Україні паном Матті Маасікасом очільник Міністерства освіти і науки України Сергій Шкарлет запевнив у незмінності курсу реформ, які активно реалізуються в Україні та підтримуються Євросоюзом, та висловив сподівання на продовження й розширення співпраці (...).

Очільник МОН підкреслив, що ЄС є найбільшим стратегічним партнером міністерства. Завдяки сприянню європейської сторони реалізується низка проектів, які стали невід'ємною складовою ключових реформ у сфері освіти і науки, а саме: EU4Skills (професійна освіта); Еразмус+ (вища освіта); «Горизонт 2020» (наука); «Навчаємось разом» (Нова українська школа) тощо.

Посол ЄС, голова Представництва Європейського Союзу в Україні пан Матті Маасікас зазначив, що Україна є взірцевим партнером у співпраці з ЄС та висловив переконання щодо продовження співробітництва.

Реформа охорони здоров'я

Міністра фінансів Роман Єрмоличев заявив, що значні залишки коштів на рахунках закладів охорони здоров'я можуть свідчити про неефективне використання ними бюджетних коштів ([Урядовий портал](#)).

За оперативними даними, станом на 1 жовтня 2020 р. залишки коштів на рахунках 2220 закладів охорони здоров'я, які надають послуги за програмою медичних гарантій, становлять понад 10 млрд грн. Це може свідчити про неефективне використання ними бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я.

В чотирьох закладах охорони здоров'я залишки на рахунках перевищували 100 млн грн. Ідеться про такі заклади:

- Львівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (Львівська обл.) – 144,3 млн грн;
- Міську клінічну лікарню № 4 Дніпровської міської ради (Дніпропетровська обл.) – 134,5 млн грн;
- Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (Харківська обл.) – 122,8 млн грн;
- Сєвєродонецьку міську багатопрофільну лікарню (Луганська обл.) – 105,7 млн грн.

У 14-ти закладах залишки на рахунках становили від 50 до 100 млн грн. Разом сума залишків на рахунках цих закладів становила 948,28 млн грн.

Майже половина закладів охорони здоров'я (1012 закладів) мали залишки коштів на рахунках у розмірі від 1 до 10 млн грн. Загальна сума залишків на рахунках цих закладів становила 3 795,7 млн грн.

Мінфін закликає до максимально ефективного використання коштів. Кожна гривня бюджетних коштів має працювати в інтересах громадян у максимально ефективний спосіб. Враховуючи заплановане збільшення бюджетних видатків на сферу охорони здоров'я до 5 % ВВП до 2023 р., Міністерство фінансів очікує від усіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я, щоб вони максимально ефективно використовували кожен гривню коштів платників податків. Пацієнти мають знати, що держава про них піклується.

Водночас Міністерством охорони здоров'я не використовуються кошти, які перебувають на рахунках відомства станом на 1 грудня 2020 р. – 20,9 млрд грн. Це свідчить про неефективне використання ними бюджетних коштів.

«Велике будівництво»

Міністр розвитку громад і територій Олексій Чернишов: До кінця року план по школах у рамках «Великого будівництва» буде перевиконаний ([Урядовий портал](#)).

Першочерговий план із будівництва та реконструкції шкіл у межах програми Президента «Велике будівництво», яку реалізує Мінрегіон у співпраці з місцевою владою, виконаний на сто відсотків – у 100 школах завершені будівельні роботи. Це означає, що створено 8338 нових учнівських місць, і в зручних умовах відтепер навчатимуться понад 55 тисяч школярів.

Загалом будівництво було розпочато в 134 школах, середня будівельна готовність яких на сьогодні, за даними ОДА, становить 95 %. Враховуючи, що до нового року ще є час, можемо стверджувати, що план на 2020 р. по всій країні буде перевиконаний.

Декілька областей уже змогли завершити будівництво всіх запланованих на 2020 р. шкіл. Сім із семи запланованих шкіл побудували у Сумській та Луганській областях. П'ять із п'яти – у Вінницькій, Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Полтавській, Рівненській областях.

(...) Заплановано, що до кінця 2020 р. мають бути завершені щонайменше 100 шкіл, 100 садочків та 100 спортивних об'єктів по всій Україні. Наразі загальний відсоток будівельної готовності об'єктів «Великого будівництва» становить 94 %.

Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій

На Вінниччині в місті Бар розпочав роботу стартап-проект зі створення крафтових середньовічних страв «Кухня королеви Бони» ([Децентралізація](#)).

Названо його на честь засновниці міста – польської королеви Бони Сфорца. Запустила концептуальну гастрономічну ініціативу Оксана Бас – жителька села Гайове Барської громади.

Влітку 2020 р. бізнес-план «Кухні королеви Бони» як «крафтового ресторанчика з відкритими на свіжому повітрі місцями для споживання їжі та вражень» став одним із переможців конкурсу бізнес-планів для підприємців-початківців, проведеного Вінницькою ОДА та Спілкою підприємців «СТІНА». Цей стартап насамперед про відновлення атмосфери тих часів, коли місто Бар було засноване: у формі їжі, способу її приготування, подання, використання відповідної супровідної музики, одягу тощо.

Для приготування страв Оксана використовує лише сезонні продукти місцевого походження – це не лише гарантує якість і свіжість інгредієнтів, а й підтримує локальних виробників.

У Ладжині (Вінницька обл.) створено унікальний для України кооператив з назвою «Голден Флора», де заготовляють лікарську рослинну сировину для подальшої реалізації ([Децентралізація](#)).

За ініціативи Асоціації «Пік-Арт» та за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС) упродовж 2020 р. на базі кооперативу «Голден Флора» було втілено ініціативу «Від спільних дій до добробуту кожного!», що мала на меті підвищити добробут жителів Ладжина завдяки залученню їх до спільної підприємницької діяльності.

Голова ГС «Асоціація культурного підприємництва “Пік-Арт”» Тетяна Турченкова:

Ладжин – невелике місто, де більшість людей живуть у приватних будинках і мають власні земельні ділянки. Ми запропонували мешканцям переглянути свої потреби у вирощуванні «традиційної» городини та зайнятися натомість високорентабельними культурами: ефіроолійною лавандою, п'ятипалом, бузиною чорною. Розробили вигідну схему співпраці: кооператив «Голден Флора» продає ладжинцям саджанці, вони вирощують їх, а тоді продають рослини тому ж кооперативу за ринковою ціною. Є навіть опція товарного кредиту на саджанці, який покривається зі здавання першого врожаю. Надалі вже не виникає додаткових витрат, адже лаванда чи бузина на одному й тому самому місці можуть рости впродовж 20 років – лиш устигай збирати врожай.

Також «Голден Флора» приймає у населення сезонні ягоди та фрукти, насіння, дикорослі трави і квіти. Оброблену та висушену рослинну сировину продають українським підприємствам, які займаються її подальшою переробкою та продажем, зокрема й за кордон. Упродовж першого року діяльності кооператив продав близько 20 т сушених ягід бузини, 4 т сушеної горобини, близько 100 кг квітів лаванди.

Жителі ближніх сіл долучаються до співпраці з кооперативом – саджанці купують також мешканці інших районів Вінниччини.

У Запоріжжі за ініціативи групи компаній Global Genesis стартувала унікальна бізнес-школа Investment Business School Innovations ([Децентралізація](#)).

У межах школи запоріжці мають нагоду не лише безкоштовно освоїти основи підприємницької діяльності, а й презентувати власні бізнес-ідеї, найкращі з яких отримують фінансову підтримку.

Засновник групи компаній Global Genesis, ініціатор Investment Business School Артур Гарслян:

Участь у бізнес-школі цього року умовно поділилася на дві частини: здобуття знань і захист власних проєктів. Оскільки навчання безкоштовне, онлайн-формат дав змогу залучити до освітнього складника майже 5000 осіб із різних куточків України. В офлайн навчати таку кількість людей реально, але, звісно, значно дорожче. Відтак віддалений формат дав широкі можливості для масштабування школи. Щодо другої частини, то захищали проєкти, як і раніше, 20 найкращих студентів.

Переможцями IBS.Innovations 2020 стали найбільш інновативні та перспективні, на думку експертів, бізнес-проєкти: онлайн-школа іноземних мов, мобільний застосунок для роботи з блогерами та маркетингове агентство, де буде працевлаштовано людей з інвалідністю. Автори кожного проєкту отримують інвестиції на їхній розвиток у розмірі 30 тис. дол.

Новини із соціальних мереж

([Президент України Зеленський Володимир Олександрович](#))

Президент України Володимир Зеленський:

І знову про головні перемоги тижня – відверто й без брехні. Отже, в грудні локдауну не буде. Чи буде він у січні? Побачимо. Якщо й буде, то не таким страшним, як його дехто малює. Крім того, Верховна Рада вже проголосувала за законопроєкти, що допоможуть громадянам і бізнесу, які опинилися в скрутні через пандемію. Компенсації, списання боргів, податкові канікули. Усе це запрацює найближчим часом.

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Дефіцит бюджету зменшено з 6 % до 5,5 %. Загальні доходи бюджету порівняно з 2020 р. зростуть фактично на 100 млрд грн завдяки повній

ліквідації схем на митниці, зростанню економіки й подальшій ефективній роботі податкової служби. Податкові ставки ЄСВ, ПДФО чи ПДВ залишаються без змін, а це означає що збільшення податкового тиску на бізнес не буде...

Також цього тижня Президент та уряд представили нові програми підтримки бізнесу. Насамперед малого та середнього, а також тих підприємців, які найбільше постраждали від коронакризи. Володимир Зеленський уже подав до Верховної Ради два законопроекти, які передбачають допомогу для людей та бізнесу на більш ніж 10 млрд грн.

На засіданні уряду цього тижня ми ухвалили ще два важливі рішення:

✓ продовжили програму виплат на дітей ФОПів, які будуть вимушені через карантин обмежити свою роботу. Це фактично 2 тис. грн на кожну дитину до 10 років. Загальний розмір програми становитиме 1 млрд грн.

✓ Запустили нову програму портфельних гарантій на 5 млрд грн. Така програма передбачає, що малий та середній бізнес може брати позики в банках, а гарантом 80 % тіла кредиту виступить держава. Це значно здешевить і спростить доступ бізнесу до кредитного ресурсу...

[\(Денис Шмигаль\)](#)

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Уряд минулого тижня передав парламенту на розгляд у другому читанні проект Держбюджету-2021...

Медична галузь. На наступний рік у нас будуть рекордні видатки в розмірі 161 млрд грн. Це на 30 млрд більше, ніж цього року. Та майже на 65 млрд більше, ніж у 2019-му. Тобто фактично за два роки фінансування медицини зростає на понад 60 %. Зарплати всіх медиків наступного року буде підвищено на 30 %.

Освіта. Зростання видатків у 2021 р. практично на 30 млрд грн. Це дасть змогу підвищити зарплати освітянам на 26 %. Крім того, продовжаться програми підтримки «Нової української школи». Наступного року буде збудовано та відремонтовано майже 300 закладів освіти.

Соціальна сфера. Попри чутки, жодні соцвиплати наступного року не будуть зменшені. Передбачається зростання пенсій для всіх наших пенсіонерів. Важливий момент: зменшення на 8 млрд грн фінансування Пенсійного фонду з бюджету буде компенсовано завдяки зростанню власних доходів Фонду. Ці доходи будуть забезпечені, зокрема, завдяки зростанню мінімальної зарплати.

Мінімальна заробітна плата. Як і обіцяли, МЗП зростає до 6 тис. грн вже з 1 січня. Збільшення мінімальної зарплати до 6,5 тис. грн буде перенесено на 1 грудня наступного року.

[\(Денис Шмигаль\)](#)

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Народні депутати ухвалили законопроект про «Внутрішній водний транспорт». Відсутність правил гри для водних перевезень протягом 30 років

– це була ганьба для України, яка має таку потужну річкову систему. Тепер ця ситуація виправиться. Очікується значне зростання і перевезень, і інвестицій у цю галузь. Крім того, цей закон є надзвичайно важливим у контексті нашої інтеграції до Європейського Союзу. Кожен громадянин зможе відчути позитивний ефект нових правил, адже вони будуть стосуватися не тільки вантажних, а й пасажирських перевезень.

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

...Доступні та швидкі онлайн-сервіси для кожного українця. Це основна мета цифровізації держпослуг, над якою уряд активно працює. Допомагають Україні в цьому й міжнародні партнери.

Зокрема, Швеція та Програма розвитку ООН нададуть 128 млн грн на реалізацію спільного з Мінцифрою проєкту «Електронні, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні». Проєкт з-поміж іншого передбачає створення комплексних послуг для громадян, які належать до вразливих груп населення, та підвищення рівня цифрової грамотності. Це допоможе краще впровадити адміністративну реформу, що нівелює корупцію та завдяки зручним послугам полегшить життя всім українцям.

...Завдяки домовленостям між главами наших держав, відносини України й Туреччини виходять на новий рівень. Наступним кроком зміцнення співпраці має стати підписання Угоди про вільну торгівлю. Це дасть змогу збільшити щонайменше удвічі річний товарообіг між Україною й Туреччиною – з 5 до 10 млрд дол.

Крім того, Туреччина має великий досвід у реалізації інфраструктурних проєктів у межах державно-приватного партнерства й готова ним поділитися. Одним із перших об'єктів, які вивчатимуть наші спеціалісти, стане міська лікарня в Анкарі – третя за розміром у світі. Отриманий досвід має стати в пригоді для будівництва сучасних медичних закладів в Україні.

Тим часом із наступного року почне діяти зона вільної торгівлі між Україною та Великою Британією. Відповідна угода була підписана під час візиту Президента України до Сполученого Королівства в жовтні...

Україна та Бразилія цього тижня підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо науково-технічного співробітництва й комерціалізації оборонної продукції. Це дасть можливість не лише реалізовувати спільні з Бразилією проєкти в оборонній галузі, але й відкриває нові міжнародні ринки для української продукції.

Наша оборонна промисловість є рушійною силою розвитку високотехнологічного виробництва в Україні. Уряд надає всебічну підтримку цій галузі та вбачає великі перспективи в якісному та кількісному зростанні експорту нашої оборонної продукції на зовнішні ринки.

([Олена Зеленська](#))

Дружина Президента України Олена Зеленська:

Сьогодні під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала та за участі представників Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і Держпродспоживслужби ми обговорювали нові норми шкільного харчування, що нарешті запрацюють з першого січня.

Завдяки новій методології закупівель зменшиться ризик того, що до шкільних їдалень потраплять неякісні продукти. Запрацює оновлений Санітарний регламент, посиляться гігієнічні вимоги до харчоблоків та система НАССР. За цим прискіпливо стежитимуть фахівці Держпродспоживслужби.

Уперше визначено продукти, які заборонено продавати у школі. Це, наприклад, чипси, сосиски, копченості. Власне, все, що ніяк не корелює зі здоровим харчуванням. Натомість у раціоні з'явиться більше злаків, фрукти. Почнуть враховувати особливі харчові потреби дітей. І це тільки початок: зміна застарілих норм – перший крок, щоб оновити шкільне меню...

[\(Олена Зеленська\)](#)

Дружина Президента України Олена Зеленська:

Цей допис про сміливість. Сміливість сказати «Ні!» домашньому насильству. Насильству, від якого щорічно страждають сотні тисяч українців...

Сьогодні є дуже хороший привід порушити цю тему знову – цього тижня у Київській області відкрився новий притулок для постраждалих від домашнього насильства, побудований коштом обласного бюджету. Такі притулки ще називають шелтерами. Ми відвідали його разом з представниками та послом Фонду ООН у галузі народонаселення М. Єфросініною, а також головою Київської ОДА В. Володіним, щоб на власні очі побачити умови проживання... Загалом в Україні таких притулків понад 30. Про їхнє розташування не повідомляється широкому загалу. Така політика конфіденційності допомагає сховати постраждалу людину від кривдника.

[\(Олена Зеленська\)](#)

Дружина Президента України Олена Зеленська:

Сьогодні ми зробили ще один крок у розбудові безбар'єрності в Україні... Разом з Міністерство цифрової трансформації України та UNDP Ukraine / ПРООН в Україні ми даємо старт розробці безбар'єрних цифрових сервісів. На державному порталі «Дія» з'явиться новий розділ – «Дія. Без бар'єрів».

Цей розділ міститиме зручний каталог послуг для тих, хто найчастіше стикається з бар'єрами: літніх людей, людей з інвалідністю, батьків маленьких дітей та інших. У ньому вони зможуть знайти всі необхідні послуги, які вже є в онлайн-доступі, та роз'яснення стосовно тих, які поки що

залишаються в офлайн. Наприклад, для людей з інвалідністю в одному розділі будуть зібрані всі доступні публічні послуги: оформлення державної соціальної допомоги, направлення до реабілітаційної установи, направлення на забезпечення засобами реабілітації тощо.

[\(Олена Зеленська\)](#)

Дружина Президента України Олена Зеленська:

Сьогодні Верховна Рада в першому читанні підтримала законопроект, який дає чоловікові право після народження дитини взяти 14-денну оплачувану відпустку за догляду за нею та урівнює права чоловіків і жінок на батьківство.

Експертний погляд

Протидія пандемії Covid-19

[\(Слово і Діло\)](#)

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль заявив, що уряд має намір відновити і розширити програми компенсації частини зарплат працівників у зв'язку з простоем виробництва.

Економіст Андрій Блінов:

Я цю програму кредитів («5–7–9». – Ред.) оцінюю позитивно. На сьогодні видано понад 5,5 тис. позик на суму 13 млрд грн.

Якщо подивитися на структуру, то можна побачити, що велика частина кредитів – це кредити позичальникам, яким видавали вже раніше. І головна проблема, що кредити, які були раніше, вони просто пролонгуються. Якщо говорити про дані Мінекономіки, що багато підприємців звертаються за кредитами – це неправда.

Але я думаю, якщо виходити за рамки дискусії довкола «5–7–9», то більшість підприємців навіть не зверталася за такою позикою. Це пов'язано з тим, що країна перебуває в економічній депресії, і підприємці намагаються зайвий раз не позичати, бо кошти треба буде повертати.

[\(Слово і Діло\)](#)

В ЄС, готуючись до новорічних свят, карантинні правила в деяких країнах змінюють. У Великобританії обмеження пом'якшать, а в Німеччині берлінську новорічну ялинку скасують.

Політолог Віталій Бала:

Це дуже важливе питання, бо в період новорічних свят країна й так стає на своєрідну паузу, і тут я можу підтримати тих, хто пропонує загальнонаціональний карантин. А все йде до того, що його доведеться запроваджувати, і для цього найкраще підходить саме святковий період.

Про це мають говорити лікарі, а не міністр, якому вже ніхто не вірить. Про це мають говорити міські голови, які були проти карантину «вихідного

дня». Тобто, якщо буде правильно побудована комунікація, то буде і свідоме ставлення.

Це буде найбільш оптимальний варіант, хоча, звісно, збитки будуть. Імовірно, мінімальні, бо в цей період і так все не працює. Коли ми чуємо про те, яка кількість людей щодня інфікується, то наслідки будуть страшніші, якщо нічого не робити.

[\(Слово і Діло\)](#)

Найближчим часом до ВР буде подано законопроекти для допомоги бізнесу й економічної підтримки громадян у зв'язку з посиленням карантину. ФОПи та наймані працівники, чия діяльність потрапляє під закриття через обмеження, отримують 8 тис. матеріальної допомоги.

Економіст Андрій Новак:

На сьогодні та фінансова допомога ФОПам та громадянам, які вимушено не працюють, то як насмішка, а не спроба допомогти. Бо така сума на сьогодні на 20 % менше, аніж середня зарплата в Україні у понад 10 тис. грн. Водночас, під час карантину «вихідного дня» кожен підприємець, який зіткнувся з відчутними обмеженнями в ці дні, втрачає набагато більше.

До того ж, ця допомога запропонована вже на восьмому місяці обмежень, які діють в Україні. Виходить так, що якщо розбити на попередні місяці – це по одній тисячі гривень на місяць. Чи можна це вважати підтримкою? Очевидно, що ні. Насправді, це глузування з українського підприємця.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Голова «Центру прикладних досліджень» Андрій Каракуц:

Рішення уряду про жорсткий локдаун навесні та карантинні обмеження дуже по-різному вплинули на різні сектори економіки. Сектори, які пов'язані з відвідування публічних місць, отримали найжорсткішого удару. А якщо брати такі сектори, як сільське господарство, хімічна промисловість – на них був набагато менший вплив. Були навіть деякі галузі, які отримали зиск від тієї ситуації. Вони, на відміну від інших секторів, якраз зростали. Це насамперед фармацевтична промисловість тощо.

Головний редактор інтернет-видання «Економічна правда» Дмитро Денков:

Допомога, яка надавалася державою, була обмежена, не було ніяких стратегічних кроків. Усі підприємці жорстко критикують дії влади, і це логічно в цій ситуації. Але, за словами бізнесменів, цього разу вони більш підготовлені, ніж навесні.

[\(Слово і Діло\)](#)

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль підтвердив, що Україна зможе обійтися без тотального карантину в грудні. Зараз влада розглядає можливість локдауну в січні.

Політолог Петро Охотін:

Швидше за все, таке рішення продиктоване бажанням МОЗ зменшити контакти людей на новорічні свята. У цей час, у період свят, які в Україні починаються з 20-х чисел та закінчуються на початку січня, люди їздять до своїх родичів, проводять корпоративи і контактів багато. Те, що карантин переносять на початок січня, а не як його планували наприкінці грудня, свідчить про те, що умовна група економістів в Офісі Президента перемогла умовну групу лікарів.

Мені здається, що це найкращий консенсус, який міг бути між підприємцями, яким треба заробити, та прихильниками локдауну. Оголосити локдаун наприкінці грудня, як це роблять деякі країни, у нас просто немає ресурсу.

Обмежувати контакти потрібно, але малий і середній бізнес переживає ці обмеження дуже важко. Треба чекати на рішення. Посадовців повинні повідомити про карантин завчасно, тому Президент і команда виконавчої влади орієнтуються на настрої підприємців.

[\(Левый берег\)](#)

Народний депутат Ярослав Железняк:

Я спочатку назвав ідею з карантином вихідного дня божевільною. Я розумію, як ухвалювалося це рішення. Чесно кажучи, в уряді є два варіанти. Перший – повністю все закрити на локдаун, розірвати ланцюжок заражень. Другий – нічого не робити, але тоді буде дуже поганий сценарій. Вони посиділи, подумали, визнали, що повністю все закрити і обвалити економіку не вийде. Але тут надходить дзвінок зверху: «Чому ми нічого не робимо і не закриваємо?» У підсумку приймають рішення про закриття ресторанів та торгових центрів на вихідні. Це повна маячня, адже в тих самих ресторанах карантинний режим дотримується набагато краще, ніж у Верховній Раді. Плюс – подивіться фотографії переходів метро в годину пік.

(...) Наша ідея проста. По-перше, ми пропонуємо, щоб Кабмін, якщо планує вводити обмеження, то зобов'язаний про це повідомляти бізнесу не за один день, а хоча б за тиждень. Щоб у тих же ресторанах могли спланувати закупівлю швидкопсувних продуктів тощо. По-друге, ми вимагаємо, щоб уряд заздалегідь надавав програму стимулів для підтримки наших підприємців. По-третє, ми наполягаємо на поверненні податкових пільг. І це потрібно робити терміново. Хоча вже йде восьмий місяць карантину. І таку підтримку бізнесу потрібно було почати ще навесні.

[\(Слово і Діло\)](#)

В Україні обговорюється можливість запровадження повного локдауну на зимові свята.

Політолог Олексій Якубін:

Загалом, цей рік був дуже складним для суспільства, і це впливало на наше самопочуття. Карантин позначився на психіці. Чимало людей відчувало

депресію. Я не виключаю, що самогубств побільшало за цей період. У деяких європейських країнах навпаки лібералізують обмеження, щоб у ситуації постійного тиску люди відчули послаблення. Тому зняття обмежень на свята може бути й хорошою ідеєю з цієї точки зору.

Я б навпаки радив уряду робити акцент на послабленні, тому що це матиме свій негативний вплив. З економічної точки зору, само собою. Це стосується і частини споживання, бо люди в цей період планують покупки і продажі. Ці свята залишаються важливим сезоном для окремих сфер. У цій ситуації те, що може зробити уряд – наприклад, вирішувати проблеми медичної системи та розробляти програми підтримки незахищених верств населення.

[\(Слово і Діло\)](#)

В Україні звільнилися близько 34 тис. медичних працівників від початку пандемії коронавірусу. Це попередні дані, більш точна інформація буде наприкінці року.

Голова БФ «100 % життя» Дмитро Шерембей:

Один із чинників, який впливає на те, що лікарі йдуть – це професійне вигорання. 2020-й – неймовірно важкий рік. Крім того, медикам не надавалася жодна підтримка, навіть мінімальна. Вони виживали за рахунок своїх ресурсів. Порожні обіцянки не роблять реанімації краще, обіцянки не поліпшують технології лікування. Крім того, доводиться спілкуватися з близькими, у яких помер хтось від ковіду і давати безглузді пояснення. Це все призводить до того, що лікарі йдуть.

Я думаю, що основна причина, яка змушує лікарів іти, залишається ситуація, в якій вони змушені брехати замість політиків. При цьому дивитися, як від ковіду помирають пацієнти і колеги. Перше, що необхідно зробити – це повернути 60 млрд грн лікарям у вигляді ресурсів, технологій, оплати праці. У разі, якщо в новий бюджет не повернуть фінансування, то картина буде набагато жахливішою, ніж зараз.

[\(Слово і Діло\)](#)

Кошти на виплати бізнесу, анонсовані Президентом Володимиром Зеленським, можуть узяти з фонду боротьби з COVID-19.

Політолог Дмитро Купира:

Однозначно, що підприємцям, які постраждали внаслідок карантинних обмежень, варто допомогти, і уряд має знайти ці ресурси. Через вказівку припинити роботу на вихідні бізнес зазнав втрат, тому підтримати їх – це обов'язок хоча б частково компенсувати збитки. Насправді невідомо, в якому стані так званий коронавірусний фонд, але коли його створювали, це була скоріш інформаційна історія, хоча джерел, звідки надходять гроші на боротьбу з коронавірусом – набагато більше.

Щоб із цим упоратися, треба знайти окремий механізм. Уряд має великий арсенал методів: починаючи з випуску облігацій внутрішньої позики

і закінчуючи безпосередньо податками, які збираються. Тому розподілятися ресурси повинні відповідно до інтересів суспільства загалом.

(Слово і Діло)

Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков заявив, що в Україні потрібно запроваджувати локдаун якомога швидше.

Політолог Петро Охотін:

Насправді, у країні ресурсів немає жодних – ані для локдауну, ані для того, щоб зупинити кризу, спричинену коронавірусом. Кабмін вимушений обирати між двома негативними сценаріями й балансувати негатив. Ми бачимо, що медична система, яка розвивалася 29 років та інфраструктура, яка в нас є, фактично вичерпали свій потенціал, і економічно ми не дотягуємо.

На мою думку, локдаун справді може зменшити кількість хворих і головне – це розробити механізм компенсацій для бізнесу та підприємств. Має бути забезпечений певний мінімум для людей та підприємців, щоб зробити збитки за цей час мінімальними.

Локдаун «вихідного дня» зменшив кількість контактів між людьми, але зрозуміло, що тотальний карантин дасть більш позитивний ефект, але, звісно, карантин небезпечніший з економічної точки зору.

Конституційна криза

(Слово і Діло)

Президент України Володимир Зеленський обговорив пошук комплексного рішення для швидкого виходу з конституційної кризи в Україні з головою Венеційської комісії Джанні Буїккіо.

Юрист Михайло Жернаков:

Просити допомоги у Заході – це нормально, бо ми просимо її всю історію свого існування як держава Україна. Зараз ми дуже сильно накерували й, зрештою, опинилися у кризі й без грошей. У суверенному суспільстві – нормально попросити допомогу, якщо ми підписали про це меморандуми.

Ми є членом Ради Європи, що на нас накладає певні зобов'язання – дотримуватися певних принципів, правил і стандартів, які є в Раді Європи. І Венеційська комісія саме той орган, який стежить за тим, щоб наша система, у тому числі система юстиції, відповідала тим стандартам, яких ми погодилися дотримуватися.

(Слово і Діло)

Робоча група Верховної Ради узгодила повернення кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та умисне неподання декларації.

Експерт із конституційного права Богдан Бондаренко:

Я наполягаю на тому, що ця ситуація не була конституційною кризою. Напрями рішення, які запропонувала робоча група, принаймні, два з трьох, якраз і підтверджують те, що йдеться про нормальний, правда, трохи екзальтований, формат роботи.

Попередньо історія пов'язується з тим, що збільшується поріг для кримінальної відповідальності. У цілому це може бути, але тоді залишається питання по диспозиції цієї статті, яку вони збираються вносити. Другий блок пов'язаний з юридичною технікою. І третє питання стосується розміру санкції, яка буде передбачатися за те чи інше правопорушення – і за адміністративне, і за кримінальне.

Друга історія пов'язана з тим, що Президент звернувся до Венеційської комісії. Тому, якщо вони збираються врахувати позицію Венеційської комісії, а законопроект уже є, то це означає, що навряд чи він буде ухвалений швидко. Тому що треба, принаймні, між першим та другим читанням мати позицію Комісії, щоб врахувати їхні зауваження. Це означає, що навряд чи в цьому році законопроект буде схвалений.

І третє питання – це врегулювання питання роботи Конституційного Суду, щоб воно вирішувалося законом, а не регламентом. Незрозуміло поки, які питання вони хочуть винести з регламенту й винести в питання регулювання законом. Якщо це якісь технічні речі – хай буде, але якщо вони хочуть зарегулювати роботу суду на рівні закону, то парламент зможе фактично блокувати роботу суду, як йому заманеться. Тому, фактично, йдеться про три законопроекти.

[\(Слово і Діло\)](#)

Внесений Президентом України Володимиром Зеленським проект закону про відновлення відповідальності за декларування недостовірної інформації передбачає, серед іншого, і кримінальне покарання.

Кандидат юридичних наук Геннадій Дубов:

У законопроекті Президента залишається кримінальна відповідальність, але є і ряд новацій. Чітко прописується умисна форма вини. Тобто чітко позначається, що людина повинна була усвідомлювати і цілеспрямовано здійснювати дії на внесення недостовірного декларування. З доказами може виникнути проблема, але теоретично, отримати їх можливо.

У попередній редакції стаття передбачала відповідальність у вигляді штрафів, заборони займати державні посади або позбавлення волі на два роки за внесення заздалегідь недостовірної інформації в декларації і навмисне неподання декларації.

Якщо раніше штрафи і заборони займати посаду загрожували тим, хто не задекларував від 500 прожиткових мінімумів (близько 1 млн грн), то президентський законопроект передбачає від 500 до 2 тис. прожиткових мінімумів (приблизно від 1 до 4 млн грн).

Ця вилка – перша частина. Понад 2 тис. – це друга частина, там більш суворе покарання – кримінальна відповідальність терміном до двох років.

До того, як КСУ скасував ст. 366-1, у нас було розглянуто близько 1 тис. справ, і реального позбавлення волі ніхто не отримав і уявити собі, що хтось би його отримав, майже неможливо. За таких злочинів реальні терміни практично ніколи не дають, незалежно від того, корупція це або не корупція. Мало того, стаття містила альтернативні терміни покарання, ще й передбачала термін давності притягнення – лише три роки. Тобто від моменту скоєння правопорушення до винесення вироку судом повинно було пройти не більше трьох років, щоб справу не закрили. У наших реаліях таке мало ймовірно. Тому покарання не застосовувалося.

Можна було підкоригувати скасовану статтю. Вона більше підходить для адміністративного покарання. Досить прописати процедуру, і такі порушення будуть простіше і швидше розглядатися. У результаті людина потрапить до реєстру корупціонерів, не зможе обіймати посаду, отримає досить неприємностей.

Що стосується рішення КСУ про скасування низки норм закону про протидію корупції, їх можна повернути в тому самому вигляді, просто окремо прописати частину про те, що перевірки НАПК щодо суддів здійснюються за участю Вищої ради правосуддя, і таким чином закрити питання про конституційну кризу.

Питання в тому, а наскільки реальною була конституційна криза. Була спроба використовувати як привід рішення КСУ, щоб перезавантажити його склад. Але ідея спочатку була не найкраща. І по суті, ми продовжуємо жити в тій самій реальності, за винятком того, що закриють сотні справ стосовно незаконного декларування.

[\(Слово і Діло\)](#)

Венеційська комісія оприлюднила висновки щодо ситуації довкола Конституційного Суду України.

Експерт із конституційного права Богдан Бондаренко:

Представники парламенту, які ухвалили законопроект за ст. 366-1, уже стверджують, що заздалегідь врахували те, що зазначила Венеційська комісія. Активісти говорять: подивіться, Венеційка пише, що має бути ще більш жорстке покарання за недостовірне декларування. Конституційний Суд може вийти і сказати, що, виходячи з висновків комісії, з точки зору верховенства права, належна діяльність КСУ є не менш важливою, ніж боротьба з корупцією, тому суддів не можна чіпати.

Висновок Венеційської комісії де-юре – це рекомендації дорадчого органу Ради Європи. В українських реаліях це певна священна корова для наших політиків. Рішення Венеційки як тотем, який усе ж таки тлумачиться з політично вигідного боку. Тому тут залежить не стільки від самого висновку, скільки від того, чи буде спроможний парламент підтримати ту чи іншу ініціативу, послуговуючись цим висновком.

Зараз до кінця року Рада спробує відновити положення про запобігання корупції в частині повноважень НАЗК. Якщо будуть враховуватись рекомендації Венеційської комісії, законопроект доведеться відкласти на друге читання. Навіть за скороченою процедурою – це додаткових сім днів, що ускладнює процес до кінця року.

Водночас видається так, що серйозні речі, пов'язані з розпуском КСУ, блокуванням його роботи, не в планах парламентаріїв. Щодо внесення змін до закону про КСУ, навіть за умови, що в Раді вистачить голосів, навряд це буде здійснено до кінця року.

Тоді вже йдеться про лютий. А в лютому будуть нагальними інші проблеми, тому це питання може затягтися.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Президент України Володимир Зеленський звернувся до Венеційської комісії з проханням допомогти Україні розібратися зі скандальними рішеннями КСУ. 9 грудня комісія оприлюднила відповідь українській владі.

Голова Венеційської комісії Джанні Букіккіо:

Рішення Конституційного Суду України викликає «жаль». Система фінансових декларацій для державних службовців, включаючи суддів, повинна бути збережена.

Юридичний радник Transparency International Ukraine Олександр Калітенко:

Парламент має поважати Конституцію й імплементувати рішення КСУ. Але тлумачення цього рішення залишається широким і може відбуватися на розгляд парламенту, оскільки в КСУ бракує аргументації. Отже, тлумачення має відбуватися у світлі міжнародних стандартів і конституційних принципів, воно має захищати суспільний інтерес, який полягає в боротьбі з корупцією. У висновках комісії йдеться про те, що треба зберегти обов'язкове декларування для посадовців та суддів.

Утім, невдовзі цей орган Ради Європи дасть свій висновок про те, що робити з Конституційним Судом, рішення якого викликають сумніви і спричиняють правову кризу в країні.

Венеційська комісія визнає кримінальну відповідальність за найсерйозніші злочини, пов'язані з декларуванням, і більше того – наводить позбавлення волі як вид такої відповідальності.

Заслужений юрист України, старший партнер юридичної фірми «Ілляшев та Партнери» Роман Марченко:

Висновки Венеційської комісії: рішення КСУ не ідеальне з точки зору європейської правової культури. Незважаючи на це, український парламент, Президент і суспільство мають це рішення поважати і враховувати, що воно є остаточним і не підлягає оскарженню. На сьогодні відповідний закон (про відновлення відповідальності за неправдиве декларування) вже проголосовано. Тож парламент вільний вносити будь-які зміни до законодавства. Як формулювати закон наново, так і коригувати чинні норми.

Загалом Україна не зобов'язана імплементувати рекомендації Венеційської комісії. Однак це один із найбільш авторитетних органів, які дають рекомендації щодо законодавства, тому було б корисно відпрацювати законопроект саме з урахуванням її позиції.

Адвокат, старший науковий співробітник Інституту держави і права НАН України Микола Сірий:

Венеційська комісія у своєму висновку частково погодилася з тим, що Україна у більш-менш юридично «спокійний» спосіб долає проблеми, які оголили рішення КСУ. Комісія звернула увагу і на те, що покарання за неналежне декларування може бути і більшим. Утім, це загальна декларація, бо міру покарання визначає парламент. Але комісія зробила зауваження про необхідність ефективної роботи НАЗК й антикорупційної системи загалом. Насправді НАЗК – це орган, який за своєю суттю наближається до статусу судових органів. Хоча Нацагенція судовим органом не є. Тому Венеційська комісія говорить і про збільшення інституційної незалежності цього органу, і про підвищення якості його роботи.

Адвокат, юридичний радник та експерт із протидії корупції Максим Костецький:

Висновки Венеційської комісії є закономірними: вони вказують на ті самі проблеми у рішеннях КСУ, які побачили й українські експерти. І вирішити їх можна лише якнайшвидшим відновленням системи декларування та відповідальності посадовців за брехню в деклараціях.

Виходячи з цих рекомендацій, Верховна Рада має якнайшвидше відновити повноцінне функціонування НАЗК, включно з роботою з реєстром декларацій та їхньою перевіркою, і закласти в ці норми необхідні запобіжники від зловживань. У законопроекті, який зараз готує робоча група, ці запобіжники є. Це і звітування НАЗК перед органом суддівського самоврядування, і можливості суддів оскаржувати певні дії Нацагентства із запобігання корупції. Це захищатиме від можливих посягань на незалежність судової гілки влади, про які КСУ говорив у своєму рішенні.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Юрист та експерт у сфері антикорупційної політики Олександр Лемєнов:

Я впевнений, що Офіс Президента знав про підготовку скандальних рішень КСУ. З якихось причин В. Зеленський іде на прив'язі в політичних «мастодонтів», які спричинилися до цих рішень. Це виявляється і в тому, що в Офісі Президента змінили Богдана на Єрмака, а в Генпрокуратурі Рябошапку на Венедіктову. І якщо скласти позитивні моменти і «відкат», який потім відбувся, то ситуація, без сумніву, погіршилася. Причому політична відповідальність лежить суто на Зеленському. Не знаю, чи робить він із цього висновки, але ми свої вже зробили.

Перший заступник голови «антикорупційного» парламентського комітету Ярослав Юрчишин:

На початковому етапі була спроба боротьби з корупцією. Але зараз ракова пухлина корупції повністю поглинула команду В. Зеленського. Під ударом опинилися превентивні механізми запобігання корупції. Україна не має антикорупційних органів, які не були б під атакою. САП обезголовлена, ДБР – під контролем ОП. Прокуратура блокує розслідування ключових справ. І на місцях зрозуміли, що ситуація слабо керована, тому корупція повернулася на середню ланку.

Чинна влада нівелювала власні здобутки в боротьбі з корупцією і навіть частково реформи, які були зроблені в часи Порошенка. Суб'єктивно ситуація нагадує поступове повернення антикорупційної політики в часи Януковича, однак об'єктивну картину дадуть світові антикорупційні рейтинги: зміна позицій України в них буде показовою.

Бюджет-2021

(Левый берег)

Депутати Верховної Ради прийняли державний бюджет на 2021 р.

Народний депутат Ярослав Железняк:

Проблем дійсно багато. Є дефіцит у 298 млрд грн. І до кінця року як мінімум 150 млрд. грн потрібно буде «кров з носу» знайти, щоб закрити основні дірки в бюджеті. Думаю, що не менше 20 млрд грн вичавлять тим, що просто не повертатимуть ПДВ. Уже зараз є мільйон прикладів, коли повернення ПДВ затримують. Природно, його доведеться рано чи пізно повертати. Тому зараз Кабмін просто відкладає вирішення цієї проблеми. Як, утім, робить і з інших питань.

Додатково вичавлять відсутні кошти з держпідприємств і держбанків. Правда, в держбанках сидять теж розумні люди. І вони всіляко намагаються приховати ліквідність. Ще десь 80 млрд. Можна підняти на зовнішньому ринку, але під високі відсотки. Усе це разом створює великі проблеми. Тому в терміновому порядку була відправлена делегація для переговорів з МВФ. Міністр фінансів не поїхав. Була інформація, що він захворів ковідом. Але в Офісі Президента все ще вірять, що вони такі молодці, і гроші їм дадуть. Хоча вже пройшов не один день переговорів, а інформації про результати немає. Відповідно, якщо не буде траншу МВФ, не буде сигналу на місцевому ринку, залишиться одне – максимально економити. Не буде фінансуватися соцекономрозвиток, їхні улюблені проекти з будівництва доріг.

Думаю, що дохідну частину все-таки виконають. Знову ж таки, виключно за рахунок ручного неповернення ПДВ. За рахунок цього вони зможуть закрити дірку по ЄСВ. У підсумку вийдуть у плюс і ще скажуть, які вони молодці. Чи вдасться залучити ще мінімум 50 млрд грн на зовнішніх аукціонах, яких до кінця року залишилося сім – це питання. Тому вся надія на МВФ.

Кожного депутата хвилює безпосередньо його конкретний округ, а не глобальна проблема. Звідси і необґрунтовано роздуті витрати. І це

стандартна історія при прийнятті будь-якого бюджету. На 21-й рік вона не відрізняється від усього того, що було в попередні роки. Мінфін активно не б'є по руках за це депутатів. А голоси для ухвалення бюджету в першому читанні були потрібні, їх потрібно було знайти і склеїти. Тому на робочих групах із підготовки бюджету намагалися врахувати максимально всі пропозиції депутатів. У результаті заклали купу як доходів, так і витрат, які не будуть виконані.

У 2020 р. хлопцям при владі тимчасово – підкреслюю, тимчасово дозволили збільшити дефіцит бюджету. Хоча ще під час переговорів у Штатах для отримання коштів на боротьбу з коронавірусів ми попереджали, що так роздувати дефіцит не варто. Навпаки, потрібно було скромніше пройти цей період. Це б допомогло економії, і не розкручувався б маховик дефіциту. Але зараз влада увійшла в раж, їй хочеться перед усіма бути хорошою. Своїх грошей немає, тому залишається просто збільшувати дефіцит. Утім, грошей і так не буде. Тому величезні гроші на медицину, будівництво тощо в результаті не будуть виділені. Уже в цьому році є «шикарний» приклад, коли перекинули гроші з програми по онкохворих на львівські програми. Ось чим усе це обернеться і в наступному році. І таких прикладів, на жаль, буде багато.

У наступному році у вересні нам необхідно виплатити величезну суму, понад 3 млрд дол., це правда. Тому так важливо отримати результат у переговорах з МВФ. Якщо використовувати алегорію людських відносин. Уявімо, що приходять до тебе боржник за грошима, обіцяючи ці гроші не пропити, не витратити на ресторани, клуби і так далі, а витратити за призначенням. У випадку України призначення цих грошей – боротьба з коронавірусом. А боржник узяв і витратив їх на «велике будівництво». Іншими словами – на політичний піар, усю історію з підвищенням мінімальних заробітних плат і так далі. Плюс боржник зламав «головний сейф», допустивши скасування антикорупційного законодавства через КСУ. Хоча це була одна з головних умов співпраці з МВФ. Аналогічна історія з банківським законом, який теж можуть скасувати через Конституційний Суд. Плюс – роздутий дефіцит, який навіть у 5 % не може вкластися. Усе це дуже погані стартові позиції для переговорів із Фондом.

(...) Це стандартний поганий бюджет (бюджет 2021 р. – Ред.). Хоча є великі зауваження щодо роздутого дефіциту і до нереальних методів його покриття. Друге – ця «геніальна» ідея з підвищенням мінімальної заробітної плати. Це дуже погана ідея з усіх боків – і з точки зору економіки, і людям вона не заїде. Адже в підсумку будуть більше платити податки. Я не знаю, хто це придумав, але це зовсім-зовсім погана ідея. Я знаю, що багато колег навіть із коаліції ходили і просили від неї відмовитися. Я пропонував свої правки до бюджету в цій частині, говорив, що готовий узяти на себе цей політичний ризик, але прибрати цю фігню. Однак у підсумку більшість депутатів, як ті їжачки. Плакали, але продовжували лізти на кактус. І третє зауваження до бюджету – це збільшення витрат на Офіс Президента й інші

інститути влади. Не можу сказати, що це сильно вплине на видаткову частину. Але це несправедливість. Тим більше, що давалися обіцянки урізати ці витрати.

Плюс підвищення мінімалки – це в основному історія з бюджетниками. Якщо хочеться підняти зарплату держслужбовцю, то Кабмін може це зробити окремо і за три секунди. Але це вплине на те, скільки ми з вами заплатимо податків. Тобто, за фактом, мінімалка не підвищує реальну зарплату. Це чисте підвищення податків. Тому глобально це погана історія. У нас падає економіка, а вони на 30 % збільшують мінімальну заробітну плату. Це суперечить будь-якій логіці, у тому числі і логіці макробюджета. Але влада ж керується не логікою, а соціологією – цю ідею підтримують люди. Але не розуміють, що буде буквально через місяць. Не розуміють, як це відіб'ється на курсі долара.

[\(Слово і Діло\)](#)

Парламентський комітет із питань бюджету затвердив проєкт державного кошторису України на 2021 рік. 15 грудня Верховна Рада почала розгляд законопроєкту.

Економіст Ілля Несходовський:

На мою думку, основні проблеми цього бюджету – це завищені доходи. Саме за результатами першого кварталу, за півріччя, ми побачимо, які реальні доходи зможе отримувати кошторис від сплати податків. І ось виходячи із цього показника, можливо, переглянуть окремі статті.

Я вважаю, що збільшення фінансування силовиків є необґрунтованим. Можливо, ці кошти варто було б спрямувати на збільшення заробітних плат медиків. Крім того, можна було б проаналізувати й інші статті видатків, які можуть виявитися недоцільними. Наприклад, збільшення фінансування вугільної галузі, бо це не вирішення ситуації, а вливання коштів, які просто будуть розкрадатися.

Фракції, які не є провладними, але з якими домовилися, дадуть потрібну кількість голосів. У цьому законопроєкті є окремі зміни, наприклад, збільшення дотацій на регіони, на економічно-соціальний розвиток, зміни щодо порядку виділення дотацій на підтримку агропромислових підприємств. Я думаю, що це далеко не останні зміни, які забезпечать підтримку документа іншими фракціями.

Окремі питання суспільно-економічного життя України

[\(Слово і Діло\)](#)

Уряд схвалив законопроєкт із впровадження пенсійної накопичувальної системи. Наразі це стосуватиметься осіб молодше 35 років, які працюють в особливо важких та небезпечних умовах.

Економіст Олексій Дорошенко:

Накопичувальна пенсійна система активно просувалася десь до 2016 р., потім усі зрозуміли, що уряд не готовий змінювати систему із солідарної на

накопичувальну. Тому я вважаю, що, найімовірніше, це були представлені напрацювання за 2014–2016 рр., коли це активно просувалося, бо зараз щось нове робити з нуля просто неможливо. Мабуть, це спочатку буде додаткова частка, яку можна буде відкласти, потім обов'язкова.

У людей будуть ті ж самі відрахування, які і були, але для частини грошей можна буде обрати приватний пенсійний фонд, в який це буде відраховуватися. Ми повинні прийти до того, що всі кошти, які людина буде витратити – вона буде витратити на приватний пенсійний фонд.

Державний пенсійний фонд повинен буде закінчити свою роботу, коли остання людина, яка відраховувала в нього кошти, отримає їх назад. Тобто необхідно, щоб ще він працював 40–50 років.

[\(Слово і Діло\)](#)

Президент України Володимир Зеленський відповів на петицію щодо доступного розмитнення машин із європейською реєстрацією та дав доручення податковому комітету розібратися з цим питанням.

Політолог Володимир Цибулько:

Зараз, коли виникла «діра» в бюджеті плюс стільки нерозмитнених автомобілів – це все створює таку кон'юнктуру, коли ситуація буде загострюватися. Ускладниться ще більше через несистемний підхід.

Ці терміни (які були прийняті щодо відкладення акцизу на розмитнення. – Ред.) не працюють, і не можна вибірково ставитися до збору податків. Держава не може не оподатковувати. В Україні, зокрема, є свої зобов'язання з євроінтеграції, і там є також правила ввезення уживаних автомобілів. Ця проблема, насправді, буде загострюватися через «діру» в бюджеті.

[\(Слово і Діло\)](#)

20 листопада народний депутат Ярослав Железняк повідомив, що Держказначейство призупинило фінансування так званих незахищених видатків, проте виплата пенсій та зарплат продовжується.

Економіст Андрій Новак:

Якщо Казначейство призупинило незахищені виплати, це означає, що в бюджеті залишилися гроші тільки на соціальні. Більше ні на що немає. Тому всі роботи, будівництво, модернізації Казначейство зараз буде зупиняти фінансувати. Якщо по соціальних виплатах такого поки що немає, то простим українцям немає про що хвилюватися.

Сподіваюсь, що до зупинення соціальних виплат – зарплат та пенсій – не дійде, бо саме тому вони і називаються «захищеними». Тобто, якщо в держави є якісь кошти, то насамперед вони будуть іти на соціальні виплати. У будь-якому разі Міністерство фінансів, яке стежить за станом бюджету, у разі виникнення загроз для соціальних видатків, виходить на борговий ринок і залучає додаткові кошти.

Для співпраці з МВФ, як не дивно, така ситуація може бути корисною, бо це прискорить переговори щодо надання Україні наступного траншу, бо ніхто з партнерів не зацікавлений, щоб Україна опинилася у надто критичній ситуації.

Просто так Казначейство не припиняє фінансування. Це означає, що грошей дійсно немає. Але економічний процес безперервний, податки сплачуються весь час, бюджет постійно щось отримує й постійно щось фінансує, тому, за великим рахунком, ситуація за один день ні про що не говорить.

[\(Слово і Діло\)](#)

«Нафтогаз України» встановила ціну на блакитне паливо для побутових клієнтів у вересні 2020 р. на рівні 4,70 грн/куб. м з ПДВ та без урахування вартості розподілу (доставки). Відтоді тариф для населення і далі зростає.

Експерт у галузі ЖКГ Олександр Сергієнко:

Судячи з тієї динаміки, яку ми спостерігаємо останні два місяці, буде зростання ціни на газ і, відповідно, вартості централізованого опалення. «Нафтогаз» пояснює це тим, що паливо дорожчає на європейських хабах, а в нас ціна на внутрішньому ринку зв'язана з європейською. Там завжди ціна на газ в опалювальний період зростає, тому тарифи підвищуються і в нас.

Оскільки держава цієї ціни не регулює, її формує ринок, зрозуміло, що на ринку газу є свої закони та свої гравці. Звісно, вони зацікавлені, щоб вартість зростала. Оскільки можливостей економити у населення дуже мало – у багатоквартирних будинках заощадити на опаленні неможливо. Тому це вдарить по гаманцях українців. З іншого боку, оскільки немає можливості відімкнути багатоквартирні будинки від централізованого опалення, зростатиме і заборгованість, як це було у минулі роки. Нас чекає дуже непроста зима.

[\(Слово і Діло\)](#)

Міністерство фінансів повідомило, що від вересня 3 тис. підприємців почали використовувати 53,3 тис. програмних касових апаратів.

Економіст В'ячеслав Биковець:

Я взагалі проти застосування касових апаратів для тих, хто працює на спрощеній системі оподаткування обліку та звітності. Якщо ті, що зареєструвалися, працюють на загальній системі і обирають такий програмний продукт, то це їхній вибір. Але підприємцям-«спрощенцям» це не потрібно у будь-якому вигляді. Будь-які спроби запровадити касові апарати саме для «спрощенців» – це неправильно. Це знищує у принципі саму спрощену систему й більшість мікропідприємців, бо в них немає ані фінансової, ані організаційної можливості використовувати реєстратори.

Це витрати часу, витрати коштів. І в нинішніх умовах, коли впали продажі, впала купівельна спроможність громадян і бізнес потерпає від цих

факторів – це величезний злочин. Попри те, що це програмне забезпечення, воно вимагає додаткового обліку та має відповідати всім умовам, бо є закон. Тому це не має значення, чи касовий апарат буде у смартфоні, чи на комп'ютері.

[\(Слово і Діло\)](#)

У Міненерго анонсували підвищення тарифів для населення на електроенергію від наступного тижня.

Експерт з енергетики Юрій Корольчук:

Це потреба в тій ситуації, яка склалася на ринку електроенергії: 60–70 млн грн збитків, це та сума дотацій, яку держава платить, щоб постачати її населенню за тією ціною, яка на сьогодні є.

Якщо раніше тарифи для населення – це була конкретна проблема, то зараз до неї додаються інші. Це і борги «Енергоатому» і «Укренерго», і борги в цілому на ринку, які були в попередній період до 2015 р., коли ринок електроенергії запрацював. Щоб погасити їх, треба випустити облігації внутрішньої державної позики, і до сьогодні цього не зроблено. На тлі цього в держави просто немає можливості дотувати тарифи населенню.

Усе залежить від того, яка буде формула, тарифна сітка, які будуть варіанти. Ринок електроенергії орієнтується на того, хто споживає більше електрики, на тих, хто споживає вночі електроенергію. Для них, загалом, ціна може бути меншою. Побачимо, яку вони визначать. Там, де в нас сьогодні 1,68 грн – зросте до 2,5 грн. У середньому зросте майже удвічі. І це – мінімум, який ми собі можемо дозволити.

Головна проблема в тому, чи зможуть люди платити. Я сумніваюсь, що зможуть, бо немає програми субсидій. Хто зможе, той заплатить, а за рахунок інших зростатимуть борги.

[\(Слово і Діло\)](#)

У Мінцифри повідомили, що Україна піднялася на 29 позицій у рейтингу індексу електронної участі ООН, за результатами дослідження UN E-government Survey.

Експерт з антикорупційної політики Сергій Миткалик:

У нас є три найбільші проблеми, чому ми не можемо повністю перейти на електронну цифрову систему й відмовитися від паперових документів. По-перше, на жаль, в Україні не в кожного є смартфон. По-друге, немає єдиного цифрового підпису, крім того, дуже багато людей не знають, що це взагалі таке і якою буде захищеність даних. По-третє, це відсутність інтернету та низька якість надання державних послуг, де не можна цифровими послугами по факту скористатися.

Насправді оцифрування наших даних – це крок у майбутнє. У цьому плані країна рухається в правильному напрямку. Можливо, вже за кілька років зможемо мати електронні вибори. Але, звісно, що це йде дуже повільними темпами і є дуже багато підводного каміння. По-перше, навіть

коли запроваджується можливість використання ID-картки, дуже багато установ у цьому відмовляє, і оці всі бюрократичні перепони насправді створюють для громадянина додаткові перешкоди. Тому ці сервіси ще неповноцінні, й над цим треба працювати.

[\(Слово і Діло\)](#)

Мінімальна зарплата в Україні зросте до 6,5 тис. грн у грудні 2021 р., а не в липні, як планувалося раніше, повідомив міністр фінансів Сергій Марченко.

Економіст Володимир Сіденко:

Звичайно, що в таких заявах немає нічого доброго, і це тільки підтверджує, що держава у скрутні і не може виконувати свої соціальні обіцянки. Але ми розуміємо, звідки беруться такі ситуації: країна майже дійшла до нового локдауну і розраховувати на те, що з'являться нові джерела доходу на соціальні програми в держави, не варто, принаймні в найближчий час.

Якщо взяти саме цю ситуацію, я б сказав так: тут є певні слабкості, пов'язані з тим, що неправильно вирішувати ситуацію лише підвищенням мінімальної заробітної плати, оскільки повинно бути збережено співвідношення заробітної плати з тарифними рівнями кваліфікації, рівнем інтенсивності праці та іншими показниками. Тому вирішувати проблему лише на рівні підняття мінімальної заробітної плати неправильно, оскільки це створить несправедливі стимули і, зрештою, на кваліфікованих посадах, але які залишаються недостатньо оплачуваними, не буде кому працювати. Це питання більш комплексне.

Це проблема взагалі доходів державного бюджету та прибутковості комерційних компаній, які виплачують заробітну плату. Держава має створити відповідні регулятори, які будуть стимулювати гідну працю і за рівнем оплати, і за рівнем умов праці.

[\(Слово і Діло\)](#)

З 1 грудня прожитковий мінімум в Україні зріс на 71 грн – до 2 189 грн. Востаннє цей показник підвищували 1 липня цього року.

Економіст Олексій Дорошенко:

Ми знаємо, що і пенсія зростає, внаслідок цього зростатиме і пенсія за інвалідністю. Тобто фактично все, що прив'язане до виплат держави. Питання в іншому: як завжди, одні говоримуть, що мало, інші – що у держави немає коштів.

Я вважаю, що справді прожитковий мінімум зростає, і це підтягує інші виплати. Він і сьогодні нереалістичний, але різниця між тим, що існує, і тим, що треба – скорочується. Але, з одного боку, вимога МВФ – це зменшувати соціальні виплати. З іншого – умови, які ми на себе беремо, і не дають можливості заробляти, а це означає, що ми не маємо змоги заробляти й наповнювати бюджет. Тому, звісно, виплачувати більше – неможливо. Ми і

не працюємо через карантин, і попит зменшився, і вимоги. Тому більше на сьогодні – неможливо.

[\(Слово і Діло\)](#)

1 грудня Верховна Рада відклала запровадження касових апаратів для ФОПів до 1 січня 2022 р.

Політолог Олексій Якубін:

Одна з ключових причин – не те, що «спрошенці» не зацікавлені сплачувати податки, ситуація пов'язана з тим, що в нас зараз криза з коронавірусом, яка має економічні наслідки і для тих хто працює. Так само є частина людей, в яких виникає питання, чому виводити економіку з тіні починають саме з них, а не з великих офшорів. Тобто, підприємці незадоволені, що ситуація політизується, тим паче – в умовах кризи.

Я думаю, що така боротьба має починатися з ключових гравців. ФОПи тут не є причиною. Чи заспокоївся протест – це велике питання.

Підприємцям не подобалося багато пропозицій, які були винесені в закон. У принципі, те, що Верховна Рада ухвалила рішення про відтермінування, як мінімум, це заспокоїть частину людей. У цілому, це буде сприяти певній деескалації.

[\(Слово і Діло\)](#)

Північноатлантичний альянс не планує втручатися в суперечки між Україною та Угорщиною: країни повинні вирішити конфлікт у двосторонньому порядку.

Політолог Олександр Палій:

Цей конфлікт пов'язаний із тим, що Угорщина зараз проводить націоналістичну політику і виступає і проти сусідів, і проти Європейського Союзу. Це такий стиль керівництва нинішньої влади. Тому вони роздмухують ті речі, в яких фактично немає сенсу. Україна повинна поводитися спокійно й не потрібно реагувати на це емоційно. Можна спробувати знайти підтримку у європейських партнерів.

Ці суперечки стосуються української території, тому Київ повинен спокійно робити свою справу. Ми маємо припинити незаконну діяльність на своїй території, але бути відкритими до діалогу.

[\(Слово і Діло\)](#)

Наступного року «Укроборонпром» трансформують у холдингові компанії, а державний концерн припинить своє існування.

Політолог Сергій Грабський:

«Укроборонпром» фактично є уособленням радянської системи та її підходу. Жодні спроби трансформувати концерн не дали бажаних результатів і не показали ефективності. У таких змінах є сенс, бо це може зменшити час на виконання замовлення, яке спочатку йде на концерн, а потім його спускають вниз і розподіляють по підприємствах.

Можливо, будуть створюватися компанії у певному сегменті ринку, як-от, наприклад, виготовлення броньованих автомобілів, техніки, боєприпасів чи створення та продаж ракет. Тобто таким чином можна зменшити бюрократичну складову. Це також і зменшення навантаження на бюджет. Це, фактично, оптимізація процесів, унаслідок якої ми, можливо, заощадимо гроші, зменшимо інтереси певних груп та пришвидшимо час, за який вирішується питання.

(Слово і Діло)

Верховна Рада схвалила в другому читанні законопроект про встановлення нового механізму тарифів на комунальні послуги.

Директор аналітичного центру «Інститут міста» Олександр Сергієнко:

Реального механізму, який би враховував соціально-економічне становище людей, немає. Методика не змінилася. Вплив місцевих еліт, які володіють комунальними підприємствами, буде сильнішим. І головне, що ніде, ні на місцях, ні в НКРЕКП не враховується економічне становище людей.

У нас переплутані поняття собівартість і тариф. Тариф, ціна і собівартість – це абсолютно різні речі. Тариф повинен встановлюватися так, щоб це було зручно споживачам. А у нас всі витрати перекладають на тариф. Це найбільша проблема нашої влади, що вони роблять вигляд, що цієї різниці не розуміють.

Принципово нічого не зміниться. Але це в кращому разі, бо методики формування тарифу залишалися ті самі і засновані вони на витратному принципі. Якщо раніше несли в НКРЕКП, то тепер нестимуть у виконавчі органи місцевої влади. Така ситуація була до 2014 р. Що може бути гірше? Вплив місцевих комунальників на місцеву владу може зрости, і почнуть відігравати роль політичні мотиви. Наприклад, це може бути помітно у передвиборчий період.

(Слово і Діло)

Міністерство освіти презентувало проєкт «Всеукраїнська школа онлайн».

Експерт у галузі освіти Микола Скиба:

Як спосіб відреагувати на виклики, як антикризовий інструмент – завдання виконане, але щоб задовольнити «нову нормальність» – цього замало. Далі треба розвивати повноцінний контент. Його краще створювати не централізовано, а використовувати ініціативу знизу, щоб педагоги могли завантажувати на платформу власні напрацювання. Можливо, навіть оголосити систему нагород за це. Ну і найважливіше – формат навчання має змінюватися.

Звичайно, це неповноцінна платформа, і вона буде розвиватися. Щодо її змісту – це спроба створити резервну копію на випадок карантину, і коли у

школи немає змоги реалізувати дистанційне навчання, принаймні, у них буде можливість скористатися цією платформою. Це забезпечить мінімальний рівень потреб, але це на випадок ситуації з карантинном. Це не можна назвати поки що повноцінною платформою онлайн-навчання.

Успіх багато в чому залежатиме і від готовності вчителів, і від того, як комунікаційно це буде представлено, бо важко щось створити, коли постійний негатив, і в таких умовах процес дуже ускладнюється. Звісно, ми адаптуємося поступово, і готовність до таких викликів не настає в один момент.

[\(Слово і Діло\)](#)

У Києві мітингувальники намагалися встановити намети на Майдані. У ситуацію втрутилися правоохоронці, виник конфлікт.

Економіст В'ячеслав Биковець:

Річ у тім, що відтермінування «страсти» – це не скасування «страсти». Тобто рано чи пізно настане той час, коли всі ФОПи другої, третьої та четвертої груп будуть змушені використовувати РРО. І не має значення, буде це через місяць чи через рік, бо це не вирішує питання. Тому ця акція продовжується.

Вони і продовжують маніфести. Як на мене, все-таки мав би хтось зустрітися з лідерами цього руху. Раніше з підприємцями зустрічалися і міністр фінансів, і голови профільних комітетів, керівник адміністрації Президента. Це ж не вперше така ситуація. А нинішня влада просто це ігнорує, але ж треба говорити, радитись.

Мікро- та малий бізнес – це основа економіки у всьому світі, і треба радитися. До цих невдовольень, звісно, додається і ситуація з локдауном. Є точка зору, що не треба його запроваджувати, і все це підживлює невдоволення.

[\(Слово і Діло\)](#)

У Києві на Майдані Незалежності тривають протести підприємців.

Економіст Борис Кушнірук:

Податковий майдан у нас був десь у 2011 чи 2012 році, це було давно й навряд чи зараз ситуація повториться. Я не очікую, що на цьому етапі демонстрації переростуть у невдоволення такого рівня, принаймні поки що. Крім того, чи не використовуються ці протести з політичною метою. Звісно, є напруженість, є невдоволені, але деякою мірою це також в інтересах тих, хто використовує спрощену систему для незаконного збагачення.

Взагалі все, що зараз відбувається, стосується цих усіх змін. Вказує на те, що невдоволення все ж таки в суспільстві зростає, і це створює можливості це використовувати. Я думаю, що протести вщухнуть самі, бо немає зараз суспільного запиту, щоб це стало загальнонаціональним актом.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Завершилося розслідування справи про тортури, побиття та гвалтування у поліцейському відділку Кагарлика, що на Київщині.

Керівник департаменту Офісу Генпрокурора з процесуального керівництва у розслідуваннях тортур та інших правопорушень з боку правоохоронців Юрій Белоусов:

Це стаття 146-1 Кримінального кодексу про насильницьке зникнення. Там розписано, які види насильницьких зникнень існують, і один із них – це незаконне затримання особи, коли співробітники, які провели це затримання, заперечують той факт, що вони когось затримували. І якщо начальник відділу знав про такі дії своїх підлеглих, але ніяк не відреагував, то для нього передбачена кримінальна відповідальність. І говорячи про кагарлицьку справу, у нас було достатньо інформації, що потерпілі, у тому числі від згвалтування, перебували довгий час у відділенні поліції, прикуті наручниками, і керівник точно знав про це. При цьому за самим фактом затримання не склали жодних протоколів, тобто поліція заперечувала факт затримання цих людей».

Юристка, адвокат потерпілої Олена Сотник:

Спочатку її намагалися дискредитувати як особистість, писали, що вона сама винна, що її спосіб життя визначає цю ситуацію. Зараз це поливання брудом продовжується в локальних фейсбук-спільнотах. Під час закритих судових засідань один із захисників (підозрюваних. – Ред.) постійно акцентував, буцімто вона недостатньо «суспільно благонадійна», не наводячи жодних доказів. Також була історія, коли нібито від управління поліції розсилали пропозицію переказути Нелі гроші як благодійну допомогу, при чому все це йшло від начальника. Я подала на це скаргу і вимагала провести службове розслідування. Днями я отримала відповідь, що проведене розслідування, і за його результатами не виявлено порушень, а ця пропозиція – в рамках закону про благодійну діяльність. Це саме по собі нонсенс, адже коли людина в погонах надсилає лист на своїх підлеглих, то ми розуміємо, що така ієрархічна структура не передбачає добровільної особистої ініціативи. До того ж, коли цей лист було направлено, він дивовижним чином опинився у представника одного з підозрюваних.

Деякі інші постраждали в цій справі проходять як підозрювані в інших справах, і це захист також намагається використовувати для знецінювання їхніх страждань.

Їхня позиція така: кому ви вірите, цим злочинцям? Мовляв, вони тільки хочуть очорнити мого клієнта, щоб пом'якшити своє майбутнє покарання. І це, як на мене, одна з причин, чому тортури можливі в Україні: фактично їм піддають тих, хто потрапляє у відділок як підозрювані в тих чи інших справах. І це використовується як метод роботи в поліції, щоб швидше отримувати інформацію. А потім вони кажуть: от кого ви жалієте, цих злочинців? І частина суспільства погоджується з таким станом справ. Це ключова проблема.

Адвокат обвинуваченого Віктор Чевгуз:

Вони поназбирували там усякого бруду, слідство було зі звинувачувальним ухилом, упереджене, тому буде те, що відбувається з Переяславською справою щодо вбивства Кирила (у травні минулого року поліцейські стріляли по банках із вогнепальної зброї і вбили п'ятирічного хлопчика Кирила Тлявова. – Ред.): більшість доказів буде визнано недопустимими, отриманими з порушенням закону.

Координатор проєктів центру ZMINA Маргарита Тарасова:

Ми ніде не бачили, щоб стандарти Стамбульського протоколу мінімально виконувалися. Виявилось, що людей в основному або зовсім не оглядають, або ж це робить умовна медсестра, яка не може ставити діагноз, часто – у присутності інших людей. Наприклад, у психоневрологічних інтернатах ми бачили випадки, що родичі, які привозять людину з травмами, самі ж пояснюють лікареві або адміністрації, як ці травми отримані. Тобто саму людину про це навіть не питають. А у відділенні поліції це офіцери самі вирішують, викликати «швидку» затриманому, чи ні.

Також буває, що медики використовують неправильну для таких випадків термінологію, що згодом робить неможливим встановити факт тортур. Тому фахівці Генпрокуратури спільно з судмедекспертами розробили алгоритм для медиків – сімейних лікарів і співробітників травм пунктів, до яких може звернутися потерпілий.

Там треба вказати тип ушкоджень, колір, розмір і локалізацію. Буквально намалювати на схемі тіла людини, де саме медик бачить гематому або рану. Судмедексперти кажуть, що цієї форми їм досить, щоб підтвердити факт можливих тортур. І хоча це не означає ще імплементації Стамбульського протоколу, який охоплює також стандарти, що стосуються розслідування, психіатричних і психологічних експертиз, цей алгоритм міг би стати великим кроком уперед для України.

Директор Харківського інституту соціальних досліджень Денис Кобзін:

Коли в правоохоронних структурах починають якісь рішучі реформи, то і рівень насильства, звичайно, знижується. А коли потім настає період стагнації, усе повертається на круги своя, і всі негативні практики дуже швидко відновлюються. І в нас зараз, після початку реформи 2015 р., коли декларувалися деякі зміни і було багато уваги до діяльності поліції, знову почався період стагнації.

У поліції ще з радянських часів, а то й раніше, зберігається така маскулінна, мачистська культура, і велика кількість жінок навіть при незначних контактах із силовиками стикаються не тільки зі зневажливим ставленням, але і з харасментом та іншими негативними речами, які собі дозволяють співробітники таких структур.

Представник офісу Генпрокуратури Юрій Белоусов:

Якщо, наприклад, за статтею «Катування» у 2018 р. притягли до відповідальності дев'ять правоохоронців, у 2019 р. – лише двох, а у 2020 р. неповному – вже 25. Так само і за перевищення службових повноважень: у

2018 р. – 44 правоохоронці, у 2019 р. – 42, а в цьому році їх уже більше сотні. Активізувалися ми й ДБР, скоординували свою діяльність, медіа почали більше про це писати. Тому в людей може складатися враження, що насильства більше.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Рішенням командування Збройних сил України тільки в цьому році оптимізувати запланували 20 000 посад.

Колишній заступник начальника Генштабу ЗСУ Ігор Колесник:

У бойових частинах, які задіяні в операції Об'єднаних сил, укомплектованість становить 60–70 %. Водночас, у частинах забезпечення, обслуговування, навчальних закладах понад 90, а десь і до 100 %. Люди, які отримали завдання скоротити, вони починають шукати. Він не буде різати по-живому, там, де в нього люди є на посаді. Він буде, відповідно, скорочувати ту посаду, яка є бойова: у механізованому взводі, у танковому взводі, в артилерійській батареї.

Народна депутатка та член фракції «Слуга народу» Ірина Верещук:

Тому що в нас не вистачає коштів. Нам треба їх перенацілити. Тобто, вони мають бути ефективно використані. Те саме, що з охороною здоров'я. Ми маємо, здавалось би, хорошу систему Семашка – це велика кількість ліжкомісць, але подивіться в яких умовах ці ліжкомісця перебувають. І що з того, що в нас є 250 тисяч ліжкомісць? І те ж саме в обороні. Ми маємо знайти в собі сили перелаштуватись. Стратегія мусить бути змінена.

Колишній міністр оборони України Андрій Загороднюк:

Дійсно, є велика кількість людей, які носять папірці. Це правда. Автоматизація процесів у Збройних силах надзвичайно низька. Бюрократія зашкалює в деяких питаннях. Це навіть не звинувачення, а констатація факту, який дійсно має місце. Тобто, дійсно треба проводити автоматизацію. Автоматизація звільнить велику кількість людей, і ці посади можна використовувати в інших частинах.

Та кількість грошей, яка витрачається країною на строкову службу, вона абсолютно себе не виправдовує. Причому, лояльність цих військовослужбовців, коли вони звільняються, надзвичайно низька. Я постійно питав у командирів бригад: скільки в тебе залишається строковиків після демобілізації? І в багатьох бригадах – це пару відсотків.

Директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння Валентин Бадрак:

Польща в чотири рази більше від України витрачає на переозброєння. При цьому Польща має вдвічі меншу армію – 123 тисячі військових на тлі наших 250 тисяч. Ми сьогодні витрачаємо не 50 % оборонного бюджету на утримання армії, а ми проїдаємо до 70 % бюджету. І це не дає нам рухатися. Зробити армію іншою, високотехнологічною.

(...) Розвиваються такі негативні тренди, як самогубства, небойові втрати дуже великого рівня, дідівщина, інколи бувають випадки пияцтва і таке інше. Не можна казати, що в таких умовах армія буде розвиватися динамічно і матиме обличчя сучасне, європейське. Сьогодні це обличчя радянське або пострадянське.

Лейтенант Олександр Галкін:

Показником успішності служби військового стає не його вміння володіти зброєю, не його знання своїх професійних обов'язків, не його вміння керувати людьми. А стає показником успішності порядок у казармі, заправлене ліжко і журнал обліку правильно заповнений. От він і совок.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Співголова групи підтримки України в американському Сенаті Роб Портман:

Я закликав український уряд продовжувати свої зусилля зі зменшення корупції. Я був серед авторів законів, що прив'язують американську допомогу до продовження антикорупційних реформ. Ці умови залишаються чинними, і я з нетерпінням чекаю, щоб побачити, як уряд Президента Зеленського продовжує втілювати антикорупційну програму реформ.

Я давно виступаю за розробку всеохоплюючого багаторічного плану допомоги в галузі безпеки. І я задоволений, що ухвалений Сенатом проект оборонного бюджету (NDAA) на 2021 р. зобов'язує Міністерство оборони та Державний департамент США шукати шляхи з допомоги українським військовим.

Документ розширює запропоновані ним положення оборонного бюджету від 2017 р., що регулюють значну частину безпекової допомоги США для критичних реформ в оборонному секторі України. Зокрема, йдеться про посилення цивільного контролю за військовими, удосконалення можливостей стійкості війська, управління запасами, а також щодо безпеки чутливих іноземних технологій.

Конгрес США продовжуватиме робити все, щоб українське військо мало необхідні йому можливості, аби захистити свою суверенну територію – на землі, у морі і в повітрі.

[\(Радіо Свобода\)](#)

11 грудня запрацювала загальнонаціональна освітня платформа «Всеукраїнська школа онлайн».

В. о. міністра науки та освіти Сергій Шкарлет:

Головна мета віртуальної платформи – надати рівний доступ до якісної шкільної освіти всіх учнів 5–11 класів. (...) Це ефективний інструмент для тих, хто хоче навчатися за нашими освітніми програмами, зокрема, платформа дає можливість залучити понад 2000 дітей з окупованих територій Донбасу і Криму. З будь-якого куточка, незалежно від місця чи країни проживання, охочі можуть долучитися до онлайн-уроків. «Всеукраїнська

школа онлайн» стане додатковим стимулом, щоб ще більше дітей отримували можливість навчатися в Україні.

Директор Українського інституту розвитку освіти Вадим Карандій:

Шлях до онлайн-навчання був тривалий. Основи його закладені в концепції нової української школи (НУШ), яка передбачає створення нового освітнього середовища, зокрема, перехід на цифрові технології.

За змістом платформа і далі буде наповнюватися. Ми плануємо впродовж наступних дев'яти місяців мати повний онлайн-курс усіх основних предметів із 5 до 11 класу. Це створить нові можливості як для учнів, так і для вчителів. Це розширить горизонти їхньої професійної діяльності.

Голова громадської спілки «Освіторія» Зоя Литвин:

Живе спілкування учня і вчителя дуже важливе, проте поєднання онлайн- і офлайн-освіти є вимогою сьогодення. Ті країни, наприклад, Китай чи Естонія, які ще до пандемії розвивали свої цифрові технології, змогли швидко впоратися з переходом на дистанційну освіту. Національна онлайн-платформа корисна не лише в умовах карантину, вона ефективна для щоденного навчання учнів, покращення якості освіти і допомагає подолати розрив у якості освіти дітей з великих міст і з глибинки.

Учитель інформатики та математики Криничанської середньої загальноосвітньої школи (Дніпропетровська обл.) Вадим Богатир:

Хто буде розробляти ці уроки і хто буде займатися наповненням контенту платформи? Що має робити вчитель, повинні бути вироблені методики. Сільські школи нині не забезпечені технічними можливостями для цього. Маю на увазі інтернет, комп'ютери, це мене як учителя інформатики цікавить. Чи може дитина, яка приїжджає у школу за 20 кілометрів, зайти на цю платформу і скористатися нею? Ще важливий момент – яким чином будуть заповнюватися електронні журнали? Хочу почути відгук міністерства, як нам працювати далі.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Імовірність того, що Україна отримає цього року допомогу Міжнародного валютного фонду та прив'язаних до неї пільгових позик від інших донорів, є дуже низькою.

Радник керівника Офісу Президента України Андрія Єрмака Тимофій Милованов:

Фізично, календарно зараз ми не встигаємо. Це нереально цього року. Траншу цього року не буде. Що можливо отримати цього року? Це місія МВФ. І якщо дуже добре попрацювати, це неочевидно, але це можливо, то можна отримати staff level agreement – це досягнення домовленості на робочому рівні. Чому це важливо? Тому що таке досягнення домовленостей дає позитивний сигнал ринкам фінансовим і дає змогу Україні залучити фінансування.

Заступник голови НБУ Дмитро Сологуб:

В Україні виникли проблеми з виконанням умов надання кредитів від донорів» та, як наслідок, призупинення співпраці з МВФ, зростання девальваційних очікувань, побоювання щодо незалежності НБУ не дають НБУ можливості вдаватися до прямого викупу цінних паперів. Тому варто використовувати інші інструменти стабілізації ситуації: з боку НБУ – це валютні інтервенції та кредити рефінансування на п'ять років, а з боку уряду – збереження захищених статей бюджету за рахунок урізання капітальних видатків та навіть відмова від підвищення мінімальної зарплати у 2020 р.

Інвестиційний банкір Сергій Фурса:

Те, що МВФ не надасть свого траншу до Нового року, було секретом Полішинеля. І те, що про це заговорили, вказує на проблему, яку треба вирішити. Визнання проблеми допомагає її вирішувати, але якихось визначних рухів для цього ми не бачимо. Поки що ми не бачимо величезних сум рефінансування, які б потім із банків ішли до бюджету. Отже, друкарський верстат не запущений – і це позитив. Що ж до іншого, то треба скорочувати бюджет: різати всі статті видатків, крім захищених.

Директор Центру економічної стратегії Гліб Вишлінський:

Для того, щоб бодай щось отримати, Україна мала принаймні до 20 грудня вийти на Раду директорів МВФ: вона ухвалює рішення, за яким країна могла би отримати гроші. Мала б прибути місія фонду, після цього мали б відбутися підготовчі дії з боку МВФ. Після того, як Україна затягла все максимально, то зараз можливий лише план «Б»: угода з МВФ на рівні експертів (staff level agreement) для того, щоб в останні дні грудня вийти на ринок приватних запозичень, отримати валюту і цим коштом профінансувати ті бюджетні витрати, на які нині бракує грошей. Цей план «Б» нині теж висить на волосині, але навіть така попередня угода з Міжнародним валютним фондом могла б помітно здешевити вартість кредитів для України.

Якщо Україна не почне отримувати допомогу МВФ, то комерційні кредитори також не дуже охоче позичатимуть їй кошти. Такі позики будуть досить дорогими: до 8 %, тоді як МВФ готовий надати гроші менш ніж під 3 % річних за умови виконання його рекомендацій.

Старший економіст «CASE Україна» Володимир Дубровський:

Останні заяви провладних фахівців про неможливість отримати кошти МВФ до Нового року – це спроба витягти Президента з «теплої ванни», яку йому влаштувало його оточення. Цього разу Україна спробує обійтися без МВФ за рахунок сприятливого збігу обставин: дуже вигідного профіциту поточного рахунку (країна отримує більше валюти, ніж витрачає. – Ред.), використання золотовалютних резервів та незначної емісії. Однак, ставши на цей шлях, влада отримає спокусу продовжувати такі дії надалі, а це може на тривалий час відвернути від України західних донорів, а також заморозити реформи.

Для досягнення такого ефекту ситуативно об'єднали зусилля певні сили всередині України: зокрема, противники судової реформи, якої вимагає МВФ, проросійські сили та лобі окремих українських олігархів.

Редактор розділу «Бізнес» видання «Новое время» Іван Верстюк:

Головна проблема не в грошах, а в тому, що МВФ усі ці роки задавав темп і спрямування реформ в Україні, тож пауза у співпраці з фондом – це втрата темпу реформ у напрямку вільного ринку та ефективної роботи держави, у напрямку реформи податкової та Нацбанку. Також це означає, що Україні доведеться найближчим часом позичати кошти через розміщення євробондів (цінні папери, які дають змогу позичати в іноземній валюті. – Ред.). Нині це роблять усі розвинуті країни: ліквідності (доступних коштів) на фінансових ринках зараз багато, і вони цим активно користуються. На користь України гратиме те, що вона ще не мала дефолтів. Паралельно доведеться позичати на внутрішньому ринку – через ОВДП. Проблема в тому, що без співпраці з МВФ це будуть досить високі ставки: Україна вирішуватиме поточну проблему, перекладаючи борги на наступні покоління.

Влада намагатиметься взяти гроші для бюджету, тиснучи на державні банки, пропонуючи державним підприємствам сплатити податки авансом, відтермінувати повернення ПДВ. Наразі Нацбанк не вдається до емісії через рефінансування банків, проте за схожим принципом нині отримує гроші від держави «Укравтодор» – для добудови вже законтракованих доріг.

Голова «Комітету економістів України» Андрій Новак:

Вимоги МВФ можна поділити на два напрями. Перший – політичний, він стосується виправлення шкоди від рішень КСУ, які західні партнери сприйняли як «відкат» реформ. Другий – економічний, який передбачає зменшення дефіциту бюджету на наступний рік. Якщо з бюджетом Україна ще може встигнути, то вирішити політичні проблеми – навряд. Тож траншу МВФ цього року не слід чекати.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

В Україні у 2020 р. працювала програма кредитування бізнесу «5–7–9».

Представник Фонду розвитку підприємництва Валерій Майборода:

У лютому цього року ми перетворилися на нову інституцію з підтримки підприємництва в Україні. Фонд став на службу уряду та підприємців у часи коронакризи. Ми з першого дня карантину могли запропонувати бізнесу реальні інструменти підтримки його ліквідності. Було укладено кредитних договорів на 14 млрд грн та підтримано 6300 установ.

Директор корпоративного бізнесу Райффайзен Банку Аваль Руслан Співак:

14 млрд грн, виданих за цією програмою – це мало, але для структури портфелю, наприклад, Райффайзен банку – це 9 %. Якщо говорити, наскільки адресною є програма – над цим ще треба працювати. [...] Якщо оцінювати відмови за кредитами, то в середньому для мікробізнесів 60 % отримують позитивне рішення, для середнього і великого бізнесів цей показник становить 90 %.

Заступник міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Олександр Романишин:

Ми працюємо над удосконаленням програми. Відбулося розширення кола реципієнтів програми. Розширились можливості для тих, хто займається ресторанним бізнесом. Спільною потужною командою з донорами, банками, Мінфіном і Фондом розвитку підприємництва ми рухаємось упевнено і працюємо над іншими майданчиками залучення фінансування.

Тимчасово окуповані території, учасники бойових дій та тимчасово переміщені особи

Офіційна інформація

Верховна Рада продовжила до 31 грудня 2021 року дію статті 1 Закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» ([Укрінформ](#)).

Відповідний законопроект у цілому підтримали 304 народних депутати.

Ухвалений документ продовжує на один рік можливість тимчасового запровадження особливого порядку місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей, встановленого ст. 1 Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей».

Як зазначається у пояснювальній записці, ухвалений закон спрямований на створення додаткових часових можливостей для реалізації відповідних законодавчих умов, спрямованих на мирне врегулювання ситуації в окремих районах Донецької та Луганської областей на основі принципів та норм міжнародного права і Статуту ООН.

Закон передбачає, що особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донбасу набуває чинності лише «після виконання всіх умов, викладених у статті 10 закону, зокрема в частині щодо виведення всіх незаконних збройних формувань, їхньої військової техніки, а також бойовиків і найманців із території України».

Мінреінтеграції реалізовує 19 проєктів на загальну суму 212,243 млн доларів та 175,118 млн євро ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій спільно з міжнародними партнерами, органами місцевої влади та громадськими організаціями реалізовує 19 проєктів на загальну суму 212,243 млн доларів, 175,118 млн євро та 49 тис. швейцарських франків.

Усі проєкти направлені на допомогу внутрішньо переміщеним особам, на розвиток та відновлення інфраструктури тощо. Низка проєктів реалізовується спільно з громадськими організаціями.

По десяти проєктах Мінреінтеграції є бенефіціаром/реципієнтом; шість проєктів перебувають у процесі перереєстрації або є новими, ще три проєкти – з МФО.

За зруйноване окупантами житло на Донбасі Україна виплатить 120 млн грн компенсацій ([Главком](#)).

Радник віцепрем'єра, міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Андрій Мірошніченко:

За підсумками 2020 р. на виплати будуть направлені 20 млн грн. Ми вже розпочинаємо виплати 50 родинам, а наступного року очікуємо, що компенсацію отримають понад 300 родин.

Ідеться не про заміну житла, а про компенсацію за сам факт його втрати. Це в жодному разі не виключає подальших дій для забезпечення відшкодуванню Російською Федерацією фактичного збитку за втрату житла. Мінреінтеграції вже розробило законопроект «Про державну політику перехідного періоду».

У цьому році на компенсації було передбачено лише 20 млн грн, але наступного року в бюджеті виділено на це вже 120 млн. Це перший крок у дуже великому проєкті.

Фонд соціального страхування виплатив внутрішньо переміщеним особам 2,1 млрд грн ([Урядовий портал](#)).

Сума страхових виплат, які протягом січня–листопада 2020 р. Фонд соціального страхування України профінансував для внутрішньо переміщених осіб, які постраждали на виробництві, а також членів їхніх сімей, становила 2,1 млрд грн. Це на 133,5 млн грн, або 6,8 % більше, ніж за той самий період 2019 р.

Виплати отримували 47 667 внутрішньо переміщених осіб, потерпілих унаслідок нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань (членів їхніх сімей).

Зокрема, за оперативними підсумками 11 місяців 2020 р.:

– щомісячні страхові виплати фінансувались для 45,9 тис. потерпілих, середній розмір виплати на одну особу становив 4 230,56 грн. Загалом на це направлено 2 млрд грн;

– для 1,8 тис. осіб, які мають на це право в разі втрати годувальника, Фонд профінансував щомісячні страхові виплати на загальну суму 64,6 млн грн, середній розмір такої допомоги становив 3 447,46 грн;

– одноразові допомоги в разі стійкої втрати професійної працездатності призначено для 33 внутрішньо переміщених осіб. Середній розмір допомоги на одного потерпілого становив 12,9 тис. грн;

– одноразову допомогу в разі смерті потерпілого в сумі 210,2 тис. грн виплачено для однієї родини;

– для 56 потерпілих внутрішньо переміщених осіб профінансовано допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання майже на 1 млн грн.

Омбудсмен та очільники Донецької й Луганської областей обговорили важливі питання та можливі спільні проєкти ([Донецька обласна державна адміністрація](#)).

(...). Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Людмила Денісова під час спільної зустрічі в Донецькій ОДА з очільниками Донецької та Луганської областей, командуванням ООС та керівниками силових структур (...).

Ішлося й про проблемні питання, пов'язані з наданням житла внутрішньо переміщеним особам.

Народний депутат Дмитро Лубінець:

Потрібен закон, який би регулював це питання. Потрібно чесно сказати людям, що житлом, яке передається у власність, держава не в змозі забезпечити повною мірою. Інша справа – житло службове. Коштом різних бюджетів та за фінансової допомоги міжнародних структур ми можемо виконати свої зобов'язання перед людьми протягом кількох років.

Людмила Денісова навела приклад Туреччини, яка успішно реалізувала аналогічну програму, надавши мільйон одиниць службового житла своїм громадянам, які його потребували.

В Управлінні ООН з координації гуманітарних питань закликали міжнародних донорів виділити 168 млн дол для людей з Донбасу ([Вільне радіо](#)).

Упродовж наступного року планують допомогти майже 2 млн постраждалих від бойових дій та пандемії коронавірусу.

Про це йдеться у Плані гуманітарного реагування, який розробили в ООН.

В організації прогнозують, що у 2021 р. гуманітарної допомоги будуть потребувати 3,4 млн людей. З них 1,7 млн мешкають на тимчасово окупованих частинах Донеччини та Луганщини, півтора мільйона перебувають на контрольованих територіях Донбасу, а ще 200 тис. – це переселенці, які переїхали до інших регіонів.

(...) План реагування передбачає, що у 2021 р. допомогу зможуть отримати 1,9 млн людей зі Сходу України. Серед них є понад мільйон мешканців вільних від окупантів частин Донбасу та 770 тис. людей, які живуть на ГОТ. Також допомогу розраховують надати 10 тис. переселенців в інших областях України. На їхні потреби планують залучити 168 млн дол. від міжнародних гуманітарних партнерів.

Постійний представник Президента України в АР Крим спільно з Послом Литви відвідали адмінмежу з тимчасово окупованим півостровом ([Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво](#)).

За завданням Президента України Володимира Зеленського щодо підтримки міжнародних заходів з деокупації Криму постійний представник

глави держави в Автономній Республіці Крим Антон Кориневич разом з Послом Литовської Республіки в Україні Вальдемарасом Сарапінасом відвідали контрольні пункти в'їзду-виїзду (КПВВ) «Каланчак» і «Чаплинка» на адмінмежі з тимчасово окупованим Кримом та зустрілися із внутрішньо переміщеними особами з півострова, які нині мешкають на Херсонщині.

Постійний представник глави держави в Автономній Республіці Крим Антон Кориневич:

Президент України ініціював та визначив пріоритетом для інших органів влади реконструкцію КПВВ й облаштування там сервісних зон із надання адміністративних послуг задля збереження та підтримки зв'язків із мешканцями тимчасово окупованого Криму.

Кожен візит на адміністративну межу з тимчасово окупованою територією Криму для нас є особливим. КПВВ – це не тільки важливий стратегічний об'єкт, де здійснюється пропуск наших громадян, а й місце, де можна особисто поспілкуватися з тими, хто постійно проживає в Кримі. Це місце, де кримчани зустрічає український прапор, і саме на КПВВ можна прослідкувати зміну державного підходу у турботі про власних громадян, які стали заручниками окупації.

Для України важливо, щоб міжнародні партнери, такі як Литва, Велика Британія, Канада бачили реальну картину та наслідки тимчасової окупації Криму. Вже скоро постійним діалоговим майданчиком щодо деокупації півострова стане Кримська платформа.

Прем'єр-міністр України та віце-президент Туреччини обговорили спільні інвестиційні проекти ([Урядовий портал](#)).

Під час робочого візиту до Турецької Республіки 30 листопада Прем'єр-міністр Денис Шмигаль провів зустріч із віце-президентом Туреччини Фуатом Октаєм. Сторони обговорили спільні інвестиційні проекти, започаткування зони вільної торгівлі та будівництво житла для кримських татар. (...).

Крім того, Прем'єр-міністр України відзначив започаткування взаємодії з Туреччиною в галузі будівництва житла для кримських татар, які були змушені залишити Крим у зв'язку з російською окупацією.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

Наразі ми опрацьовуємо питання узгодження локацій будівництва житла та кількості квартир по кожній із них для підготовки фінальної версії відповідних Меморандуму та Угоди. Очікуємо якнайшвидшого узгодження їх текстів для початку реалізації цього важливого проекту.

Зі свого боку Фуат Октай відзначив, що Туреччина підтримує суверенітет і територіальну цілісність України та не визнає анексії Криму

«Ощадбанк» заявив про готовність продовжити карти пенсіонерів-ВПЛ ще на три місяці ([РПД «Донецькіє новості»](#)).

«Ощадбанк» готовий продовжити дію банківських карт пенсіонерів з числа внутрішньо переміщених осіб ще на три місяці.

Питання обговорювалося в рамках економічної підгрупи ТКГ 24 листопада. «Представники “Ощадбанку” заявили про готовність продовжити термін дії банківських карт, для отримання виплат пенсіонерами, ще на три місяці. Таким чином, пенсіонери ОРДЛО зможуть отримати пенсії та соціальні виплати, якщо російська сторона відновить роботу КПВВ», – ідеться в повідомленні.

Як повідомлялося раніше, «Ощадбанк» продовжив дію платіжних карт внутрішньо переміщених осіб до 1 січня 2021 р. При цьому нові карти очікують переселенців у відділенні. Але якщо у ВПЛ немає можливості забрати їх, то переселенець може і далі знімати кошти та розраховуватися своєю старою картою до 1 січня (...).

Обліковано 1 458 737 внутрішньо переміщених осіб ([Міністерство соціальної політики України](#)).

Станом на 24 листопада 2020 р., за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, узято на облік 1 458 737 переселенців із тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим.

Держмолодьжитло, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України та банк KfW, Франкфурт-на-Майні, об'єднують зусилля для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб ([Facebook. Громадська Спілка ВПО Одеської області](#)).

На засіданні уряду України 16 листопада схвалено проект тристоронньої Грантової та Проектної угоди між Кабінетом Міністрів України, Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву та банком KfW, Франкфурт-на-Майні про надання грантових коштів у рамках німецького фінансового співробітництва з Україною. Угоду схвалено Розпорядженням уряду № 1437-р від 16.11.2020 р.

Грантова і Проектна угода (...) передбачає надання гранту в сумі 25,5 млн євро для реалізації проекту з кредитування внутрішньо переміщених осіб для придбання житла.

Підтримка внутрішньо переміщених осіб та жителів Сходу України

Україна знайшла способи політичної реінтеграції переселенців на виборах ([Центр прав людини ZMINA](#)).

Україна доклала значних зусиль задля політичної реінтеграції переселенців під час президентських та парламентських виборів.

Таку думку 14 грудня в Українському кризовому медіацентрі під час брифінгу «Виборчий процес для окупованого Криму та Донбасу: як Україні врахувати досвід Молдови та Грузії» озвучила голова правління Громадянської мережі «ОПОРА» Ольга Айвазовська.

За її словами, у грудні 2019 р. в українському законодавстві з'явилася норма, яка дала змогу змінювати свою виборчу адресу, навіть якщо адреса місця реєстрації розташована на тимчасово окупованій території.

Вона звертає увагу, що за останні п'ять років відбулися «тектонічні зміни» у свідомості пересічних громадян щодо виборчих прав для постраждалих від збройного конфлікту (...).

Представник Уповноваженого Віктор Іванкевич узяв участь у панельній дискусії «Місьцеве самоврядування для внутрішньо переміщених осіб, національних меншин та інших соціально-вразливих категорій населення» ([Уповноважений Верховної Ради України з прав людини](#)).

(...) Під час панельної дискусії були обговорені питання щодо стану реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади та їхня участь у прийнятті рішень.

(...) Для ВПО основними умовами успішної інтеграції є житло, постійний дохід та зайнятість.

Наразі близько 60 % ВПО проживають в орендованому житлі, 17 % – у житлі приймаючої сім'ї/родичів, 5 % – у гуртожитках, 11 % мають власне житло, щонайменше 2 % переміщених осіб мешкають у місцях компактного проживання різного типу, 5 % – інше.

У трьох областях – Дніпропетровській, Запорізькій та Харківській – за фінансової підтримки уряду Німеччини у 2015 р. були побудовані транзитні містечка модульного типу. Попри те, що строк експлуатації модульних містечок уже закінчився, у них надалі проживає понад 4 тис. ВПО.

Мінреінтеграції у 2021 році планує забезпечити житлом більше родин ВПО ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Перший заступник міністра Ростислав Замлинський:

У 2021 р. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України планує отримати збільшений бюджет на придбання житла для внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Один із наших ключових пріоритетів на наступний рік – це питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб. Якщо цього року ми забезпечили житлом понад 80 родин, то наступного року ця цифра зросте, адже бюджет на придбання житла у 2021 р. має збільшитися у шість разів.

(...) Другого грудня Верховна Рада України ратифікувала угоду між урядом України і урядом Німеччини щодо залучення 25,5 млн євро від німецького державного банку розвитку KfW (нім. Kreditanstalt für Wiederaufbau – Кредитна установа для відбудови) на надання пільгових кредитів на житло для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Завдяки цій угоді ВПО зможуть отримати пільгові кредити на прийняте в експлуатацію житло у сумі приблизно 40 тис. євро у гривневому еквіваленті строком на 20 років під пільгові умови – 3 % річних у гривні із розрахунку 63 кв. м загальної площі на сім'ю.

На 2021 рік запланований старт житлової програми для переселенців «Іпотека під 3%» ([Інформаційне агентство «Вчасно»](#)).

«Іпотека під 3%» буде реалізовуватися за кошти уряду Німеччини – німецького банку розвитку KfW. Для втілення програми Україна повинна отримати 25,5 млн євро.

Завдяки цій угоді ВПО зможуть отримати пільгові кредити на прийняте в експлуатацію житло у сумі приблизно 40 тисяч євро у гривневому еквіваленті строком на 20 років під пільгові умови – 3 % річних у гривні із розрахунку 63 кв. м загальної площі на сім'ю, повідомляє Мінреінтеграції.

Голова Всеукраїнської асоціації переселенців Руслан Калінін:

Нагадую, що гроші Україні даються у вигляді безповоротного гранту, і потрібно прийняти незаперечний факт – представники банку KfW хочуть контролювати всі процеси. Це гроші німецьких платників податків. Для контролю і вибирається незалежний міжнародний консультант.

Відбір учасників відбуватиметься рандомним методом. Тобто шляхом вибору випадкових чисел. Конкретний механізм відбору буде представлений міжнародним консультантом. За попередньою інформацією, за процесом можна буде спостерігати онлайн. Українська сторона не буде мати ніякого відношення до відбору учасників. Це обов'язкова умова німецького банку і не підлягає обговоренню.

Обмеження кредиту – 20 тис. євро.

Голова всеукраїнської асоціації переселенців Руслан Калінін:

Для тих, хто критикує донорів за виставлення своїх умов, хочеться нагадати: Німеччина – один із найбільших донорів для України. Усі гранти видаються безповоротно. Банк KfW – фактично єдиний донор, який фінансує житлові програми для переселенців. І саме програми. Це багаторічна підтримка УФСІ для будівництва тимчасового житла для переселенців у шести областях. Це новий проєкт будівництва житла для переселенців у Краматорську і Сєвєродонецьку. І це нова іпотечна програма під 3 %. Тому цілком нормально приймати їхні умови і сказати їм за це «велике спасибі».

Гід з державних послуг допоможе ВПО та українцям із ГОТ знайти необхідну інформацію ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

На порталі «Дія» запрацював Гід з державних послуг. Внутрішньо переміщені особи (ВПО) та громадяни України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, можуть знайти в цьому гіді деталізовану інформацію про послуги, які надає держава.

Нині на сервісі доступна інформація про понад 1200 державних послуг.

Тут можна знайти актуальну інформацію про те, як отримати державну допомогу особам, позбавленим свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією Російської Федерації з політичних мотивів, як стати на облік внутрішньо переміщеної особи, як отримати житло для тимчасового проживання, як оформити документи державного зразка, якщо людина проживає на ТОТ, як отримати пільговий кредит ВПО, учасникам АТО та ООС на придбання житла тощо.

Крім того, там деталізовано строки, вартість та куди звертатися в разі відмови у наданні послуг.

Дані в Гіді постійно оновлюються, і невдовзі на портал «Дія» буде перенесено 100 % державних послуг в Україні.

Парламент ратифікував угоду з урядом Німеччини щодо залучення 25,5 млн євро для забезпечення житлом ВПО ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Верховна Рада України 2 грудня ратифікувала угоду між урядом України і урядом Німеччини щодо залучення 25,5 млн євро від німецького державного банку розвитку KfW (нім. Kreditanstalt für Wiederaufbau – Кредитна установа для відбудови) на надання пільгових кредитів на житло для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Завдяки цій угоді ВПО зможуть отримати пільгові кредити на прийняте в експлуатацію житло в сумі приблизно 40 тис. євро у гривневому еквіваленті строком на 20 років під пільгові умови – 3 % річних у гривні із розрахунку 63 кв. м. загальної площі на сім'ю.

Заступниця міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Інна Голованчук:

Водночас як звичайна ринкова відсоткова ставка за наявними кредитами може сягати до 25 % річних у гривні, домогосподарства, які мають на це право, можуть отримати кредити за державною кредитною програмою під близько 3 % річних. У рамках реалізації угоди у найближчі два роки планується забезпечити житлом приблизно 680 сімей або 1768 осіб із ВПО.

МОН обговорює запровадження пілотного проєкту щодо безоплатного навчання на підготовчих курсах абітурієнтів із ТОТ ([Міністерство освіти і науки України](#)).

25 листопада 2020 р. за участю заступника міністра освіти і науки України Андрія Вітренка відбулося друге засідання робочої групи з питань функціонування на базі українських закладів вищої освіти підготовчих курсів до вступу на навчання осіб із тимчасово окупованих територій АР Крим і Донбасу.

Заступник міністра освіти і науки України Андрій Вітренко:

Передбачається, що особи з тимчасово окупованих територій Донбасу та АР Крим та території населених пунктів на лінії зіткнення зможуть за

бажанням разово скористатися правом на безоплатне навчання зі стипендіальним забезпеченням на підготовчих курсах закладів вищої освіти тривалістю до одного року з наступним вступом до закладів вищої освіти як внутрішньо переміщені особи. Наразі пілотний проєкт перебуває на стадії обговорення та опрацювання. За результатами його впровадження буде підготовлено нормативно-правовий акт, що деталізуватиме та встановлюватиме окремий порядок призначення й виплати соціальних стипендій слухачам спеціальних підготовчих курсів.

(...) Робоча група МОН напрацьовує механізми щодо запровадження соціальних стипендій для слухачів підготовчих курсів з ТОТ.

Відбулась презентація спеціальної доповіді Уповноваженого ВРУ з прав людини «Реалізація права ВПО на житло» ([Благодійний фонд «Право на захист»](#)).

24 листопада в рамках проєкту Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень» в онлайн-форматі відбулась Презентація спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Людмили Денісової «Реалізація права внутрішньо переміщених осіб на житло».

У заході взяли участь міжнародні експерти та дослідники у сфері прав людини, представники міжнародних організацій та омбудсмени, народні депутати, члени уряду та профільних комітетів ВРУ.

Координаторка з адвокації БФ «Право на захист» Еліна Шишкіна:

Право внутрішньо переміщених осіб на житло і можливість його реалізувати, а також виплата компенсації за пошкоджене або зруйноване внаслідок збройного конфлікту житло є і повинно залишатися ключовими елементами державної політики.

Розвиток жіночого підприємництва – це шлях до економічної самостійності та соціальної захищеності наших жінок ([Урядовий портал](#)).

Пілотний проєкт «Рука допомоги» впроваджувався Міністерством соціальної політики України за підтримки Світового банку для допомоги вимушеним переселенцям та членам малозабезпечених сімей у виході зі стану бідності шляхом надання поворотної безвідсоткової допомоги для відкриття власного бізнесу.

Середній розмір допомоги становив 60–70 тис. грн, а повертати її можна було в тому числі за рахунок сплати податків. Приблизно такі самі кошти могли отримати діючі підприємства за створення нових робочих місць і працевлаштування на них осіб із зазначених категорій.

Експеримент реалізовувався протягом 2017–2019 рр. у трьох областях – Харківській, Львівській та Полтавській – і окремих об'єднаних територіальних громадах Житомирської, Донецької, Чернігівської областей.

Під час пілотного проекту підприємцями стали 237 малозабезпечених безробітних та вимушених переселенців. За три роки лише 19 із них припинили підприємницьку діяльність, що становить усього 8 %.

(...) Станом на 1 листопада 2020 р. вони вже сплатили 9,2 млн грн податків, зборів та ЄСВ, що становить понад 60 % отриманих для старту власного бізнесу державних коштів. Водночас близько 20 % учасників уже повернули мікрокредити в повному обсязі. Половина з них – достроково.

Сфери діяльності учасників проекту – найрізноманітніші: від автосервісу до виготовлення меблів, одягу і взуття, від виробництва продуктів харчування до лісового господарства і виконання висотних робіт. А середній місячний дохід коливається в межах 25–150 тис. грн, тож із бідністю вони точно розпрощались.

Гарні результати демонструють і підприємства, що взяли участь у проекті на умовах створення нових робочих місць і працевлаштування на них безробітних. Отримавши від держави 6,4 млн грн, 92 підприємства створили 244 нових робочих місця і працевлаштували на них малозабезпечених безробітних, вимушених переселенців і учасників АТО.

Понад 270 квартир для проживання майже 800 внутрішньо переміщених осіб (ВПО) придбали з 2017 по 2019 рік в Україні (DW.COM).

Заступниця міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Інна Голованчук:

Уже чотири роки поспіль мінреінтеграції реалізує програму забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб. Із 2017 до 2019 р. придбано понад 270 квартир для проживання майже 800 внутрішньо переміщених осіб. За результатами 2020 р. планується купити 85 квартир у співфінансуванні з місцевою владою. Сумарно це покриває потребу в житлі для 260 переміщених осіб.

На наступний рік у проекті державного бюджету на забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб передбачено 125 млн грн, що дасть змогу забезпечити закупівлю приблизно 325 об'єктів житла. Але ми наразі вивчаємо для себе можливість у рамках цієї субвенції проспівфінансувати об'єкти нерухомості, які будують для внутрішньо переміщених осіб. Звісно, для цього необхідно зробити суттєві зміни до нормативної бази, що, відповідно, може зайняти деякий час. Однак, можливо, з наступного року ми змінимо формат із закупівлі побудованого житла на фінансування будівництва. Мені здається, такий підхід також доцільний із точки зору ефективності використання бюджетних коштів щодо забезпечення житлових прав ВПО.

У державній програмі пільгового кредитування для придбання квартир уже зареєструвалося 16 тисяч сімей внутрішньо переміщених осіб із Донбасу та Криму (УНН).

Голова Комітету ВРУ з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій Дмитро Лубінець:

Зараз у нас діють дві програми. Це програма забезпечення житлом ВПО, така, як «Доступне житло», та програма пільгового кредитування учасників АТО (ООС. – Ред.) та ВПО. Можу сказати, що при розрахунках державного бюджету на 2021 р. абсолютно недостатньо коштів було закладено на ці дві програми. Перша програма передбачає сплату державою 50 % вартості будівництва або придбання житла. Є також можливість додаткового кредитування в банку для сплати частини вартості будівництва або придбання доступного житла. І друга програма – це надання ВПО державного кредиту для придбання квартири або одноквартирного житлового будинку під 3 % річних. Обидві програми є абсолютно логічними й правильними. Ну а програма пільгового кредитування викликала неабиякий інтерес із боку внутрішньо переміщених осіб. На сьогодні в цій програмі зареєструвалося 16 тисяч сімей.

На фінансування цієї програми в рік потрібно виділяти не менш ніж мільярд гривень, щоб через деякий час повністю забезпечити потреби, принаймні, 16 тисяч сімей.

Ми будемо вимагати, разом із (Уповноваженою ВР з прав людини. – Ред.) Людмилою Денісовою, щоб у Держбюджеті були виділені видатки на ці дві дуже важливі програми.

Проекти з відновлення регіону

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та уряд України підписали сьогодні три кредитні угоди загальною сумою у 640 млн євро задля підтримки сталого зростання України та добробуту її громадян ([European Investment Bank](#)).

Президент ЄІБ Вернер Хойєр:

Ми в ЄІБ пишаємося своїм внеском у соціальний та економічний розвиток України на підтримку політики Європейського Союзу в країні. Сьогодні ми інвестуємо 640 млн євро у ремонт та модернізацію інфраструктури, що постраждала від конфлікту на Сході України; у покращення якості та надійності громадського транспорту у майже 20 містах України; а також у модернізацію 183 км автомобільних доріг у Луганській області.

Наші проекти спрямовані на ті регіони України, які постраждали від збройного конфлікту, та допомагатимуть їхньому відновленню. Відбудовані школи, лікарні, дитячі садки та інші адміністративні будівлі на Сході України, а також покращені дороги в Луганській області полегшать життя для 13,7 млн людей.

Кредит у розмірі 340 млн євро допоможе відновити інфраструктуру та покращити умови для життя та ведення бізнесу у постраждалих від

конфлікту регіонах на Сході України, а також тих областях, що приймають у себе значну кількість внутрішньо переміщених осіб. На муніципальному рівні фінансування отримують кілька сотень малих та середніх проєктів, спрямованих на відновлення соціальної інфраструктури, поліпшення комунальних послуг, ремонт пошкоджених адміністративних будівель та покращення ключової соціальної інфраструктури, включаючи лікарні, школи, дитячі садки, поштові відділення, вуличне освітлення, каналізаційні системи, а також муніципальний транспорт та відповідну транспортну інфраструктуру. Кредит принесе користь для 13,7 мільйонів людей, стимулюватиме регіональний розвиток та сприятиме швидшому економічному зростанню в Україні.

Завдяки кредиту підконтрольні Україні території Донецької та Луганської областей, сусідні Харківська, Дніпропетровська, Херсонська та Запорізька області, а також міські ради в інших регіонах України, що приймають у себе значну частину внутрішньо переміщених осіб (ВПО), отримують практичну підтримку для пом'якшення наслідків конфлікту.

Цей кредит доповнює Надзвичайну кредитну програму для відновлення України – довгострокову інвестицію загальною сумою у 200 млн євро, що спрямована на відбудову об'єктів критично важливої інфраструктури. З її допомогою вдалося підтримати та відновити 246 місцевих інфраструктурних об'єктів. Упродовж 2014–2020 рр. Програма покращила умови життя для понад 5,4 млн жителів України, серед яких 700 тис. ВПО та інших вразливих соціальних груп.

ЄІБ інвестує 100 млн євро в модернізацію 183 км автомобільних доріг у Луганській області. Перевагами сучасної траси за маршрутом Троїцьке – Северодонецьк – Старобільськ скористаються жителі регіону та місцеві підприємства.

Інвестиції від банку ЄС покращать дорожнє сполучення з Луганською областю, де проживає близько 2 млн людей.

Мінреінтеграції разом з Мінцифри працюють над відкриттям центру підтримки підприємців «Дія.Бізнес» у Краматорську ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Центр підтримки підприємців «Дія.Бізнес» у Краматорську має на меті збільшити кількість зареєстрованих підприємців в Україні.

Заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації Снавер Сейтхалієв:

Ми вже мали розмову з Міністерством цифрової трансформації, щоб найближчим часом у Краматорську відкрити центр підтримки підприємців «Дія. Бізнес», який буде точкою опори для бізнесу в Україні. Такі центри вже є в Харкові і Миколаєві. Тому з нашого боку ми готові підтримувати такі

ініціативи, щоб аналогічні центри відкривалися, в тому числі, й на Донеччині й Луганщині.

Мінреінтеграції спільно з Міністерством розвитку громад та територій працюють над створенням інформаційно-аналітичного проталу економічного розвитку Донеччини і Луганщини, в рамках якого буде розроблена система даних для розвитку регіону.

В Україні діє програма «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України» за підтримки Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) ([Економічна правда](#))..

Кредитні кошти спрямовуються на відновлення чи реконструкцію дитсадків, шкіл, бібліотек, лікарень, адміністративних та громадських будівель у Донецькій, Луганській, Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській, Київській, Полтавській та Херсонській областях.

Саме в цих регіонах мешкає найбільше переселенців, які вже скористалися або незабаром скористаються перевагами програми.

Європейський інвестиційний банк допомагає громадам Луганщини створювати комфортні та безпечні умови життєдіяльності ([Станично-Луганська районна державна адміністрація](#)).

Відновлювати об'єкти соціальної інфраструктури громадам Луганщини допомагає Проект «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України», який реалізується за кошти Європейського інвестиційного банку. Завдяки цій Програмі громади мають можливість залучити додаткові ресурси на розвиток своїх територій.

У Луганській області за кошти ЄІБ реалізується 40 проєктів на загальну суму понад 400 млн грн, завдяки чому відбудовуються заклади освіти (64 % від загальної суми коштів), охорони здоров'я (12 %), об'єкти водопостачання та водовідведення (11 %), адміністративні будівлі (5 %), гуртожитки (2 %), будуються котельні на об'єктах соціальної сфери (5 %).

До кінця року очікується, що на реалізацію проєктів буде використано близько 80,0 млн грн, що суттєво перевищує (у 3,5 раза) освоєння коштів у 2018–2019 рр. (...).

Із жовтня 2020 р. розпочаті роботи з капітального ремонту приміщень будівлі гуртожитку Северодонецького коледжу культури і мистецтв імені Сергія Прокоф'єва.

Також ЄІБ погоджено результати закупівель робіт, технічного нагляду за трьома проєктами Луганської області. Один із них – проєкт із реконструкції частини гуртожитку по вул. Студентській, 28-а, м. Рубіжне, загальною вартістю 7,24 млн грн. Зокрема, передбачена реконструкція четвертого поверху будівлі під розміщення 12 двокімнатних квартир для родин внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців та соціально незахищених верств населення.

Опікування населенням тимчасово окупованих територій

Представник Уповноваженого з дотримання прав жителів АР Крим та м. Севастополя Ірина Верігіна взяла участь у робочій зустрічі щодо стану інтеграції студентів-випускників ЗВО з тимчасово окупованої території України ([Уповноважений Верховної Ради України з прав людини](#)).

Представник Уповноваженого з дотримання прав жителів АР Крим та м. Севастополя Ірина Верігіна спільно з Регіональними представниками Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в АР Крим та м. Севастополь Февзі Каракашем та Артемом Ковалем узяли участь у робочій зустрічі щодо стану інтеграції студентів-випускників закладів вищої освіти з тимчасово окупованої території України та їхніх намірів у розбудові й відновленні тимчасово окупованого півострова.

Зустріч відбулась за ініціативи представників громадської організації «Десяте квітня» в рамках проекту «Захист внутрішньо переміщених осіб та розширення можливостей спільнот Півдня України», за участі керівників освітніх центрів «Крим – Україна» закладів вищої освіти міста Херсон.

Учасники зустрічі наголосили на необхідності продовжувати політику інформування жителів тимчасово окупованої території України АР Крим про можливість та необхідність отримання освіти та роботи саме на території материкової частини України. Також обговорили проблеми, з якими стикаються випускники ЗВО з тимчасово окупованого півострова.

Учасники заходу домовилися про подальшу співпрацю щодо вирішення актуальних проблем студентів та випускників ЗВО.

На контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) на лінії розмежування з тимчасово непідконтрольними територіями планують проводити безкоштовне тестування на COVID-19 ([Інтернет-газета «Життя»](#)).

Заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Інна Голованчук:

Якщо говорити про послуги, які надаються та будуть надаватися в медичному пункті сервісного центру, планується там проводити безкоштовне тестування на COVID-19.

Один сервісний центр уже працює в Щасті (Луганська обл.). У грудні аналогічний центр буде відкритий на КПВВ в Новотроїцькому (Донецька обл.), а також модернізований на Чонгарі (Херсонська обл.) біля адмінкордону з окупованим Кримом. У наступному році багатофункціональні сервісні центри з'являться на всіх КПВВ. За словами заступника міністра, процедура тестування проходитиме відповідно до алгоритму дій, який буде напрацьований за наданими послугами на «первинці» в медичному кабінеті такого сервісного хаба.

Буде проводитися тестування на в'їзді, Якщо продовжуватимуться карантинні обмеження. Поки не скажу, це буде для всіх або тільки для тих, хто буде мати відповідні симптоми, але це точно буде.

Робоча група МОН напрацьовує механізми щодо запровадження соціальних стипендій для слухачів підготовчих курсів з тимчасово окупованих територій ([Міністерство освіти і науки України](#)).

(...) У рамках співпраці МОН надає актуальну інформацію щодо освітнього законодавства та змін до нього для ефективного консультивання заявників. Урядовий контактний центр, зі свого боку, забезпечує стабільне функціонування «гарячої лінії», а на час вступної кампанії – належну технічну організацію роботи із заявниками, зокрема в приміщенні МОН, а Фонд «Відкрита політика» – передачу технічного/програмного оснащення робочих місць консультантів «гарячої лінії».

На «гарячій лінії» з освіти надаються консультації жителям тимчасово непідконтрольних Україні територій, територій уздовж лінії розмежування та Криму щодо спрощеної процедури вступу через освітні центри «Донбас – Україна» та «Крим – Україна», а також щодо отримання дистанційної середньої освіти в Україні.

За період з 11 лютого до 31 жовтня 2020 р. на «гарячу лінію» надійшло 7733 звернення, на які фахівцями центру надано консультації та роз'яснення, органам влади надіслано на розгляд 214 звернень.

Також наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2020 № 1369 утворено робочу групу, яка займається питанням безоплатного навчання осіб із непідконтрольних територій зі стипендіальним забезпеченням на спеціальних підготовчих курсах на базі українських закладів вищої освіти з наступним вступом на навчання, розробленням програми таких курсів.

Міністерство освіти планує започаткувати спеціальні підготовчі курси на базі українських вишів для дітей, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території та населені пункти на лінії зіткнення ([Освіта.ua](#)).

Планується, що такі курси будуть безоплатними та супроводжуватимуться соціальним стипендіальним забезпеченням для слухачів. Випускники курсів матимуть можливість наступного вступу до закладів освіти.

Робота з організації курсів здійснюється в рамках реалізації заходів підтримки жителів тимчасово непідконтрольних Україні територій з питань спрощеної процедури вступу до університетів.

Фінансування програми відбувається за рахунок державних і частково міжнародних коштів.

У 2021 році буде затверджено Стратегію економічного розвитку Донеччини і Луганщини та відкрито ще вісім сервісних центрів на КПВВ ([Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України](#)).

Про це заявив заступник міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ігор Яременко під час круглого столу «Соціально-економічні аспекти реінтеграції», організованого телеканалом «Дом».

Одна з найбільш важливих амбіцій для Мінреінтеграції полягає в тому, аби показати людям із тимчасово окупованих територій, що вони громадяни України з такими самими правами, як і всі. Саме тому у 2021 р. міністерство продовжить роботу з покращення сервісів та умов життя людей, які проживають уздовж лінії дотику та на ТОТ.

Крім того, міністерство планує також максимально залучати дітей з окупованих територій до навчання в закладах вищої освіти на підконтрольній уряду території України.

1 грудня цього року на контрольному пункт в'їзду-виїзду «Щастя», що на Луганщині, почало працювати Щастинське бюро правової допомоги Старобільського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги ([Міністерство юстиції України](#)).

Тепер громадяни України, як ті, що живуть на підконтрольній уряду території, так і ті, які приїжджають із тимчасово окупованих територій, можуть отримати безоплатну правову допомогу на контрольному пункті в'їзду-виїзду «Щастя». Щастинське бюро правової допомоги «переселилося» в сучасний багатофункціональний сервісний центр, створений біля нового КПВВ у місті Щастя.

Директор Старобільського місцевого центру з надання БВПД Артем Ткаченко:

Люди, які сьогодні перебувають на тимчасово окупованій території, опинилися в складній життєвій ситуації. Ми мусимо зробити все можливе, щоб, перетинаючи лінію розмежування, громадяни мали змогу вирішити свої проблеми, отримавши безоплатну правову допомогу. Уже на КПВВ вони мають бачити, що ми їх чекаємо і не байдужі до їхніх труднощів.

Загалом за дев'ять місяців цього року в місцеві центри з надання БВПД та бюро правової допомоги в Луганській області звернулися понад 700 внутрішньо переміщених осіб. Серед основних питань – отримання документів і свідоцтв громадянина України, оформлення спадщини, щодо пенсійних виплат, установлення фактів народження та смерті на тимчасово окупованих територіях, оскарження дій державних установ (ПФУ, управлінь соціального захисту населення, Ощадбанку та ін.).

З вересня 2016 р., коли почало працювати Щастинське бюро, за правовою допомогою звернулися понад 2,6 тис. громадян. Безоплатна

вторинна правова допомога була надана 122 клієнтам, у тому числі 27 внутрішньо переміщеним особам.

Ініціативи регіональних владних структур та громадських організацій

Регіональні представники Уповноваженого на Одещині обговорили проблеми забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб ([Уповноважений Верховної Ради України з прав людини](#)).

Регіональні представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Одеській області Яна Кузьміна та Валентин Михайлов узяли участь у 46-й координаційній зустрічі міжнародних і неурядових організацій, що опікуються проблемами внутрішньо переміщених осіб.

Учасники обговорили ратифікацію Верховною Радою України Угоди між урядами України та Німеччини щодо залучення 25,5 млн євро від німецького державного банку розвитку KfW для надання пільгових кредитів на житло для внутрішньо переміщених осіб.

У рамках реалізації Угоди, в найближчі два роки планується забезпечити житлом 680 сімей або 1768 ВПО.

У Дніпрі стартував проект із працевлаштування для ВПО ([Карітас Україн](#)).

Із грудня 2020 р. розпочинається проект «Супровід (кейс-менеджмент) із працевлаштування для ВПО та вразливих груп серед місцевого населення, яке постраждало внаслідок збройного конфлікту на Сході України», який буде реалізований БО БФ «КАРІТАС ДОНЕЦЬК» за фінансової підтримки німецької федеральної компанії Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH у рамках роботи уряду Федеративної Республіки Німеччина.

Кременчук отримав 1,8 млн грн на житло АТОвцям та учасникам бойових дій ([Кременчуцький ТелеграфЪ](#)).

Кременчук отримав державну субвенцію в сумі 1 млн 836 тис грн на забезпечення житлом учасників бойових дій. На останньому засіданні виконкому (10 грудня) на цю суму збільшили доходи місцевого бюджету.

Зокрема, гроші призначені для таких категорій громадян, які потребують поліпшення житлових умов:

– 1 млн 132 тис грн – на житло для сімей учасників бойових дій на території інших держав; для осіб з інвалідністю I–II групи з числа УБД на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних із перебуванням у цих державах;

– 704 тис грн – на житло для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи.

Розпорядником цих бюджетних коштів є департамент соціального захисту населення та питань АТО виконавчого комітету Кременчуцької міської ради Полтавської області. Ці категорії належать до тих, які першочергово забезпечуються житлом (безкоштовно).

10 грудня відбулася ознайомча зустріч керівництва міста Лиман з представниками Данської Ради у справах біженців ([Лиманська ОТГ. Офіційний сайт Лиманської міської ради](#)).

На зустрічі представники Данської Ради у справах біженців представили новий проєкт економічного розвитку Східної України, спрямований на підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та осіб, які постраждали від конфлікту в Україні, який буде реалізовуватись за фінансової підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (SDC) та уряду Великої Британії

Мета проєкту: стабілізація життя, досягнення довгострокових рішень шляхом працевлаштування, самозайнятості та отримання доходів, можливостей професійної освіти, зміцнення інституційного потенціалу осіб цієї соціальної категорії.

Присутні обговорили новий проєкт та подальші кроки співпраці й розвитку економічних відносин. Міський голова Олександр Журавльов подякував європейським колегам за допомогу та підкреслив, що громада готова підтримати проєкт і запевнив, що робота Данської ради з питань біженців в Україні є дуже важливою та актуальною.

Сергій Гайдай та представники NRC обговорили стратегію інтеграції ВПО ([Луганська обласна державна адміністрація. Обласна військово-цивільна адміністрація](#)).

Голова Луганської обласної державної адміністрації – керівник обласної військово-цивільної адміністрації Сергій Гайдай узяв участь у панельній дискусії «Довгострокові рішення для ВПО в Україні» в рамках презентації звіту з делегацією Представництва Норвезької ради у справах біженців в Україні.

Голова Луганської обласної державної адміністрації – керівник обласної військово-цивільної адміністрації Сергій Гайдай:

Луганщина – регіон, що постраждав від збройної агресії, як ніхто, розуміє проблематику вимушених переселенців. На підконтрольній українській владі території області зараз налічується 650 тис. жителів, а кількість внутрішньо переміщених осіб – майже 250 тис.

У скрутні часи область може розраховувати на власний бюджет та фонд регіонального розвитку.

Ми разом з Мінреінтеграції маємо план на будівництво котеджного містечка поблизу Сєверодонецька. Зараз ми будемо проводити тендери, а добудуємо до кінця наступного року.

З початку року в Донецькій області збільшився розмір пенсії з 3987 грн до 4435 грн або на 11 % ([Головне управління Пенсійного фонду України в Донецькій області](#)).

За результатами роботи в управлінні Пенсійного фонду України в Донецькій області у 2020 р. забезпечено своєчасне нарахування та виплату пенсій 817,2 тис. пенсіонерам, у тому числі 275,9 – з числа внутрішньо переміщених осіб (загальна облікова чисельність пенсіонерів 1,3 млн осіб, з яких 529,8 тис. – внутрішньо переміщені особи).

З початку року призначено 17,5 тис. нових пенсій, проведено 37,4 тис. індивідуальних перерахунків пенсій, 2483,8 тис. масових перерахунків, що зумовило зростання розміру пенсії з 3987 грн до 4435 грн або на 11 %.

Начальник головного управління обласного Фонду провела пресбрифінг про проведення на Луганщині перерахунку пенсійних виплат з 1 грудня 2020 року ([Головне управління Пенсійного фонду України в Луганській області](#)).

(...). 08 грудня в Луганській обласній державній адміністрації начальник головного управління Пенсійного фонду України в Луганській області Ольга Шарунова провела пресбрифінг на тему: «Про проведення в області з 1 грудня 2020 року перерахунку пенсійних виплат».

За словами очільниці Фонду області, станом на 01.12.2020 пенсійні виплати на Луганщині отримують 331,4 тис. осіб, у тому числі 143,7 тис. внутрішньо переміщених осіб.

В Ірпені стартував конкурс дитячих малюнків «Різдвяна листівка» ([Регіональне інформаційне агентство ІТВ](#)).

Ірпінська благодійна організація «Фундація добрих справ» спільно з фондом Juntos por la vida (Валенсія, Іспанія) проводить в Ірпені онлайн-конкурс дитячих малюнків «Різдвяна листівка».

За підтримки фундації Juntos por la vida в Ірпені реалізуються різноманітні проєкти для дітей із родин вимушених переселенців та із соціально незахищених сімей. Зокрема, фундація фінансувала діяльність організованого Громадським центром для ВПО літнього табору «Країна Щасливія».

Судді адміністративної юрисдикції обговорили засоби захисту соціальних прав внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп у світлі Європейської соціальної хартії й інших стандартів Ради Європи ([Офіс Ради Європи в Україні](#)).

25 листопада 2020 р. у співпраці з Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду відбувся вебінар «Захист соціальних прав внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп: Європейська соціальна хартія, інші стандарти Ради Європи й практика адміністративних судів в Україні».

В. о. голови Офісу Ради Європи в Україні Олена Литвиненко:

Сьогоднішній захід об'єднав відомих фахівців та експертів національного та міжнародного рівня з метою обговорення особливостей захисту соціальних прав внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення на підставі міжнародних стандартів та досвіду, який наразі існує в державах-учасницях Ради Європи. Національні суди відіграють провідну роль у забезпеченні прав і свобод людини, зокрема, на підставі положень Європейської конвенції з прав людини та практики Європейського суду з прав людини. Але в темі захисту соціальних прав надважливим залишається практика застосування положень Європейської соціальної хартії та висновків Європейського комітету із соціальних прав.

Президент Європейського комітету із соціальних прав пан Джузеппе Пальмізано:

В українському контексті ми чітко бачимо, як соціальні та економічні права можуть бути взаємопов'язані з цивільними та політичними правами. Я маю тут на увазі рішення Європейського суду з прав людини у справах «Бурмич та інші проти України» та «Жовнер/Іванов», які стосуються невиконання або затримки у виконанні національних судових рішень в Україні. Вони пов'язані, серед іншого, з ефективним наданням соціальних послуг/пільг.

Під час вебінару було презентовано курс HELP Ради Європи з питань внутрішнього переміщення та тренінгову програму для суддів із тематики Європейської соціальної хартії та застосування практики Європейського комітету із соціальних прав.

Програма надання фінансової допомоги для підтримки функціонування мікробізнесу та самозайнятості в умовах епідеміологічної ситуації, пов'язаної з розповсюдженням коронавірусу Covid-19 та введенням карантинних заходів (<https://lap.drc.ngo/title/micro-covid>).

Данська рада у справах біженців – Данська група з розмінування (DRC-DDG) за фінансової підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (SDC) і уряду Великої Британії надає фінансову допомогу власникам мікробізнесу та самозайнятим особам на території Донецької та Луганської областей для підтримки функціонування та адаптації їхньої бізнес-діяльності/самозайнятості в умовах поточної епідеміологічної ситуації, пов'язаної з поширенням коронавірусу COVID-19 та введенням карантинних обмежень у країні.

Учасники програми: внутрішньо переміщені особи (ВПО), а також місцеві жителі, що зареєстровані та проживають на підконтрольних уряду України територіях Донецької та Луганської областей. Допомога надається тим, чия економічна активність постраждала або перестала функціонувати внаслідок епідеміологічної ситуації в країні, пов'язаної з поширенням коронавірусу COVID-19 та введенням карантинних обмежень.

Програма передбачає надання фінансової допомоги в розмірі до 1000,00 дол. США в залежності від наслідків для мікробізнесу та самозайнятості, пов'язаних із COVID-19, бізнес-ідеї, а також від індивідуальних потреб заявника (допомога буде перераховуватися на банківський рахунок в українській валюті за курсом, актуальним на дату перерахування допомоги).

Посол В. Сарапінас відвідав Херсонську область, КПВВ «Каланчак» і «Чаплинка» ([Посольство Литовської Республіки в Україні](#)).

Першого грудня на запрошення Постійного представника Президента України в Автономній Республіці Крим Антона Кориневича Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Вальдемарас Сарапінас відвідав місто Херсон і Херсонську область, КПВВ «Каланчак» і КПВВ «Чаплинка» на адміністративній межі з тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим. Посол зустрівся з керівництвом Херсонської області, Херсонського прикордонного загону Державної прикордонної служби України, з кримчанами, внутрішньо переміщеними особами з Кримського півострова та представниками кримськотатарського народу.

БФ «Право на захист» за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» 18 листопада провів захід, покликаний допомогти громадам отримати субвенцію на забезпечення житлом ВПО ([Благодійний фонд «Право на захист»](#)).

Захід відбувся у форматі онлайн-консультації. Його учасниками були представники 50 об'єднаних територіальних громад Дніпропетровської та Запорізької областей.

На заході було розглянуто порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що дасть можливість громадам створити фонд тимчасового житла для проживання ВПО.

Керівниця офісів БФ «Право на захист» у Дніпрі та Запоріжжі Мирослава Сущенко:

Практика отримання державної субвенції існує, і вона чимала. Кожна громада має можливість отримати грошову допомогу від держави на придбання житла для ВПО. Тут головне – це правильно визначити пріоритети, розрахувати власні сили та написати проекти пропорційно до можливостей громади, аби отримати відповідну субвенцію. Так, наприклад, у поточному році за рахунок коштів субвенції було придбано 10 квартир у Краматорську, вісім – у Покровську, та один будинок у місті Приморськ

Запорізької області. Нехай це лише один будинок, але все одно це крок до вирішення житлового питання бодай однієї соціально-незахищеної родини переселенців. Я закликаю громади брати участь у конкурсі на отримання державної субвенції для соціально-економічного розвитку територій.

У Маріуполі нежитлові приміщення перепланують у комфортабельні квартири для переселенців ([Маріупольська міська рада](#)).

У Маріуполі реалізується масштабний проєкт перепланування нежитлових приміщень у комфортабельні квартири. Ремонтні роботи проходять проспектом Нікопольським, 137. Уже навесні 2021 р. ключі від них отримають «нові маріупольці» серед внутрішньо переміщених осіб. Проєкт реалізується за фінансової підтримки Українського фонду соціальних інвестицій – 5,2 млн грн.

Заступник міського голови Михайло Івченко:

Маріуполь приділяє велику увагу питанням забезпечення житлом переселенців. У цьому напрямі місто веде системну роботу. Як результат – уже 222 сім'ї отримали ключі від квартир. Ми впевнені, що вони зможуть почати нове щасливе життя в нашій маріупольській сім'ї і разом з нами розвивати місто. Отримання нових квартир буде визначатися в порядку черги за бальною системою.

Відбулося урочисте відкриття відремонтованої в рамках Національного проєкту «Велике будівництво» Севродонецької школи № 13 ([Луганська обласна державна адміністрація](#)).

Для ремонту було залучено майже 19 млн грн. На ці кошти виконано термомодернізацію школи: утеплено фасад будівлі, замінено вікна, двері, систему опалення. Крім того, укладено плитку на прилеглий території, встановлено підйомник для учнів з обмеженими можливостями, сучасні системи пожежної сигналізації та оповіщення.

У середній загальноосвітній школі I-III ступенів № 13 міста Севродонецька навчається 277 учнів, організовано інклюзивне навчання для трьох учнів. У школі навчаються діти пільгових категорій: внутрішньо переміщені особи, діти з багатодітних родин, учні, батьки яких мають статус учасників бойових дій, діти учасників АТО, діти-сироти, позбавлені батьківського піклування, діти з малозабезпечених родин, діти з інвалідністю та діти з родин, які постраждали внаслідок катастрофи на ЧАЕС. Для учнів 1-4 класів організовано безкоштовне харчування.

У громадах-партнерах Проєкту УФСІ VI продовжується реалізація програми «Сприяння працевлаштуванню ВПО та місцевих мешканців». Протягом жовтня у семи громадах-партнерах Проєкту «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури. УФСІ VI» відбулися очні тренінги для безробітних внутрішньо переміщених осіб, місцевих мешканців та молоді ([УФСІ \(Український фонд соціальних інвестицій\)](#)).

За менторської підтримки досвідчених тренерів учасники програми розробили свої тренінги і проводять їх для жителів своїх громад, зокрема, і для внутрішньо переміщених осіб.

Під час тренінгів учасники серед членів громад та вимушених переселенців отримують знання і відпрацьовують навички подолання психологічних бар'єрів та ефективної самопрезентації під час співбесіди, аналізу власного потенціалу, складання резюме та інші навички, корисні під час пошуку роботи. Особлива увага приділяється формуванню активної позиції серед переселенців щодо пошуку роботи.

Учнівську молодь знайомлять з найбільш затребуваними і перспективними професіями та способами їхнього вибору, учать формуванню позитивного ставлення до свого майбутнього, надають допомогу у визначенні здібностей. Усе це сприяє підвищенню рівня внутрішньої мотивації для досягнення власних життєвих цілей.

Покровська міська рада створила чергу – облік громадян, які потребують надання житлових приміщень із фонду тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб ([Pokrovska.City](#)).

Інспектор сектора управління майном житлово-комунального відділу Покровської міської ради Ольга Титова:

Внутрішньо переміщені особи можуть надавати документи до центру надання адміністративних послуг (...). Щомісяця комісія розглядатиме документи, і за результатами нарахованих балів будуть прийматися рішення щодо надання житла. У користування будуть надаватися квартири, на які тимчасові власники отримують ордер. Внутрішньо переміщені особи зможуть там проживати, доки не придбають власне житло, або не втратять статус ВПО.

Пріоритет у виділенні житла буде надаватися громадянам, які набрали найбільшу кількість балів – неповним сім'ям, родинам з неповнолітніми дітьми, багатодітним родинам, особам, які втратили працездатність, постраждалим унаслідок бойових дій, інвалідам бойових дій, постраждалим унаслідок аварії на ЧАЕС тощо. Розглядатимуться також клопотання від підприємств, установ, організацій у галузі медицини, освіти, науки, спорту, а також державних та місцевих органів самоврядування. Із переліком необхідних документів можна ознайомитися на сайтах виконкому або центру надання адміністративних послуг.

Протягом січня–жовтня 2020 року послуги служби зайнятості Полтавської області отримали 437 внутрішньо переміщених осіб ([Полтавський обласний центр зайнятості](#)).

Полтавський обласний центр зайнятості сприяв працевлаштуванню 93 внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Кожний четвертий безробітний із ВПО працевлаштований за направленням служби зайнятості у сільському господарстві, лісовому та

рибному господарстві та переробній промисловості, 12,9 % – в оптовій та роздрібній торгівлі, 8,6 % – в освіті, 7,1 % – в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги, по 5,7 % – у будівництві, у тимчасовому розміщенні й організації харчування (...).

За направленням служби зайнятості професійне навчання проходили 15 безробітних ВПО. У громадських та інших роботах тимчасового характеру взяли участь 20 осіб цієї категорії.

Станом на 1 листопада 2020 р. статус безробітного мали 152 ВПО, з них 108 осіб отримували допомогу з безробіття, середній розмір якої становив 2 975 грн).

Протягом січня–жовтня 2020 року отримували послуги служби зайнятості Кіровоградської області 224 внутрішньо переміщені особи ([mistaUA](#)).

Служба зайнятості Кіровоградської області сприяла працевлаштуванню 38 внутрішньо переміщеним особам (ВПО). За видами економічної діяльності, за направленням служби зайнятості кожен четвертий серед безробітних ВПО був працевлаштований у сільському господарстві, кожен шостий у переробній промисловості, кожен восьмий в торгівлі і ремонті автотранспортних засобів, кожен десятий у державному управлінні, освіті, у сфері адміністративного і допоміжного обслуговування та ін.

За направленням служби зайнятості професійне навчання проходило четверо безробітних серед ВПО. У громадських та інших роботах тимчасового характеру взяли участь дев'ять осіб. Станом на 1 листопада 2020 р. статус безробітного мали 78 ВПО, із них 51 особа отримувала допомогу з безробіття (середній розмір якої становив 2 675 грн). Безробітними серед переселенців є, у переважній більшості, представники жіночої статі (69,2 %).

У будівлі військово-цивільної адміністрації відбулося вручення ключів від квартир внутрішньо переміщеним особам у місті Авдіївка Донецької області ([Військово-цивільна адміністрація міста Авдіївка Донецької області](#)).

Це стало можливим завдяки реалізації програми «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на Сході України», на умовах 70 % на 30 % з державного та місцевого бюджетів відповідно, для купівлі квартир для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Пологівська ОТГ – учасник проєкту «Внутрішньо переміщені особи та приймаючі громади: розбудова толерантності через діалог» ([Пологівська міська рада Запорізької області](#)).

Проект передбачає застосування методології мобілізації громад для розширення можливостей у чотирьох областях України – Запорізькій, Харківській, Полтавській, Київській, оскільки саме використання цієї методології сприяє подоланню нерівності, залученню всіх членів громади до процесів прийняття рішень щодо надання послуг, розвитку на місцевому рівні та відновленню безпеки громади, а також вирішенню ситуацій, під час яких жінки різних цільових аудиторій стикаються з різноманітними формами дискримінації. Методологія мобілізації громад допомагає вразливим жінкам і чоловікам розуміти свої права, розбудовувати власний потенціал, посилювати зв'язки з іншими членами громади і визначати пріоритетні заходи, що сприятимуть дотриманню їхніх прав.

У Запорізькій області проєкт реалізується в трьох громадах – Пологівській, Преображенській та Приазовській.

19 листопада відбулася перша установча зустріч відібраних громад із координаторами проєкту, на якій було окреслено подальші кроки співпраці.

Результати дистанційного моніторингу дотримання рівних прав та свобод внутрішньо переміщених осіб в Управлінні соціального захисту населення Новоодеської районної державної адміністрації ([Уповноважений Верховної Ради України з прав людини](#)).

За результатами дистанційного моніторингу встановлено, що станом на 1 листопада 2020 р. на обліку в Управлінні перебуває 137 внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), з них 56 – працездатних осіб, 22 – дитини, 11 – осіб з інвалідністю, 47 – осіб пенсійного віку (...).

Протягом дев'яти місяців поточного року за призначенням державних соціальних допомог до Управління звернулися 53 особи ВПО (без урахування пенсійних виплат), із них отримують державні виплати та допомоги –32 сім'ї (без урахування пенсійних виплат).

За твердженням начальника Управління з'ясовано, що протягом 2020 р. не було припинено або відмовлено ВПО у виплаті грошової допомоги. За 2020 р. звернень (скарг) щодо порушення прав та свобод ВПО до Управління не надходило.

Запорізькі громади вивчають аспекти соціального захисту внутрішньо переміщених осіб ([Запорізька обласна державна адміністрація](#)).

Про можливість залучення коштів державної субвенції на створення фонду тимчасового житла для проживання внутрішньо переміщених осіб йшлося під час тематичного онлайн-семінару, участь у якому взяли керівниця апарату облдержадміністрації Зінаїда Бойко, експерти Запорізького і Дніпропетровського регіональних офісів Програми «U-LEAD з Європою» та представники понад 50 громад двох областей.

Спікери заходу роз'яснили особливості оформлення документів, порядок отримання державної субвенції громадами, що безпосередньо не межують із зоною збройного конфлікту, але приймають переселенців. Не

менш важливими для громад є зменшення до 30 % обсягу обов'язкового співфінансування з місцевого бюджету будь-якого рівня – обласний, міський, районний, селищний чи сільський, а також коштів донорських організацій.

У листопаді понад 7 тисяч криворіжців отримують матеріальну допомогу ([ТРК «Рудана»](#)).

18 листопада на засіданні виконкому підтримали рішення соціального спрямування. У листопаді 7 226 криворіжців отримують матеріальну допомогу з міського бюджету на загальну суму 12,6 млн грн. У Кривому Розі різні види соцдопомоги зараз отримують понад 140 тис. містян.

5 тис. грн отримують діти внутрішньо переміщених осіб, які мають статус дитини, постраждалої внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Таку допомогу вже надали 131 дитині.

Станом на 12 листопада у Волноваському районі враховано 54103 особи, переміщені з тимчасово окупованої території і районів проведення АТО / ООС ([Трибун](#)).

Так, за призначенням або продовженням соціальних виплат із початку конфлікту звернулося 5 450 осіб. 5 367 особам виплата державної допомоги була призначена (продовжена) і одна справа перебуває на доопрацюванні.

За призначенням щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України і районів проведення АТО / ООС, для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, звернулося 26 445 сімей. Призначено адресна грошова допомога (за період конфлікту) 24 364 сім'ям.

Протягом 2020 р. виплачено 34 820 682,73 грн допомоги внутрішньо переміщеним особам.

13 листопада відбулося засідання комісії з переселенцями, на якому було прийнято рішення призначити соціальну допомогу 47 особам.

Переселенці і жителі Донеччини можуть отримати до 350 дол. на перенавчання ([ОстроВ](#)).

Данська Рада у справах біженців – Данська група з розмінування (DRC-DDG) надасть грантову підтримку переселенцям і особам, які постраждали від конфлікту на Донбасі, для придбання нових або поліпшення існуючих професійних навичок.

Учасниками програми можуть стати ВПО, а також місцеві жителі, які зареєстровані і проживають на території Донецької та Луганської областей. Їм надаватиметься благодійна допомога для проходження курсів, тренінгів та отримання професійної освіти.

Приклади грантової підтримки: моушен дизайн, 3d-дизайн і анімація, 3d-візуалізація, веб-дизайн, інтернет-маркетинг, розробка веб-проектів, UI/UX-дизайн, цифрова графіка, SMM-просування, бухгалтерський облік тощо.

Програма передбачає надання індивідуальних грантів у розмірі до 350 дол. США для отримання нових та/або поліпшення існуючих навичок через проходження відповідних курсів професійної освіти (допомога буде перераховуватися на банківський рахунок в українській валюті за курсом, актуальному на дату перерахування допомоги). (...).

Реалізація програми підтримки можлива завдяки Швейцарському агентству з розвитку та співробітництва (SDC) та уряду Великобританії.

Черкащина отримає додаткові 3,3 млн грн на придбання житла категорійним родинам ([Черкаська районна державна адміністрація](#)).

Черкаська область додатково отримає кошти з держбюджету для виплати компенсації на придбання житла пільговій категорії населення. Ідеться про 3,3 млн грн. Це дасть можливість додатково забезпечити власним помешканням чотири сім'ї.

Загалом за рахунок коштів, виділених у 2020 р. з державного бюджету, свої житлові умови покращать 19 сімей, до складу яких входять особи з інвалідністю I-II групи з учасників АТО/ООС та члени сімей загиблих учасників АТО/ООС; п'ять сімей, до складу яких входять учасники АТО – внутрішньо переміщені особи; чотири сім'ї воїнів-інтернаціоналістів.

З початку року майже 900 учасників АТО (ООС) та сотня переселенців скористались послугами Рівненської обласної служби зайнятості ([Рівненський обласний центр зайнятості](#)).

З початку року послуги служби зайнятості отримували 94 особи, які переміщені з тимчасово окупованої території України або районів проведення АТО. Статус безробітного мали 58 осіб, із них отримували допомогу з безробіття 48 осіб. За сприяння Рівненської служби зайнятості 24 особи серед переселенців були працевлаштовані та дев'ять безробітних проходили професійне навчання.

Французька гуманітарна організація АСТЕД оголошує конкурс грантів для навчання в ІТ-сфері особам (перевага надається жінкам), які належать до найбільш вразливого населення та постійно проживають (у тому числі внутрішньо переміщені особи) на території Донецької та Луганської областей, підконтрольній уряду України ([Слов'янська міська рада](#)).

Програму підтримує Global Affairs Canada.

Головна мета програми: посилення економічного розвитку жінок, розширення можливостей для зайнятості та підприємництва, а також збільшення доступу жінок до інноваційних та більш оплачуваних сфер діяльності. Очікується, що отримувачі гранту докладуть максимум зусиль у працевлаштуванні та протягом року почнуть працювати за обраним напрямком для досягнення мети проекту.

Загальний розмір гранту: до 25 тис. грн.

Грант може покривати від 50 % до 100 % витрат на навчання (стипендія), та інших витрат, асоційованих з навчанням. Частина гранту, що призначена покривати оплату навчання, перераховується постачальнику навчальних послуг безпосередньо АСТЕД.

На Полтавщині цьогоріч за сприяння обласного центру зайнятості працевлаштовано 93 внутрішньо переміщені особи ([Голос України](#)).

Водночас за направленням служби зайнятості професійне навчання пройшли 15 безробітних ВПО.

Формується фонд житла для внутрішньо переміщених осіб ([Скадовська міська громада, Херсонська область, Скадовський район](#)).

З метою створення житлового фонду для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб Скадовська міська рада має намір придбати житло на вторинному ринку житлової нерухомості міської громади. Власників нерухомого майна (квартир, будинків), розташованого в межах новоствореної Скадовської ОТГ, які мають намір продати житло, просимо до 8 грудня 2020 р. включно надати письмові пропозиції (...). Житло має бути придатним для проживання, перебувати у задовільному стані, облаштоване комунальними зручностями та опаленням (...).

На Рівненщину надійшли кошти на чотири квартири для військовослужбовців та переселенців ([Голос України](#)).

Понад 4 млн грн з державного бюджету надійшло на квартири сім'ям учасників АТО та внутрішньо переміщеним особам. Таку суму цьогоріч виділив Кабінет Міністрів України та спрямував для Рівненської області. Ці гроші передбачені для родин загиблих військовослужбовців та інвалідів I-II груп, які брали участь в АТО. Усі сім'ї проживають у Рівному.

Голова Рівненської ОДА Віталій Коваль:

За ці кошти будуть придбані чотири квартири. Їх отримають три родини учасників АТО та одна сім'я внутрішньо переміщених осіб. Гроші вже надійшли на їхні рахунки. Родини мають право розпоряджатися цими коштами впродовж 12 місяців з моменту отримання. Буду ініціювати питання про виділення квадратних метрів для учасників АТО та внутрішньо переміщених осіб у новобудовах.

Цьогоріч Черкаська область отримала 25,6 млн грн для покращення житлових умов АТОвців ([Черкаська районна державна адміністрація](#)).

У 2020 р. з державного бюджету для виплати особам з інвалідністю I-II групи учасників антитерористичної операції та членам сімей загиблих учасників АТО області з держбюджету спрямували 25,6 млн грн. Це дасть змогу виплатити грошову компенсацію на придбання житла для 19 осіб. Про

це йшлося на колегії Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації. (...).

Для виплати компенсації на придбання житла сім'ям, до складу яких входять учасники АТО – внутрішньо переміщені особи області виділили з держбюджету 3,2 млн грн для п'яти сімей. Наразі ж потребують виплати 38 сімей учасників АТО ВПО на суму 36,4 млн грн.

У Херсоні 85 сімей із числа ВПО отримали гуманітарну допомогу ([Херсон. Офіційний сайт міста](#)).

Продуктові та гігієнічні набори отримали 85 сімей серед переселенців, а саме такі категорії ВПО: люди з інвалідністю, сім'ї, в яких виховуються діти з інвалідністю, багатодітні родини та самотні літні люди (старше 75 років), які опинились у складних життєвих обставинах та перебувають на обліку Центру і отримують соціальні послуги на безоплатній основі.

Новини із соціальних мереж

([Борислав Береза](#))

Народний депутат Борислав Береза:

Добрі новини бувають і пізно ввечері. Навіть не так, надзвичайно добрі!

Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду завершив попереднє вивчення ситуації щодо Криму та Донбасу.

Надалі – рішення Судової палати МКС про відкриття повноцінного розслідування щодо всіх найтяжчих злочинів, які тільки відомі людству, що вчиняються на окупованих територіях в умовах міжнародного збройного конфлікту.

Це рішення Україна чекала з 2015 року!

Саме МІЖНАРОДНИЙ ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ. І це МКС було визнано раніше.

Докази, зібрані національним слідством, прокуратурою та неурядовими організаціями, стали достатньою підставою та переконливими аргументами для найвищої міжнародної інстанції у сфері кримінальної юстиції.

Це рішення – наступний крок для забезпечення правосуддя та притягнення до відповідальності винних, у першу чергу, політичну та військову еліту країни-окупанта.

А строків давності у воєнних злочинів та злочинів проти людяності немає. Тому все ще попереду!

([Денис Шмигаль](#))

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль:

640 млн євро надасть Україні Європейський інвестиційний банк на розвиток інфраструктури та транспорту. Ці кошти допоможуть Україні розвивати економіку та стале суспільство, зокрема у східних областях країни.

Підписали сьогодні з ЄІБ три відповідні кредитні угоди: 1) 340 млн євро для відновлення інфраструктури та покращення умов життя й ведення бізнесу в постраждалих від військового конфлікту регіонах на Сході України. Реалізація проєкту сприятиме відновленню економіки й розвитку регіонів шляхом відновлення та модернізації об'єктів інфраструктури, зокрема адміністративних будівель, шкіл, медичних центрів і лікарень, державних доріг і мостів, а також комунальних послуг, водопостачання та водовідведення на підконтрольних Україні територіях у Донецькій та Луганській областях. Проєкт також буде реалізовано в Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській областях, на територіях міськрад інших областей, які приймають внутрішньо переміщених осіб; 2) 200 млн євро для покращення якості та надійності громадського транспорту в майже 20 містах України. Це допоможе модернізувати рухомий склад електричного громадського транспорту (трамваїв, тролейбусів, вагонів метро та електробусів), відновити та побудувати нову інфраструктуру громадського транспорту (трамвайні лінії, тролейбусні смуги, підстанції та депо). На сьогодні реалізацію проєктів планується здійснювати в таких містах-учасниках проєкту: Северодонецьк, Вінниця, Ужгород, Черкаси, Кременчук, Біла Церква, Мелітополь, Кам'янське, Хмельницький, Тернопіль, Кривий Ріг, Дніпро, Луцьк, Запоріжжя, Львів, Полтава, Одеса, Чернівці; 3) 100 млн євро для модернізації 183 км автомобільних доріг у Луганській області. Кошти будуть спрямовані на капітальний і поточний середній ремонт ділянок автошляхів: Чугуїв – Мілове, «Демино – Олександрівка» – Сватове – Лисичанськ – Луганськ, Танюшівка – Старобільськ – Бахмут.

[\(Дмитро Гордон\)](#)

Журналіст Дмитро Гордон:

Крім того, Європейський Союз надасть суттєві гранти у вигляді технічної допомоги, які доповнять кредити ЄІБ та допоможуть у підготовці та управлінні проєктами.

Україна не рассматривает вариант введения миротворцев ООН на Донбасс, поскольку у России в этой организации есть право вето. Сейчас речь идет об увеличении наблюдателей ОБСЕ с 500 до 2000 человек, сообщил советник украинской делегации в трехсторонней контактной группе по урегулированию ситуации на Донбассе Алексей Арестович.

[\(Луганська обласна державна адміністрація\)](#)

Розширено перелік закладів освіти, в яких можуть закупуватися за кошти держави допоміжні засоби для навчання (спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку) для осіб з особливими освітніми потребами.

В оновлений перелік, який тепер діє як для інклюзивних класів, груп, так і для спецшкіл та навчально-реабілітаційних центрів, включено такі засоби, як 3D-принтер та сканер, комунікатори для дітей з розладами аутичного спектра та інші сучасні розробки.

Закупівля цих засобів може бути здійснена за рахунок коштів субвенції на підтримку осіб з особливими освітніми потребами та за рахунок виділених на закупівлю у 2020 р. спеціальним школам та навчально-реабілітаційним центрам коштів на закупівлю відповідного обладнання...

(Луганська обласна державна адміністрація)

«Ми активно працюємо над осучасненням системи шкільного харчування. Їдальні навчальних закладів області модернізуються за планом», – зазначив очільник Луганщини Сергій Гайдай під час селектору.

Щодо використання освітньої субвенції у 2020 р. за напрямом «Ремонт та придбання обладнання для їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти» Сергій Гайдай повідомив: «По факту для шкіл усе необхідне обладнання вже придбане та поставлене. Залишилось лише здійснити деякі касові видатки. Субвенція містами і районами буде використана».

Експертний погляд

(Слово і Діло)

Голова української делегації Леонід Кравчук заявив, що Україна зацікавлена у проведенні саміту лідерів країн «нормандської четвірки», оскільки він допоможе з'ясувати, що саме заважає завершити війну на Донбасі.

Політолог Віталій Кулик:

Як на мене, нам немає сенсу зараз це обговорювати, бо звані «карти», які були озвучені Кравчуком, у росіян та бойовиків не мають точок перетину і є взаємовиключними, тому не існує можливості на їхній основі знайти якесь рішення. Хіба що можна зафіксувати на саміті відсутність прогресу.

Я вважаю, що на сьогодні просто немає про що говорити. Минула зустріч відбувалася довкола того, що Україна взяла на себе зобов'язання. Ми весь цей час заплющували очі на те, що обстріли там не вщухають, і продовжували розведення сил на лінії розмежування. Тому, може, варто продовжити діалог щодо цієї проблеми?

Росіяни розглядають нормандський саміт як додаткову можливість вибити з України якісь зобов'язання. А це не та стратегія, яка потрібна для донбаського врегулювання. Треба забезпечити хоча б мінімальне дотримання безпекових питань на рівні ТКГ. У нас досі немає режиму тиші, у нас щодня фіксуються обстріли. За минулий місяць ми мали щоденно від одного до 20 обстрілів. Це означає, що ніякого режиму тиші не існує, і це зафіксовано як представниками ОБСЄ, так і ООС.

(Слово і Діло)

Речник української делегації у ТКГ Олексій Арестович висловив думку, що пропозиція провести там вибори у вересні 2021 р. «примусить Кремль до конкретики».

Політолог Олександр Мусієнко:

Тут нічого ще не визначено. Я не думаю, що відбудуться якісь вибори. Думаю, що конфлікт іде до «замороження». Сторони зараз просто шукають шляхів, яким чином зупинити вогонь і все, не більше і не менше. Другий момент: вибори справді можуть відбутися, якщо про це буде сказано в законі України про особливості місцевого самоврядування на Донбасі, який має бути продовжений. Можливо, туди буде внесена формула Штайнмаєра або якийсь пункт про те, що мають відбутися вибори.

За тих умов, які декларує українська влада, про те, що має бути деокупація, демілітаризація й інші аспекти, то я взагалі не бачу реального сценарію. Можливі якісь псевдовибори, а реально – я сумніваюся.

«Замороження» конфлікту передбачатиме саме те, що конфлікт залишатиметься у політичному вимірі. Буде знята лише гаряча фаза, а політично – це історія надовго. Це буде рух по колу у Мінському форматі на багато років.

[\(Слово і Діло\)](#)

Речник української делегації ТКГ Олексій Арестович вважає, що Росія на засіданні Тристоронньої контактної групи фактично вперше визнала себе стороною конфлікту на Донбасі, підтримавши план урегулювання ситуації від бойовиків.

Політолог Андрій Горбенко:

Важливо розуміти: є декілька шарів такого визнання. Найперше, що для нас важливо – це юридичне визнання: якщо Росія сама каже, що вона є стороною конфлікту. Для того, щоб Москва визнала себе стороною конфлікту, потрібен юридичний стан між двома країнами, який за міжнародним правом називається війна. Це не просто термін чи перебільшення, чи констатація. Це юридичний стан. І коли ми зараз фактично кажемо, що воюємо з Росією – це ми фактично так трактуємо ці відносини, але насправді Росія не визнає цього і, як наслідок, не бере за це відповідальності.

Тут є чітка відповідальність Росії, але вона не визнає себе стороною конфлікту і щоразу про це прямо говорить. Те, що кажуть в українській делегації ТКГ – це політична мова. Це політична заява, яка під собою нічого нового не визначає.

Така заява не може мати наслідків для переговорного процесу. Водночас навряд чи буде підтриманий український план урегулювання конфлікту.

На жаль, його не підтримають, бо росіянам це не вигідно. Росіянам вигідно, щоб цей конфлікт жеврів. Це спеціально створена зона нестабільності, щоб впливати на політику країни. Це єдина мета цього конфлікту.

(Слово і Діло)

До Верховної Ради внесли законопроект про продовження дії закону про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей.

Політолог Володимир Цибулько:

Після того, як закінчиться дія попереднього закону – треба ухвалювати новий. Тому це – механічний крок. Ніхто зараз не ризикне змінювати статус-кво цих територій. По-перше, це було б не вигідно для бюджету, по-друге, спричинило б дуже складну політичну ситуацію. Якщо влада спробує змінити у цьому випадку ситуацію, вона буде зметена взагалі.

Минулого разу закон про особливий статус ОРДЛО ухвалювали в рамках своєрідного «авансу» в переговорному процесі, й оскільки прогресу не було, варто розробити рішення, які би не змінили балансу сил.

Я не вірю в те, що там закладений намір погіршити ситуацію або піти на поступки в переговорах.

Давайте згадаємо, як важко приймався цей закон минулого разу. Я думаю, що там, у принципі, був би виправданий намір внести положення про перехідне правосуддя в цей закон, про якісь правові механізми, які б гарантували права громадянам, які перебувають на тих територіях.

(Слово і Діло)

Після останньої зустрічі лідерів країн «нормандського формату» за участю Президента Володимира Зеленського минув рік.

Політолог Володимир Воля:

Невеличкий тактичний прогрес є, але значного стратегічного – бути не могло. Були зрушення з КПВВ, умовне перемир'я, але просування зі стратегічних питань не було і не могло бути. Я маю на увазі кордон, вибори, контроль за територією ОРДЛО, питання статусу цих територій в Україні.

Варто відзначити певне просування, але питання в тому, що воно не змінює загального контексту. Фактично вирішення тактичних кроків – це підготовка до комфортної консервації конфлікту. Я не впевнений, що це усвідомлюють в Офісі Президента, але це виглядає саме так.

Що стосується перспектив, то я бачу, що було багато кадрових змін, але справа в тому, що на суть проблеми це ніяк не вплинуло, й сценарії залишаються ті ж самі. Досягти стратегічного прогресу не вдається.

(Радіо Свобода)

Письменник, журналіст, блогер Станіслав Асєєв:

Загальнонаціональний дискурс про реінтеграцію окупованої частини Донбасу дедалі частіше ставить перед владою та суспільством більше запитань, ніж відповідей. Наприкінці 2020 р. вже очевидно, що не тільки немає жодних зрушень у ключових політичних питаннях у перемовинах із Росією, але й вибори на окупованій території – навіть за українським законодавством – уже не є панацеєю та відповіддю у російсько-українській

війні. Адже поряд із цим стоять питання перехідного законодавства, часткової чи загальної амністії, виведення окупаційних військ та розмінування, повернення українського інформаційного простору та проблема, яка кожного дня тільки набирає обертів, – російські паспорти.

Навіть за оптимістичними для нашої держави підрахунками, на окупованій частині Донбасу російське громадянство отримали вже понад 200 тисяч осіб. Стовідсоткова паспортизація стосується всього так званого «державного» сектора: тобто всі квазідержавні установи – від членів окупаційних корпусів до працівників шкіл та лікарень – уже отримали російське громадянство. Додамо сюди ще тих громадян України, які свідомо підтримують Росію у цьому конфлікті та мріють стати її частиною офіційно (тобто приєднатись до РФ), і цифра нових громадян Росії із паралельним українським громадянством буде повільно наблизитись до 300 тисяч людей. Чи є це загрозою національній безпеці? Безперечно, і однією з головних сьогодні. Якоюсь мірою, російські паспорти цих людей у перспективі більш небезпечні, ніж самі бойовики так званих корпусів. І ось чому.

Перша причина – військова. Уже зараз в ОРДЛО відбувається чітка фіксація молодих людей призовного віку на наступний, 2021 рік, з-поміж тих, які отримали російське громадянство. Власне, РФ тепер має абсолютне право вимагати від них проходження служби у лавах уже офіційної російської армії. Щобільше, у разі нового загострення на Сході Росія може використовувати аргумент «убивства громадян РФ» для офіційного введення свого військового контингенту на Донбас – з одного боку, і підігрівати протилежний інформаційний наратив про «геноцид своїх громадян Україною» – з іншого.

Друга причина – політична. Вона більш реальна і загрозна. За кого у перспективі могли б проголосувати 300 тисяч громадян Росії на українському Донбасі, які чи то проходили службу у лавах формувань бойовиків, чи то свідомо зробили вибір у бік Росії як «своїї держави»? Питання риторичне, але зовсім не риторична відповідь, адже вона напряду буде впливати на зовнішній курс країни. І удавати, що в цьому випадку йдеться просто про конституційне право обирати чи бути обраними – забезпечувати собі нові проблеми на десятиліття вперед. Адже такі «виборці» лише номінально будуть належати до електорального кола, тоді як насправді будуть важелем впливу на політичне життя України з боку РФ.

Яким є вихід у цій ситуації? Очевидно, що сподівання міністра з питань тимчасово окупованих територій Олексія Резнікова та української делегації у Мінську, що Путін змінить своє рішення і позбавить громадянства РФ сотні тисяч мешканців ОРДЛО – марні. Це був би великий ляпас всій максимі «русские своих не бросают», який уже не вдалось би заглушити поясненнями Соловйова та Кисельова, що все гаразд і за планом. Отже, поки ще суто теоретичне повернення окупованих територій ставить перед Україною питання у декілька сот тисяч громадян РФ.

Відповіддю на це питання міг би стати інститут негромадянства, який існує, до прикладу, в Естонії та Латвії. Іншими словами, громадянина України, який має ще й громадянство РФ, у короткий термін пропонується відмовитись від останнього. Якщо людина відмовляється та свідомо робить вибір на користь Росії (бо тут уже не буде аргументу «примусили»), вона позбавляється громадянства Української держави. Але далі їй пропонується два варіанти: або перебувати на території України у статусі іноземного (в цьому випадку – російського) громадянина, або отримати паспорт негромадянина України, який – за досвідом Балтійських країн – дає ті ж самі права, що й громадянину, окрім права обирати та бути обраним на державні посади.

Цілком логічно, що людина, яка свідомо вважає себе частиною «руського мира», а Росію – своєю державою, не може і не має впливати на політичне життя України, яка ще недавно воювала з РФ (якщо мислити майбутнім часом реінтеграції). З іншого боку, ця ж сама людина може спокійно брати участь в економічному житті країни, сплачувати податки та розраховувати на соціальні та економічні виплати від держави, які їй будуть гарантуватись паспортом негромадянина.

Із суто юридичної точки зору, для введення інституту негромадянства потрібно було б приймати не тільки відповідний закон, але й змінювати Конституцію, що, безперечно, довгий та важкий у політичному сенсі процес. Але й масштаб питання російського громадянства серед громадян України зростає кожного дня. І якщо ми реально розглядаємо стратегію повернення окупованих територій, то питання громадянства РФ – одне з найперших, яке потрібно почати вирішувати вже сьогодні.

[\(Радіо Свобода\)](#)

Фракція «Слуга народу» подала до Верховної Ради законопроект, який подовжує термін дії Закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» ще на рік, до 31 грудня 2021 р. Це так званий закон про «особливий статус Донбасу».

Народний депутат, фракція «Слуга народу» Єгор Чернів:

Сподіваюся, це буде не рік, а менше. Можливо, не стільки в Мінському, скільки в розширеному Нормандські форматі, куди ми запросимо Британію і США ... Основна розбіжність у нас з Росією, нагадаю, – це в якийсь момент повинен бути переданий контроль над кордоном. Якщо це питання буде вирішено – далі все піде простіше.

Політичний аналітик Фонду «Демократичні ініціативи імені І. Кучеріва» Марія Золкіна:

Якщо не продовжити дію закону ще на рік, у наш бік полетить каміння і звинувачення, що Україна робить кроки назад. Зрушень з боку Росії ніяких немає. Усе, що залежало від України, зроблено: ми підготували КПВВ в Щастя, узгодили нові точки розведення і давно підготували списки на обмін.

Росія в переговорах зараз займає вичікувальну позицію: чекає, коли українська сторона погодиться на політичні поступки. У цій ситуації нам не потрібно робити зайвих кроків, щоб зайвий раз не провокувати розколи і дискусії в українському суспільстві – не потрібно нічого додавати до цього закону».

У 2021 р. українська сторона буде постійно акцентувати увагу на необхідності зміни переговорного формату.

В Офісі Президента і в українській делегації в ТКГ вже досить розуміння, що ентузіазму української сторони для вирішення конфлікту недостатньо. Тобто на тлі підтримки існуючих домовленостей де-факто буде пропонуватися новий порядок денний для миру на Донбасі, вибудований навколо того, що позиція щодо кордону України не влаштовує.

Народний депутат, фракція «Голос» Сергій Рахманін:

Він (закон. – Ред.) суперечить Конституції і законодавству, і нічого не дає з точки зору наближення деокупації.

Єдиним поясненням існування закону завжди був Мінськ і прив'язка санкцій проти Росії до його виконання (таким чином, і до закону про особливості самоврядування в ОРДЛО). Але цього можна уникнути.

У Президента був час продумати і впровадити інший механізм продовження санкцій проти Росії. Він цього не зробив. Ми не будемо робити за нього його роботу. Можна прив'язати санкції до невиконання домовленості про припинення вогню, підписавши інший документ у рамках «нормандської четвірки».

[\(Радіо Свобода\)](#)

Представник ОРДО в Тристоронній контактній групі з урегулювання конфлікту на Донбасі Сергій Гармаш:

Уперше Україна займає таку принципову позицію – принаймні, за час моєї участі. Зміни позицій Росії немає. Ми безпосередньо зажадали, щоб Росія як член Тристоронньої контактної групи і учасник конфлікту представила свій документ, без посилання на ОРДЛО, які не є членом ТКГ.

Б. Гризлов не дає конкретної відповіді на це питання. Сторони звинуватили одна одну в намірі вийти з ТКГ, з Мінських угод – тому була напружена ситуація, навіть оголосили перерву в засіданні політичної підгрупи, щоб не нагнітати подальшу ситуацію.

Нам не потрібно, щоб Росія підтвердила письмово свою підтримку угруповань. Сенсацією було б, якби Росія не підтвердила свою підтримку, вона завжди їх підтримує – скрізь і в усьому. Ми хочемо, щоб російська сторона представила свій план, нам не важливо, де його розробляли. Нам важливо, щоб це був документ Росії. На цьому ми наполягаємо, і від цього Росія йде. Гризлов заявив, що якщо такий документ з'явиться, то це буде втручанням у внутрішні справи України.

У той же час незрозуміло, чому фінансування Росією угруповань або роздача російських паспортів на території України не є втручанням у

внутрішні справи. Росія, природно, не хоче представляти свій документ, тому що це буде означати визнання її учасником конфлікту та учасником переговорів, а вона, як і раніше, продовжує наполягати, що є посередником.

Я не знаю, яку мету ставили перед собою сторони, коли висували свої плани. Думаю, коли Росія «злила» свій план в українські ЗМІ, що було явним впливом на українську громадську думку, не переслідувала мету реанімації Мінських угод. Думаю, те, що сторони займають принципові позиції, змусить і наших західних партнерів, і ОБСЄ більш реально дивитися на Мінський процес і намагатися знайти якийсь вихід для вирішення конфлікту.

Тому я оцінюю те, що зараз відбувається, у більш позитивному ключі. До цього ми шість років фактично ходили по колу, зараз відбуваються дії, які можуть дозволити нам вийти з цього замкнутого кола.

Мета України – щоб Росія визнала свою роль у цих переговорах, змусити Росію відповідати за свої дії і слова. Тоді можна вирішити конфлікт: коли сторони розуміють, хто вони такі, і беруть на себе відповідальність. Якщо Росія ні за що не відповідає, все перекидає на так зване ОРДЛО, то яке може бути рішення конфлікту?

Люди, які беруть участь у переговорах від ОРДЛО, зацікавлені, щоб конфлікт тривав вічно, тому що вони за це отримують зарплату. Ми фактично повертаємо «Мінськ» до того, з чого він почався – Росії, Україні, ОБСЄ як Тристоронньої контактної групи, це зафіксовано у всіх документах.

Зараз, на жаль, цьому сприяє і ОБСЄ – Тристороння контактна група перетворилася на п'ятисторонню «говорильню», групу, де багато говорять, ніхто ні за що не відповідає. І зараз робляться зусилля, щоб усе-таки повернути «Мінськ» до самої ідеї «Мінська».

ОБСЄ лояльно ставиться до Росії. Припустимо, якщо Леонід Кравчук піднімає руку, щоб щось сказати, то його можуть не побачити три рази поспіль, а ось Гризлов, навіть не піднімаючи руки, бере слово, втручається – і ОБСЄ це терпить.

ОБСЄ терпить, коли заявляють про якісь «республіки» – те, чого не може бути в «Мінську». Тому що, якщо є «республіки», то з ким ми ведемо переговори? На мій особистий погляд, позиція ОБСЄ занадто лояльна до Росії.

Оскільки обговорювався, в основному, наш план, а ми план ОРДЛО не беремо до обговорення, оскільки вони не є членами ТКГ, в роботу був прийнятий план України.

Якщо з'явиться план, то нам доведеться з ним працювати, тому що це – переговори. Тобто, це пошук компромісів. Але я сумніваюся, що він з'явиться.

Керівник Центру військово-правових досліджень Олександр Мусієнко:

Їх влаштовує все, що відбувається, вони зацікавлені, щоб конфлікт тривав доти, доки Україна фактично не пристане на всі умови, які

висуваються Російською Федерацією. Думаю, вони полягають не тільки в реалізації Мінських угод, як цього хоче Росія.

Росія сказала чітко: у нас єдиний план – Мінські угоди в тій редакції, в якій вони є. Наскільки я розумію, план давно відомий – крім Мінських угод, це зрив усіх процесів, щоб Україна практично повернулася у сферу впливу Російської Федерації.

Це (особливий статус Донбасу. – Ред.) – як інструмент, один із способів впливати на внутрішній і зовнішній порядок денний в Україні. Ось їхній план, і нічого дивного в тому, що вони не пристають на українські ініціативи, немає. Думаю, за сьогоднішніх реалій вони навряд чи на них пристануть.

Ми зі свого боку прекрасно розуміємо, що ніхто не зацікавлений у виконанні тих Мінських угод, які є. Навіть якби хтось дуже сильно хотів, просто реалізувати це неможливо. Є величезний опір усередині великої частини українського суспільства, невідтримка депутатським корпусом змін до Конституції, що передбачають особливий статус або порядок особливого місцевого самоврядування. Тому зараз ми шукаємо шляхи, яким чином ходити по колу: нібито ми фактично в Мінському процесі, але в той же час шукаємо кроки, можливо, якимось чином цей конфлікт заморозити, хоча б припинити гарячу фазу війни.

(...) У мене єдина надія – реалізація тільки пунктів, які стосуються безпеки і, можливо, гуманітарних питань – те, про що тепер говорять і чим тепер займаються. Ідеться про припинення вогню, розведення військ і відкриття нових КПВВ. Можливо, в подальшому ще й зняття транспортної блокади з окупованих територій. Більшого я від Мінських угод не чекаю.

Але навіть якщо виконати ці пункти, я вважаю, що це свого роду буде досягненням, не можу сказати, що це програш. Далі я бачу тільки глухий кут або процес заради процесу – і рух по колу. А в цей час Росія буде працювати в інформаційному плані, у плані розгойдування ситуації всередині України. Тут ми можемо протидіяти. І наше завдання – вистояти і на певному етапі прийти до того, щоб досягти повноцінного режиму тиші.

**Заступник директора центру «Нова Європа», експерт-міжнародник
Сергій Солодкий:**

Мені важко сказати, чи буде якась офіційна публічна позиція. Думаю, якщо журналісти будуть про це запитувати представників зовнішньополітичних відомств Франції та Німеччини, то ми цю позицію почуємо. Але за всі роки російської агресії, тією чи іншою мірою, ми чули про відповідальність Росії за агресію на Донбасі з вуст представників провідних західних країн. Тому у мене немає сумнівів, що, принаймні, за зачиненими дверима, коли йде чесний діалог з боку України, країн Заходу, усі назви звучать без будь-яких дипломатичних реверансів.

У мене немає ніяких сумнівів, що Ангела Меркель добре знає ціну цинізму Володимира Путіна, Російської Федерації, хто стоїть за

маріонетками на окупованих територіях, як і що саме відбувалося в Криму у 2014 р., відбувається зараз.

Ми бачили недавно спільну заяву міністрів закордонних справ Франції і Німеччини щодо ситуації навколо відкриття КПВВ: вона абсолютно проукраїнська. Ми бачили, як зреагувала представниця МЗС Російської Федерації з цього приводу – дуже гостро і, як б сказав, навіть ревниво. У Росії цілком розуміють, що вони програли свою гібридну інформаційну війну мінімум серед політичних еліт провідних країн Заходу. Західна підтримка на боці України. Єдине, що досі це не сильно допомагало переговорному процесу. Можливо, зміна влади у США зможе якимось чином допомогти цьому.

Санкційний інструмент до кінця не вичерпано, і дуже важливо почути від нової влади відповідальну позицію щодо дотримання тієї санкційної політики, розпочатої за часів Обами, яка тривала і за часів Дональда Трампа. Я думаю, що вона буде посилена.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Одним з найдискусійніших питань щодо реінтеграції непідконтрольних Україні територій на Сході країни є участь тамтешнього населення у загальнонаціональних виборах.

Координатор проєктів та науковий співробітник Фонду Конрада Аденауера Олексій Лезнов:

Вибори є інструментом демократії, тільки якщо не порушуються права виборців, відсутня фальсифікація виборів, є конкуренція між кандидатами тощо. Самі країни, які починають свій шлях до демократії, такі як Молдова, Грузія, Україна, які мають непідконтрольні території і долають російську агресію – мають особливі труднощі. Є питання, як проводити вибори на непідконтрольних територіях.

Головний редактор видання «Європейська правда» Сергій Сидоренко:

Якщо жителі Донбасу теоретично можуть зареєструватися на виборчій дільниці на підконтрольній території, то, наприклад, у Молдові на лінії зіткнення просто відкриваються дільниці для тих, хто живе у Придністров'ї. У Молдові проходили восени вибори президента. Зараз це чергові вибори, коли представники Придністров'я беруть у них участь. У Молдові зареєстровано близько 3 млн виборців. Майже 10 % із них зареєстровані в Придністров'ї, яке має статус окупованого. До 2016 р. жителі там не дуже активно голосували. З приходом до влади проросійського Додона вони стали активні.

Аналітикиня Наталія Іщенко:

За відповідного рішення Україна стикнеться з проблемою забезпечення умов для голосування жителів непідконтрольних територій. Це явище може стати масовим, оскільки і в Криму, і в ОРДЛО людей з українськими паспортами дуже багато. Вони мають право голосувати, і Україна має цьому

сприяти. Треба організувати можливість приїзду людей на дільниці або облаштувати дільниці. При цьому ризики дуже великі: ми ставимо жителів непідконтрольних територій у некомфортне становище, бо вони не мають вільного доступу до інформації про виборчий процес. Ані в Грузії, ані в Молдові ця проблема також не вирішена. Існує проблема контролю за маніпуляціями та махінаціями під час виборів. Оскільки в Грузії та Молдові не діють правоохоронні органи на непідконтрольних територіях – відомі факти про підкуп виборців, коли правоохоронці не можуть вести слідчі дії.

Аналітикиня Фонду «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва»

Марія Золкіна:

Організувати участь жителів окупованих територій в загальнонаціональних виборах в Україні логістично неможливо, оскільки українські КПВВ не мають необхідної пропускнує спроможності. У Донецькій області це може бути 40 тис. осіб, а в Луганській – 17 тис. осіб в один день. На фоні загальної кількості виборців на рівні 29 млн осіб – це дуже мало. Без відкриття спеціальних дільниць, без змін законодавства, без масового розширення роботи КПВВ – проблема автоматично втрачає серйозну небезпеку, пов'язану з російським втручанням у вибори. Якщо ми не хочемо російського впливу – нам просто достатньо нічого не робити.

Якщо ми будемо робити щось, щоб люди спеціально їхали голосувати – можна очікувати хвилю невдоволення, упередженого ставлення тощо. Бувають у державній політиці ситуації, коли найкраще рішення – не приймати ніякого рішення.

Голова правління Громадянської мережі ОПОРА Ольга Айвазовська:

Жодна реінтеграція не має починатися з виборів. Вона має ними завершуватися. Стандарти виборів єдині, рівні умови не лише для виборців, але і для кандидатів.

[\(Український кризовий медіа центр\)](#)

Минув рік після Паризького саміту очільників держав «нормандської четвірки» (України, Німеччини, Франції та Росії).

Голова правління Українського кризового медіа-центру, Надзвичайний і Повноважний Посол України Валерій Чалий:

Процес переговорів довготривалий та потребує серйозних аналітичних підходів. Сподіваюсь, що наприкінці дискусії ми вийдемо на єдину українську позицію. Очевидно, що ми можемо говорити про підсумки року після саміту в Парижі, про те, що зробила чи не зробила Україна. Але ми всі розуміємо, що основна причина невиконання Мінських домовленостей – позиція Росії.

Коли російська сторона говорить, що ООН закріпило на міжнародно-правовому рівні Мінські домовленості – це неправда. Із правової точки зору не відповідає жодним засадам. Було намагання це зробити. У документі ООН

ви не знайдете підтвердження, що Мінські угоди є міжнародно-правовим документом. Це маніпуляція.

Народна депутатка України, голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом Іванна Климпуш-Цинцадзе:

Півтора роки тому ми, як українське суспільство, були у міфі, що це українське керівництво зацікавлене в тому, щоб наживатися на війні. Сподіваюся, через рік після саміту українській владі стає зрозуміло, що ключ від миру продовжує лежати в Москві. РФ не зацікавлена на умовах міжнародного права повернути окуповані території Україні. РФ зацікавлена в тому, щоб мати повний вплив на всю Україну через спричинення хаосу або через пряме управління.

Наші міжнародні партнери не завжди розуміють нас. Україна перестала чітко комунікувати свої цілі, завдання, принципи та безпековий інтерес. Україна, маючи переведення дискусії від Нормандського політичного формату в технічний Мінський формат, вона (Україна) дедалі більше стає незрозумілою для наших партнерів. Чіткість позиції України на сьогодні втрачена.

Радник керівника Офісу Президента України, спікер української делегації у ТКГ Олексій Арестович:

Представники РФ методично та послідовно просувають два основні наративи. По-перше, намагаються зневажати всі домовленості, підписані з літа 2014 р., вибірково наполягаючи на тому, що було підписано у лютому 2015 р., бо воно, на їхню думку, було закріплено в ООН. По-друге, Росія намагається нав'язати Україні прямий діалог з терористичними організаціями на території ОРДЛО України.

Наша делегація кваліфікує те, що відбувається, як дуже повільне, але просування. Можна сказати, що навіть у роботі КПВВ є просування. На жаль, це дуже повільне просування, у тому числі у звільнені утримуваних осіб. Але Нормандський процес існує і працює. Паризькі домовленості виконані лише частково, а найбільшим досягненням є відносно збереження режиму припинення вогню, яке триває з липня 2020 р.

Представник України в робочій підгрупі з політичних питань ТКГ з урегулювання ситуації на Донбасі, глава Комітету Верховної Ради з питань правової політики Андрій Костін:

Наша позиція принципова. Ми завжди повторюємо, що ТКГ – це Україна, Росія і модерація з боку ОБСЄ. Коли Росія намагається показати себе як модератора чи посередника – це нісенітниця. Це конфлікт між РФ і Україною. Жодного визнання учасників від невизнаних територій не може бути. Ми говоримо представникам РФ: «ви самі не визнаєте суб'єктність цих територій, то навіщо ми витрачаємо час на те, щоб встановити якийсь діалог з ними?»

Повне припинення вогню і відкриття двох нових КПВВ, погодження ділянок для розмінування та точок розведення сил свідчить про те, що

Україна готова виконувати домовленості, які вона узгодила з міжнародними партнерами. Те, що Росія не хоче це виконувати – це маркер для міжнародної спільноти і підстава зберігати санкційний режим. Ми раді, що зберігається санкційний режим, і наші партнери – Франція і Німеччина – в деталях розуміють, що відбувається.

Народний депутат України, голова Тимчасової спеціальної комісії ВР України з питань формування і реалізації державної політики щодо відновлення територіальної цілісності та забезпечення суверенітету України Сергій Рахманін:

Українська делегація намагалася бути проактивною і нав'язувати свій порядок денний. Була спроба деталізувати деякі речі – створення робочих груп, які займалися б передачею територій під контроль української влади, як мають розформуватися окупаційні адміністрації, виводитися війська, як вчинити з виданими в ОРДЛО номерними знаками. Як наслідок – ми можемо чіткіше доносити свою позицію до міжнародних партнерів і поступово виходити з Мінського процесу.

Україна погодила ще три точки розведення. Військові наполягли на розведенні у некритичних для України точках. Сам по собі факт розведення є негативним, бо наслідків для місцевого населення він не матиме. Розведення має сенс і логіку, якщо є хоча б середньострокова мета створити, наприклад, безпекову зону або введення миротворчого контингенту. Поки не буде зони безпеки – ніхто не введе миротворців. Повинно бути абсолютне припинення вогню. Зараз росіяни шантажують нас умовами припинення вогню. Не може бути домовленостей заради того, щоб просто провести наступний саміт. Щодо заручників – росіяни нас просто шантажують. Була категорія утримуваних осіб, яких їм важливо було забрати – беркутівці, свідки МН17 тощо.

Прогнози

(Слово і Діло)

Україна має намір отримати 300 млн дол. кредиту від Міжнародного банку реконструкції та розвитку на подолання наслідків епідемії COVID-19.

Економіст Борис Кушнірук:

Світовий банк слідом за іншими міжнародними партнерами призупинив програми фінансування. Але цілком можливо, попри те, що українська влада не дотримується домовленостей, ці 300 млн виділять. Таке рішення можуть ухвалити через потребу надання гуманітарної допомоги людям. Це цілком реально. Але ситуація з бюджетом усе ж дуже погана, і в нас будуть великі проблеми. Особливо в першому кварталі наступного року. Не буде чим фінансувати багато видатків.

Ці 300 млн можна отримати, попри всі наші негаразди. Світовий банк може вимагати, щоб прозвітували, куди підуть кошти.

Проконтролювати можна, особливо на рівні Світового банку. Питання ще в тому, чи вдасться отримати кошти до кінця року, бо розпочнуться різдвяні свята, і у другій половині грудня ніхто не буде розмовляти. Звісно, ці кошти потрібні будуть і потім, але йдеться про життя людей, яких можна встигнути врятувати.

(Слово і Діло)

Вакцини від коронавірусу не зможуть повністю зупинити пандемію, але вони дають велику надію на успішну боротьбу з вірусом, вважають у ВООЗ.

Політолог Віталій Бала:

У цій ситуації варто подивитися, що далі відбуватиметься. Є така країна, яка нам покаже, чи врятує вакцина від коронавірусу, чи ні – я маю на увазі США. Буквально цього тижня була заява, що вони хочуть робити щеплення із середини грудня. У них є дві вакцини, які вони оцінюють як ефективні. Наскільки це реальний захист, буде зрозуміло після того, як США проведуть вакцинацію.

Тобто, якщо цей план буде вдалий, то шанс здолати пандемію справді з'явиться, але його, попри заяви ВООЗ, можна оцінити тільки практично.

(Слово і Діло)

За словами Прем'єр-міністра Дениса Шмигала, на сьогодні в Україні 420 тис. офіційно зареєстрованих безробітних. Тоді як на початку карантину, у березні, ця цифра становила 361 тис.

Економіст Андрій Новак:

Ті обмеження, які в нас почалися восени і продовжувалися у різних форматах, зокрема і у вихідні, найбільше вдарили по сфері послуг, торгівлі, сфері громадського харчування, транспортних послуг. І саме тут найбільші

втрати і найбільше зростання як рівня безробіття, так і кількості працівників, яких відправили у вимушену відпустку. Локдаун, запланований на січень, звичайно, цю кризову ситуацію у сфері послуг посилить.

Це стосується і підприємців, чия господарська діяльність потрапить під обмеження, так і працівників, які не зможуть вийти на роботу. Це загалом вдарить по рівню доходів у цій сфері аж до того, що деякі підприємства не відновлять роботу і будуть змушені закритися.

Причому ці наслідки будуть досить тяжкими, але це характерно не лише для України.

[\(Левый берег\)](#)

Народний депутат Ярослав Железняк:

Я не думаю, що рецесія буде по всьому світу. Є різні прогнози, але прямо double dip я не бачу. У нас же просто люблять закладати показники кращі, ніж виходить у результаті. (...) Які обґрунтування? Нам відповідають: «Ну, ось у нас такі прогнози». І без усяких обґрунтувань.

Аналогічна ситуація з прогнозом ВВП на наступний рік. Що ж стосується можливого секвестру бюджету на початку наступного року, то я не думаю, що це знадобиться. Хоча ця влада вміє дивувати, об'єктивно кажучи. Прогнозую, що вони просто знову не будуть фінансувати окремі програми, будуть вручну щось перерозподіляти, щось гальмувати, вичавлювати ліквідність з усіх держпідприємств. Реальні економічні проблеми почнуться до вересня 2021 р. Якщо ми не отримаємо транш МВФ, це буде катастрофа. Адже транш Фонду – це не просто гроші, це ще й сигнал усім іншим про те, що в цю країну можна стабільно інвестувати. Якщо цього сигналу не буде, в умовах необхідності погашення боргів, це буде дуже великою проблемою для України. Ось тут уже буде реальна загроза, що цей уряд знесуть, буде секвестр і так далі. А також великі політичні пертурбації. І все це цілком реально.

(...) Звичайно, якщо ми не виплатимо борги, то це буде технічний дефолт. І відразу апокаліптичний сценарій, який, у принципі, характерний для всього теперішнього політичного циклу в усіх напрямках, у тому числі, у фінансах. У нас зазвичай не вирішують проблему, а відкладають. Але проблеми системні, вони накопичуються, з'являються нові. І їх теж відкладають. Це відбувається систематично з митними, податковими надходженнями, з доходами від приватизації, відкладанням запуску грального ринку. До речі, доходи від грального бізнесу заклали в бюджет 2021 р. Усе це, як снігова куля. І в якийсь момент перестрибнути її буде неможливо. Ця влада просто рано чи пізно впаде обличчям у цей весь сніг.

Я схилиюся до того, що так (курс долара 30 грн у 2021 р. – Ред.). Грошей немає, інфляцію треба розганяти. Чинників, які сприятимуть збільшенню валютної виручки, немає. Передумов для збільшення золотовалютних резервів теж немає. Відповідно, за які «бабки» стримувати курс? Експортерам, природно, це вигідно. Але за це заплатимо ми з вами.

(Укрінформ)

Експерт ВГО «СД Платформа» Іван Нагорняк:

Економіка України у 2021 р. зросте до 4–5 % від ВВП і вийде приблизно на докризовий період. Гривня буде доволі стабільною – 27–28 грн за долар. Водночас треба враховувати ситуацію на міжнародних ринках. Наприклад, приходить нова адміністрація у США, і невідомо, яка в неї буде фіскальна й монетарна політика.

Відбуватиметься стимулювання економіки через інструменти для малого та середнього бізнесу, і важливо, щоб було розширено програми міжнародних фінансових установ для цього сегменту – таких, як ЄБРР і Європейський інвестиційний банк. Також зони вільної торгівлі й договори, які плануємо підписати у 2021 р., зокрема, ведеться активний діалог з Туреччиною щодо зони вільної торгівлі. Починається активний період оновлення торговельних параметрів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, коли для українських експортерів відкривається доволі багато можливостей.

Інфографіка

(Слово і Діло)

(Слово і Діло)